

DREAM

Fremskrivning af
familiekarakteristika og
boligefterspørgslen i danske
kommuner - Morsø

Maj 2017

Indholdsfortegnelse

1	INDLEDNING	3
2	DEN DEMOGRAFISKE UDVIKLING	5
2.1	Befolkning.....	5
2.2	Fødte og døde	8
2.3	Indvandring og udvandring	9
2.4	Til- og fraflytning	10
2.5	Familiestruktur	16
3	BEFOLKNINGENS UDDANNELSESLEVELY	19
4	ARBEJDSMARKEDET	24
5	UDVIKLINGEN I BOLIGFTERSØRGSLEN	33
5.1	Boligtype.....	34
5.2	Boligart	37
5.3	Boligstørrelse.....	39
5.4	Bystørrelse.....	40
6	MARGINALEKSPERIMENTER	42
6.1	Øget tilflytning af familier med et højt uddannelsesniveau.....	44
6.2	Lavere ledighedsgrad	52
6.3	Øget tilflytning fra de fem historisk største ophavskommuner	56
6.4	Øget tilflytning af familier med begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet	63
7	KONKLUSION	72
8	REFERENCER	75
9	APPENDIKS.....	76

1 Indledning

I det følgende præsenteres for Morsø Kommune forventningen frem mod år 2040 til udviklingen i befolkningens størrelse og alderssammensætning, familiestruktur, uddannelsesniveau samt tilhørsforhold til arbejdsmarkedet. Ændringer i disse forhold er af afgørende betydning for bolig efterspørgslen, hvorfor forventningen til udviklingen i det samlede boligbehov og dets underliggende karakteristika som type, størrelse og beliggenhed også betragtes. Relationen mellem de karakteristika, der kendetegner den i kommunen bosiddende befolkning og befolkningens boligpræferencer belyses desuden i fire forskellige marginaleksperimenter, i hvilke udvalgte adfærdsmønstre korrigeres. Eksperimenterne har primært til formål at illustrere, hvorledes ændrede adfærdsmønstre selv på kort eller mellemlangt sigt kan dæmpe eller øge de negative økonomiske konsekvenser, som den grundlæggende strukturelle udvikling alt andet lige giver anledning til. Fremskrivningen såvel som marginaleksperimenterne er udført ved anvendelse af DREAMS mikrosimulationsmodel SMILE 3.0.

Befolkningen i Morsø Kommune ventes i grundforløbet at falde fra at omfatte 21.200 personer i 2013 til at bestå af omkring 17.900 personer i 2040. Den negative befolkningsvækst er en forlængelse af den seneste historiske udvikling og skal tilskrives, at en positiv nettoindvandring ikke opvejer betydningen af et gennemsnitligt fødselsunderskud og en negativ nettotilflytning. Fremadrettet ventes restlevetiden fortsat at øges, hvilket sammen med befolkningens aldring giver anledning til, at personer ældre end 67 år på sigt skønnes at udgøre en større andel af den i Morsø Kommune bosiddende befolkning.

Den demografiske udvikling ventes fremadrettet at give anledning til finansieringsmæssige udfordringer, som dog i nogen grad modvirkes af en ændring i befolkningens uddannelsesniveau og arbejdsmarkedstilknytning. Som i resten af landet ventes uddannelsesniveaulet således at forbedres i fremskrivningen, hvilket primært skyldes, at de yngre generationer, som erstatter de ældre generationer, generelt er bedre uddannede. Således øges andelen af befolkningen med en videregående uddannelse på bekostning af færre med en grundskole eller erhvervsfaglig uddannelse som højst fuldførte. På sigt vil uddannelsesniveaulet i Morsø Kommune blot komme marginalt tættere på landsgennemsnittet og andelen med en grundskole- eller en erhvervsfaglig uddannelse er vedvarende væsentligt højere end det nationale niveau, ligesom andelen med en kort, mellemlang og lang videregående uddannelse også på sigt er lavere end i landet som helhed.

Det stigende uddannelsesniveau bidrager til, at erhvervsdeltagelsen og beskæftigelsestilbøjeligheden for personer under 30 år opretholdes. For personer i alderen 30-59 år ses et svagt fald i erhvervsdeltagelsen gennem fremskrivningen. At den samlede beskæftigelses- og erhvervsfrekvens for de 16-67-årige øges gennem fremskrivningen skal således primært henføres til en øget erhvervsdeltagelse for de 60-67-årige, der er motiveret af Tilbagetrækningsreformen.

Familiestrukturen ventes at ændre sig i retning mod, at en voksende andel af befolkningen vil udgøres af enlige som følge af ændrede levemønstre og flere ældre. På trods af befolkningens aldring og de ændrede familiemønstre ventes antallet af familier og efterspørgslen efter boliger at falde fremadrettet. Der ventes endvidere en forskydning i efterspørgselsmønstret i retning mod flere almene boliger og private udlejningsboliger, typisk rækkehuse og etageboliger, på bekostning af færre ejerboliger, primært stue- og parcelhuse. Samtidig vil en større andel af efterspørgslen end

tidligere rette sig mod mindre boliger med et areal under 100 m² og mod boliger beliggende i byområder med 1.000 til 10.000 indbyggere.

Mikrosimulationsmodellen SMILE 3.0 er beskrevet i Hansen og Markeprand (2015), mens datagrundlaget og det metodiske fundament yderligere er belyst i Hansen, Stephensen og Kristensen (2013). Disse rapporter uddyber centrale antagelser såsom anvendt estimationsperiode og arten af de forklarende variable, der er inddraget i estimationerne. Kendskab til det metodiske grundlag er dog ikke en forudsætning for udbytte af de nedenfor præsenterede resultater.

Det anbefales dog, at man rådfører sig med retningslinjerne for fortolkning af modellens resultater i kapitel 2 i Hansen og Markeprand (2015). Heri forklares bl.a. hvorfor resultatet af Danmarks Statistiks regionale befolkningsfremskrivningsmodel ikke kan forventes at kunne genfindes i en fremskrivning udført med SMILE. Endvidere understreges det, at der i SMILE er tale om en videreførelse af strukturel adfærd, hvorfor den senest kendte historiske udvikling ikke vil afspejle sig i de nærmeste fremskrivningsår. Centralt skal det fremhæves, at den forventede udvikling i boligstrukturen alene afspejler befolkningens efterspørgsel efter bestemte boligkarakteristika i fravær af udbudsbegrænsninger. Fremskrivningerne indebærer således ikke en vurdering af udbuddet af boliger, hvilket bl.a. ville fordrer kendskab til kommunens strategi vedrørende nyopførelser, udstykning og omlægning af eksisterende erhvervsgrunde til andre formål. En vurdering af, hvorledes den eksisterende boligmasse afvikles gradvist i takt med stigende boligalder, er heller ikke inddraget. Eksistensen af et egentligt boligmarked kræver, at der indarbejdes en prisdynamik, der etablerer et realistisk forhold mellem udbud og efterspørgsel, hvilket ligger udenfor den nuværende modelramme.

Befolkningens uddannelsesadfærd i SMILE var tidligere opdelt på landsdele, men er nu ændret, så den er nuanceret på kommuneniveau. Således tillades nu variation inden for en landsdel i tilbøjeligheden til at påbegynde en uddannelse. Befolkningens uddannelsesniveau påvirker befolkningens arbejdsmarkedstilknnytning, hvorfor nuanceringen af uddannelsesadfærden skønnes at bidrage til en mere retvisende vurdering af befolkningens deltagelsespotentiale i de enkelte kommuner. Modellen har yderligere undergået et eftersyn. Her er mindre uregelmæssigheder i bl.a. den fremtidige boligstruktur søgt korrigeret. Derfor vil fremskrivningsresultater i nogen grad afvige fra indholdet i Hansen og Markeprand (2015). Modellens overordnede rammer er herudover uændrede. Således tager fremskrivningen fortsat udgangspunkt i familie- og boligstrukturen i år 2013, mens estimerede adfærdsmønstre er baseret på årene forud herfor.

I kapitel 2 redegøres for den demografiske udvikling i Morsø Kommune, hvilket indebærer en beskrivelse af den historiske og fremskrevne udvikling i befolkningen, antallet af fødte og døde, ind- og udvandring, til- og fraflytning samt i familiestrukturen. I kapitel 3 beskrives forventningerne til den fremtidige udvikling i befolkningens uddannelsesniveau, mens forventningen til den fremtidige udvikling i befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet beskrives i kapitel 4. I kapitel 5 beskrives forventningerne til efterspørgslen efter boliger fordelt på udvalgte karakteristika, mens kapitel 6 er tilegnet en beskrivelse af resultaterne af fire marginaleksperimenter, i hvilke den grundlæggende adfærd korrigeres. En konklusion følger i kapitel 7.

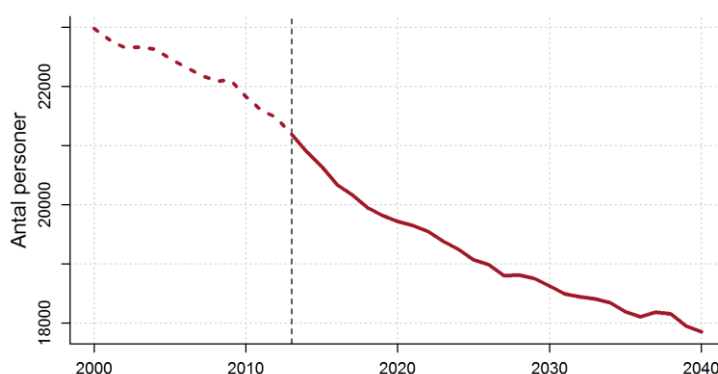
2 Den demografiske udvikling

Befolkningens udvikling og sammensætning på alder og oprindelse fastlægges på nationalt plan på baggrund af ind- og udvandring samt antallet af fødte og døde. De samme hændelser påvirker udviklingen i befolkningen på kommunalt niveau, men herudover indregnes effekten af flytninger på tværs af kommunegrænser. Flytninger inden for de enkelte kommuner indregnes også i fremskrivningen, fordi de er med til at ændre boligefterspørgslen struktur – eksempelvis om efterspørgslen på lejeboliger stiger til fordel for ejerboliger. I dette kapitel redegøres der først for den samlede befolkningsudvikling og efterfølgende for udviklingen i de underliggende komponenter, der bestemmer den, dvs. antallet af fødte og døde, ind- og udvandrede samt til- og fraflyttede. Udviklingen i Morsø Kommune sammenholdes i de tilfælde, hvor det vurderes relevant med udviklingen i henholdsvis Landsdel Nordjylland og hele landet.

2.1 Befolkning

Fra år 2000 til 2013 er befolkningsudviklingen i Morsø Kommune præget af en negativ tilvækst. Således er kommunens indbyggerantal gennem denne periode faldet fra et niveau på ca. 23.000 personer i år 2000 til ca. 21.200 i år 2013, jf. Figur 2.1. Fra 2013 til 2040 ventes en fortsættelse af de seneste års negative udvikling. Befolkningstallet ventes således på sigt nedskrevet til ca. 17.900 personer svarende til et fald på næsten 16 pct., hvor den samlede ændring i den historiske periode var på omkring -8 pct. Den gennemsnitlige årlige vækstrate er således stort set den samme i den historiske periode og fremskrivningsperioden. Til sammenligning er den samlede befolkning i Landsdel Nordjylland i perioderne 2000 til 2013 og 2013 til 2040 øget med henholdsvis 0,5 pct. og aftaget med 1 pct. Bortset fra udviklingen i Aalborg Kommune, ventes befolkningstallet i landsdelen at falde med ca. 10,2 pct. gennem fremskrivningsperioden. På landsplan er befolkningstallet gennem den historiske periode øget med 5,2 pct., mens der fra 2013 til 2040 ventes en positiv vækst på 9,4 pct.

Figur 2.1. Udvikling i befolkningen, Morsø Kommune

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

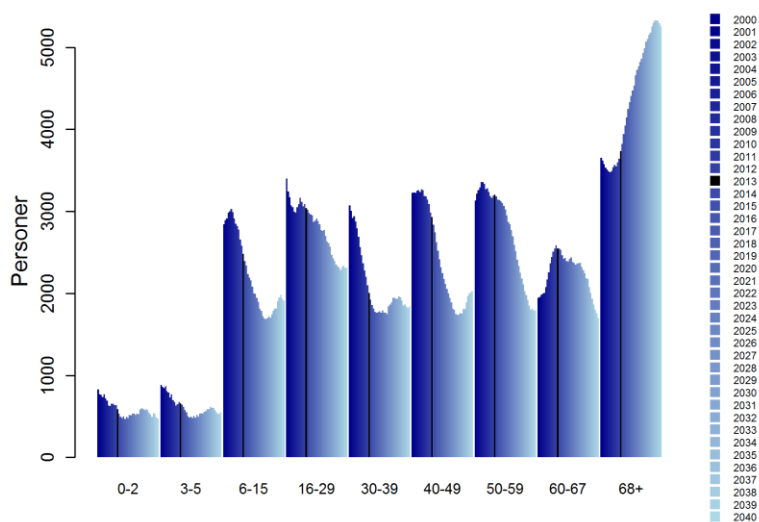
Den negative historiske udvikling i befolkningsvæksten i Morsø Kommune er forklaret ved et fødselsunderskud og en negativ nettotilflytning, som har domineret en positiv nettoindvandring. I gennemsnit er kommunen således karakteriseret ved en samlet nettoafgang på ca. 60 personer årligt opgjort over perioden 2000-2012. Det indbyrdes forhold mellem antallet af fødte og døde giver anledning til et gennemsnitligt årligt fødselsunderskud på ca. 80 personer frem mod år 2013, der således også spiller en betydelig rolle i forklaringen af den negative befolkningstilvækst, jf. afsnit 2.2, 2.3 og 2.4. I fremskrivningen ventes der i gennemsnit et fødselsunderskud, en positiv nettoindvandring og en negativ nettotilflytning, som samlet giver anledning til, at de seneste års negative befolkningsvækst ventes at fortsætte gennem fremskrivningsperioden.

Opgjort på alder skyldes den historiske befolkningsvækst primært et fald i antallet af personer under 50 års alderen, som har haft et omfang, der har mere end modsvaret stigningen i flere af de ældre aldersgrupper, jf. Figur 2.2. Specielt er antallet af personer i alderen 30-39 år faldet markant siden år 2000. I fremskrivningsårene ventes antallet af personer over 67 år at vokse betragteligt, mens der på sigt bliver væsentligt færre i aldersgrupperne 6-29 år og 40-67 år. Udviklingen i de ældste aldersklasser er foranlediget af et generelt fald i dødeligheden kombineret med, at flere personer gradvist indtræder i aldersgruppen over 67 år. Typisk ses den historiske udvikling i en aldersklasse at blive gengivet i fremskrivningen i en aldersklasse af højere orden. Eksempelvis ses det historiske fald i antallet af personer i aldersgruppen 30-39 år tydeligt gengivet i den fremtidige forventning til antallet af personer i alderen 40-49 år. Disse demografiske effekter er mest udprægede såfremt aldersklassen kun i mindre grad er påvirket af bevægelser på tværs af kommunegrænser, hvilket som det senere skal blive klart, netop er tilfældet for de 40-49-årige.

Figur 2.3a viser den relative andel af befolkningen fordelt på tre aldersgrupper: børn (0-15 år), personer i den erhvervsaktive alder (16-67 år) og personer, som primært er tilbagetrukket fra arbejdsmarkedet (68+ år)¹. I Morsø Kommune forventes andelen af personer i den erhvervsaktive alder at falde fremadrettet fra et niveau på ca. 65 pct. i 2013 til ca. 60 pct. i 2025 og yderligere til omkring 54 pct. i 2040. Samtidig ventes andelen af ældre over 67 år at vokse fra omkring 17 pct. i 2013 til ca. 25 pct. i 2025 og godt 29 pct. i 2040. Andelen af børn falder på kort sigt fra omkring 18 pct. i 2013 til under 15 pct. i 2025 og stiger herefter omkring 1,5 pct. point frem mod 2040. Kombinationen af færre personer i den erhvervsaktive alder og flere personer, der er i en alder, hvor størstedelen har trukket sig tilbage fra arbejdsmarkedet, kan bidrage til at øge kommunens finansieringsudfordringer på sigt. Figur 2.3b afslører således, at det på sigt ikke blot er andelen af 60-75-årige, der forventes forøget som i perioden 2000-2013, men i særdeleshed også den andel af befolkningen, der er ældre end 80 år og som typisk har et højere træk på udgifter til sundhed og ældrepleje end den yngre del af ældrebefolkningen.

¹ Velfærdsaftalen fra 2006 og Tilbageføringsreformen fra 2011 løfter gradvist folkepensionsalderen til 67 år frem mod 2022. Herefter levetidsindekseres pensionsalderen, så den følger levetiden for en 60-årig. Pensionsalderen forventes således, at være 68 år i 2030, 69 år i 2035 og 70 år i 2040, jf. DREAM (2014).

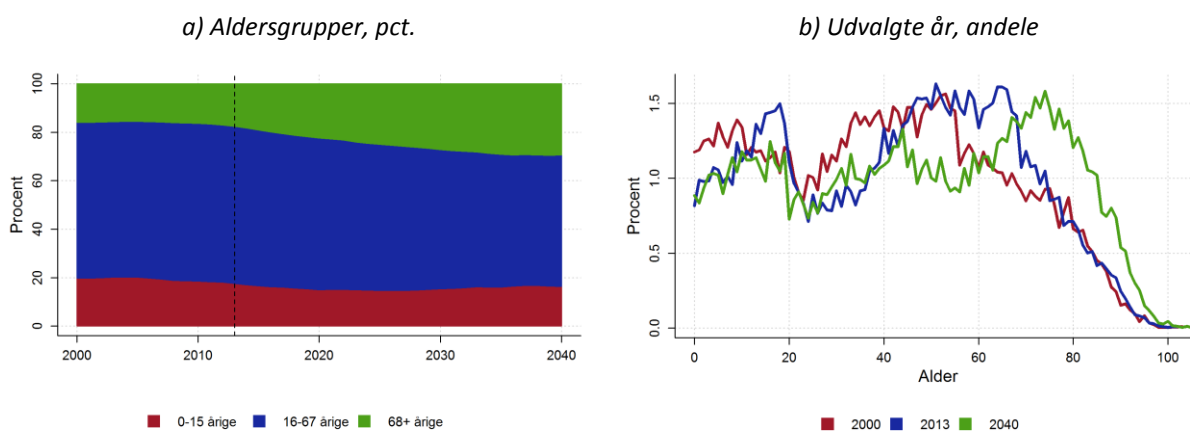
Figur 2.2. Befolkningen i Morsø Kommune fordelt på aldersintervaller, 2000-2040

Anm.: Den sorte markering angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Figur 2.3. Befolkningens aldersfordeling i Morsø Kommune

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

2.2 Fødte og døde

Udviklingen i fertiliteten og antallet af kvinder i den fertile alder (14-48 år)² har i de seneste historiske år tilsammen givet anledning til et faldende antal fødte på nationalt plan. Antallet af kvinder i den fertile alder var faldende fra 2000 til 2006, men har sidenhen været stigende frem mod 2013 til et marginalt højere niveau sammenholdt med år 2000³. Derfor skyldes faldet i antallet af fødte primært, at fertiliteten de seneste år været aftagende på nationalt plan.

I Morsø Kommune har fertiliteten historisk fluktueret omkring et niveau på godt 2 levendefødte børn pr. kvinde og ventes dog med betydelig usikkerhed også at ligge omkring dette niveau fremadrettet. Efter et fald i fertiliteten de seneste historiske år ses dog en relativ hurtig stabilisering i udviklingen i løbet af de første fremskrivningsår. Samtidig ventes antallet af kvinder i den fertile alder bosiddende i Morsø Kommune konsekvent at falde gennem fremskrivningen, hvilket er en fortsættelse af den seneste historiske tendens. I perioden siden år 2006 har udviklingen i antallet af fødedygtige kvinder i Morsø Kommune dermed bevæget sig i modsat retning relativt til den nationale tendens. Efter et historisk fald ventes antallet af fødte at være svagt stigende indtil midten af 2020'erne, hvorefter antallet falder svagt i resten af fremskrivningen, jf. Figur 2.4. Således vil udviklingen i fertiliteten drive udviklingen i antallet af fødte på kort sigt, mens den relativt stabile fertilitetsudvikling over tid gradvist domineres af faldet i antallet af fødedygtige kvinder.

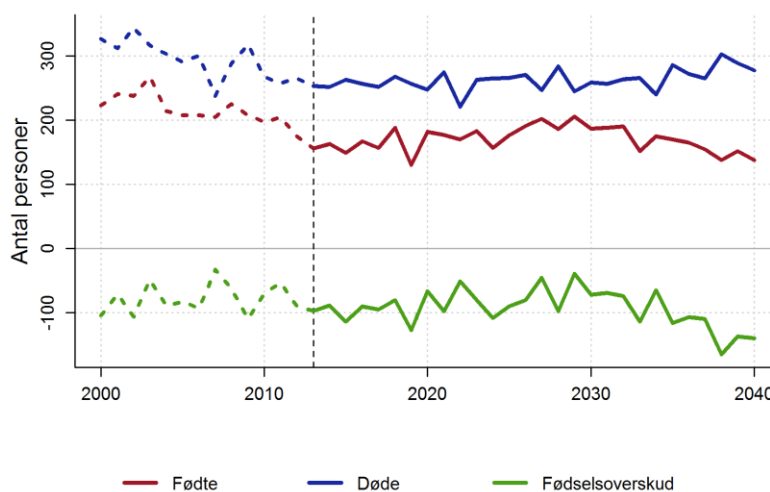
Antallet af fødte i Morsø Kommune har historisk ligget under niveauet for antallet af døde, hvilket har resulteret i et gennemsnitligt fødselsunderskud på omkring 80 personer årligt. Den aldrende befolkning med et heraf følgende voksende antal døde til følge, vil sammen med det forventede langsigtede fald i antallet af fødte betyde, at fødselsunderskuddet ventes bevaret i fremskrivningen, jf. Figur 2.4.

I de historiske år fra 2000 til 2012 ligger det samlede antal af fødte omkring 27 pct. under antallet af døde. Til sammenligning er antallet af fødte henholdsvis det samme og 15 pct. højere end antallet af døde, når Landsdel Nordjylland og hele Danmark betragtes. I fremskrivningsårene fra 2013 til 2039 fødes der omkring 35 pct. færre end der dør i Morsø Kommune, mens dette tal til sammenligning er 4 pct. i Landsdel Nordjylland. På landsplan ventes antallet af fødte i fremskrivningsperioden fortsat at være 15 pct. højere end antallet af døde, som tilfældet var i den historiske periode.

² Se evt. Hansen & Markeprand (2015), s. 81, figur 4.1b.

³ Opgjort primo året.

Figur 2.4. Antal fødte, døde og fødselsoverskud, personer

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2012. Antallet af fødte og døde på kommuneniveau i 2013 er fremskrevne niveauer, men data for året indgår i estimationen af henholdsvis nationale fertilitetsrater og dødssandsynligheder på kommuneniveau.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

2.3 Indvandring og udvandring

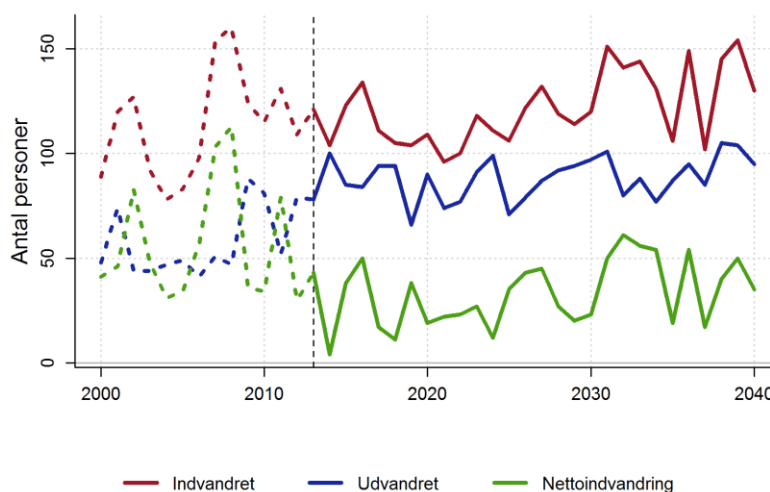
Figur 2.5 viser udviklingen i ind- og udvandringen i Morsø Kommune. Historisk er udviklingen i indvandringen præget af store udsving, hvilket tydeliggør vanskeligheden i at skønne over den fremadrettet. Bruttoindvandringen forventes i gennemsnit at være på omkring 120 personer om året fremadrettet, jf. Figur 2.5. Den samlede bruttoindvandring i SMILE på tværs af kommuner gengiver grundet tilpasning det nationale niveau fra Befolkningsfremskrivning 2014⁴. Indvandringens fordeling på kommuner fremadrettet afspejler den historiske fordeling fra 2010-2012. Således indregnes der i fremskrivningen ikke forskydninger i fordelingen som følge af eksempelvis ændrede visiteringskvoter for flygtninge. Eftersom det overordnede indvandningsniveau er forankret i Befolkningsfremskrivning 2014, er de seneste års høje indvandring af personer med flygtninge- og familiesammenføringsbaggrund ikke taget i betragtning.

Udvandringen har historisk været lavere end indvandringen, hvilket har givet anledning til en positiv nettoindvandring. Denne tendens forventes at fortsætte. Som følge heraf skønnes nettoindvandringen at fluktuere omkring et niveau på godt 30 personer frem mod år 2040, hvilket er en anelse lavere end observeret historisk.

⁴ Danmark Statistik og DREAM udarbejder hvert år en samordnet national befolkningsfremskrivning for Danmark. Se yderligere information på Danmarks Statistiks hjemmeside:

<http://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/befolkningsfremskrivning-for-danmark>. Danmarks Statistik udgiver desuden en regional fremskrivning i hvilken det nationale resultat er fordelt på landsdele og kommuner. Fremskrivninger udarbejdet ved anvendelse af SMILE gengiver i udgangspunktet kun det nationale resultat fra Danmarks Statistiks og DREAMs 2014-fremskrivning og ikke den underliggende fordeling på kommuner. Dette skal tilskrives en lang række forskelle, der både kan henføres til metodiske og datamæssige forhold. En sammenfatning af de mest centrale forskelle er forsøgt givet i Hansen & Markeprand (2015) kapitel 2.

Figur 2.5. Udvandring, bruttoindvandring og nettoindvandring

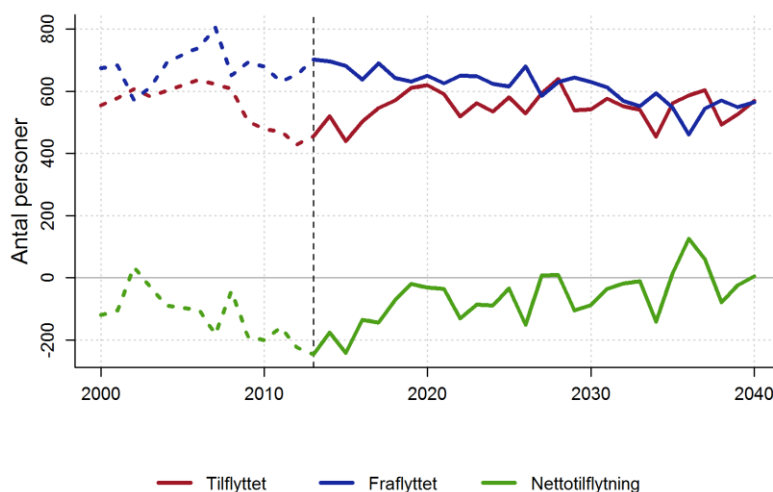
Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2012. Antallet af indvandrede og udvandrede på kommuneniveau i 2013 er fremskrevne niveauer, men data for året indgår i estimationen af henholdsvis indvandringens sammensætning på køn og oprindelse og af udvandringssandsynligheden.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

2.4 Til- og fraflytning

Op gennem 00'erne har tilflytningen til Morsø Kommune i gennemsnit været lavere end fraflytningen. I fremskrivningsårene forventes den årlige tilflytning og fraflytning at variere omkring et niveau på henholdsvis 550 og godt 600 personer således, at nettotilflytningen i gennemsnit er negativ gennem fremskrivningsårene, jf. Figur 2.6. Antallet af til- og fraflytninger nærmer sig dog hinanden i fremskrivningsperioden. I gennemsnit opgøres nettotilflytningen til ca. -70 personer årligt i fremskrivningsperioden, og er dermed lidt mindre negativ end den historiske tendens i perioden 2000-2012.

Figur 2.6. Til- og fraflytning samt nettotilflytning

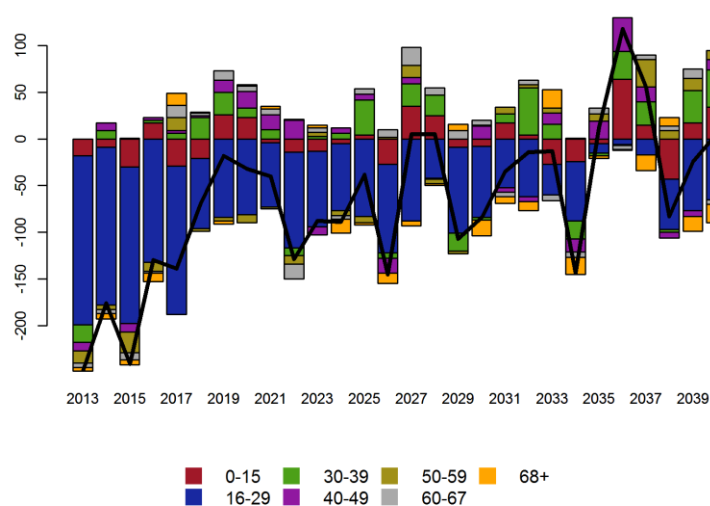

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2012.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Figur 2.7 viser forventningen til antallet af nettotilflyttede opgjort på aldersgrupper. Heraf fremgår det, at der typisk ventes en større fraflytning end tilflytning af unge i alderen 16-29 år, mens det omvendte er tilfældet, når børn og personer i alderen 30-39 år betragtes. De relativt små nettobevægelser for ældre afspejler, at flyttetilbøjeligheden både indenfor og på tværs af kommunegrænser aftager med alderen⁵.

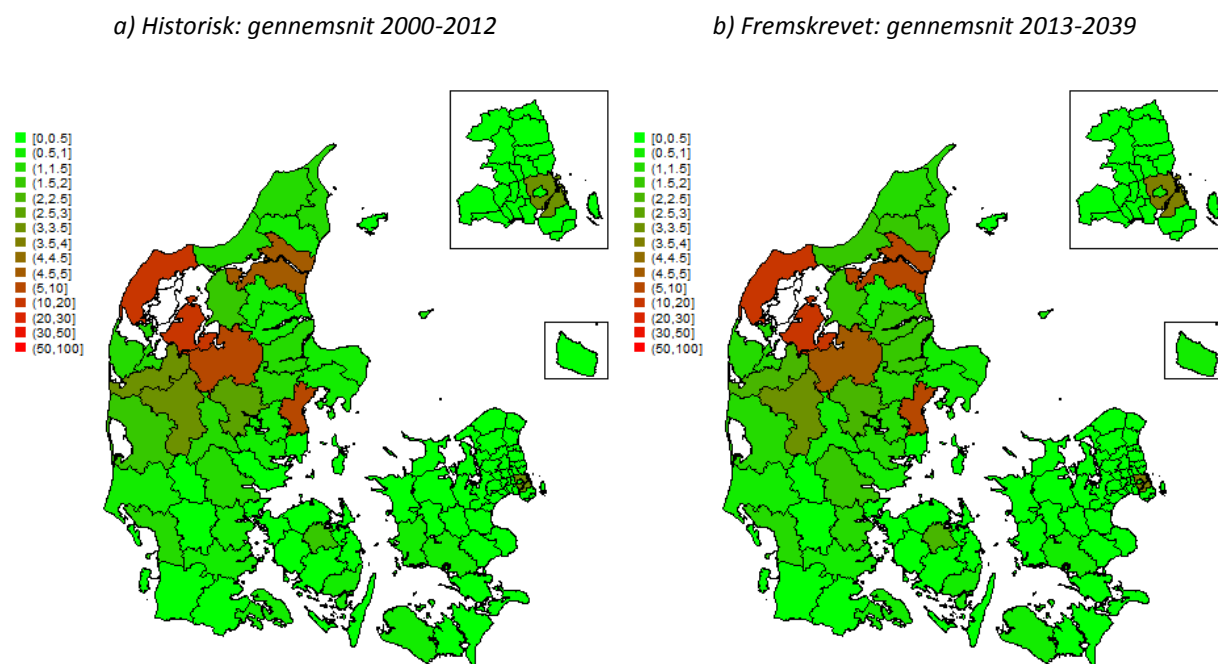
Figur 2.7. Nettotilflytning opdelt på udvalgte aldersgrupper i Morsø Kommune, antal personer

Anm.: Den sorte linje viser den samlede nettotilflytning.

Kilde: SMILE database og egne beregninger på SMILE 3.0.

⁵ Se evt. Hansen & Markeprand (2015), s. 58, figur 3.33.

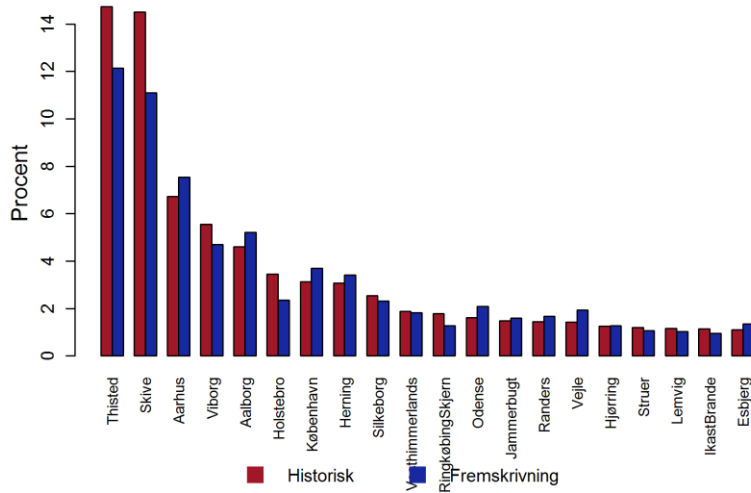
Figur 2.8. Koncentration af tilflyttere fra andre kommuner til Morsø Kommune, pct.

Kilde: Egne beregninger på individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Figur 2.8a og Figur 2.8b illustrerer, hvorfra tilflytterne til Morsø Kommune typisk kommer såvel historisk som fremskrevet. I begge figurer er Morsø Kommune markeret med hvidt. Jo mere rødlig farven er på en given kommune, des større er koncentrationen af tilflyttere til Morsø Kommune fra den pågældende kommune. Koncentrationen er opgjort som den gennemsnitlige årlige andel af personer, der tilflytter Morsø over henholdsvis den historiske periode og fremskrivningsperioden. Størstedelen af tilflytterne kommer fra de omkringliggende kommuner og kommuner med større byer. I gennemsnit stammer den historiske tilflytning til Morsø Kommune i udpræget grad fra Thisted Kommune (14,7 pct.) og Skive Kommune (14,5 pct.). Hertil kommer en betydelig tilflytning fra Århus Kommune (6,7 pct.), Viborg Kommune (5,6 pct.) samt Aalborg Kommune (4,6 pct.), jf. Figur 2.8 og Figur 2.9. I fremskrivningen forventes fortsat, at de 20 historisk dominerende kommuner, vil tegne sig for en betragtelig andel af den samlede tilflytning, selvom fordelingen forventes ændret en anelse. Det overordnede tilflytningsmønster bevares altså i fremskrivningen.

Figur 2.10a og Figur 2.10b illustrerer, hvor personer fra Morsø Kommune flytter hen henholdsvis historisk og fremskrevet. Både historisk og i fremskrivningen er det de nærliggende kommuner samt Aalborg og Århus Kommune, som aftager størstedelen af fraflytterne fra Morsø Kommune.

Figur 2.9. Gennemsnitlig historisk og fremskrevet andel af samtlige flytninger til Morsø Kommune fordelt på de 20 historisk dominerende fraflytningskommuner

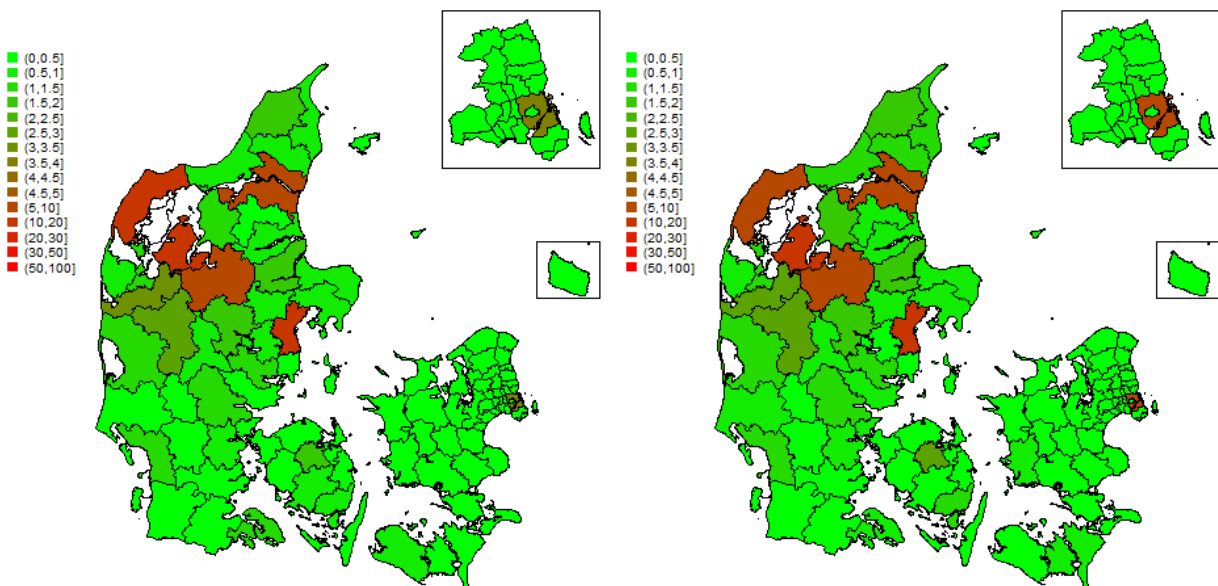

Kilde: Egne beregninger på individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Figur 2.10. Koncentration af fraflyttere fra Morsø Kommune fordelt på tilflytningskommuner

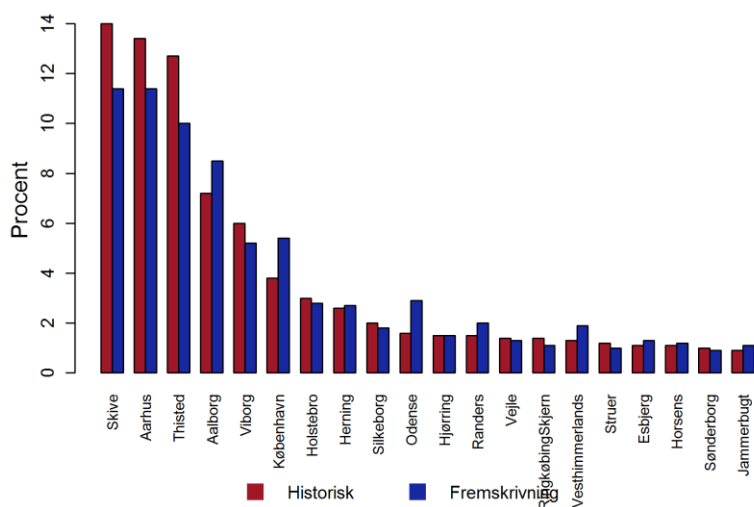
a) Historisk: gennemsnit 2000-2012

b) Fremskrevet: gennemsnit 2013-2039

Kilde: Egne beregninger på individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Figur 2.11. Gennemsnitlig historisk og fremskrevet andel af samtlige flytninger fra Morsø Kommune fordelt på de 20 historisk dominerende tilflytningskommuner

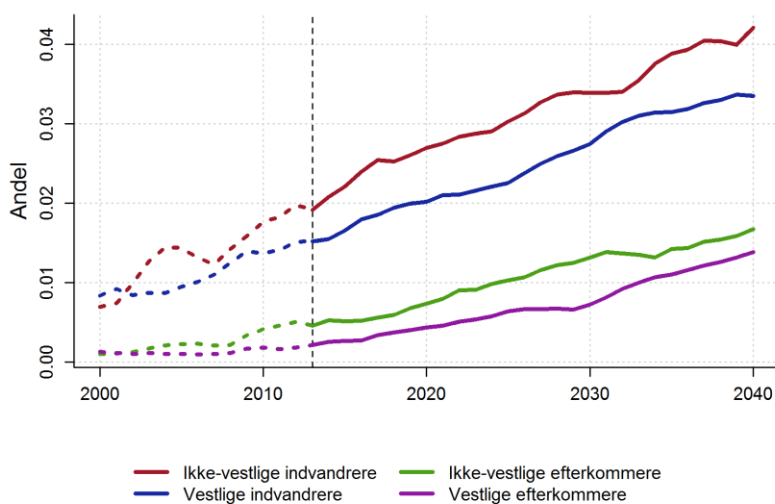
Kilde: Egne beregninger på individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

De 20 kommuner, som i gennemsnit har aftaget den største andel af fraflytninger fra Morsø Kommune, er stort set de samme som de 20 kommuner, der leverer den største andel af tilflyttere til Morsø Kommune om end rækkefølgen er lidt en anden, jf. Figur 2.10 og Figur 2.11. Skive, Århus og Thisted er de kommuner, som historisk aftager den største andel af fraflyttere fra Morsø Kommune. Som anført tidligere vil de samme kommuner også være ophav til den største andel af tilflyttere til Morsø Kommune.

Historisk er gennemsnitligt 14 pct. af fraflytningen rettet mod Skive Kommune, mens henholdsvis 13,4 pct. og 12,7 pct. af den årlige fraflytning fra Morsø retter sig mod Århus og Thisted Kommune. Herefter følger Aalborg og Viborg Kommune, der i gennemsnit aftager 7,2 pct. og 6 pct. af fraflytningen. Storbykommunerne er i højere grad mål for fraflytning fra Morsø Kommune end ophav til tilflytning. Denne tendens er konsistent med den negative nettotilflytning, der optræder i de aldersgrupper, hvor en flytning typisk er motiveret af studiestart i en af storbykommunerne. Som tilfældet var for tilflytningerne til Morsø Kommune, vil de fraflytningskommuner, der karakteriserer det historiske flyttemønster også gøre det fremadrettet.

Til- og fraflytningen vil sammen med ind- og udvandringen give anledning til en ændring i den etniske sammensætning i Morsø Kommune. Tabel 2.1 viser for udvalgte år udviklingen i befolkningssammensætningen i kommunen, Landsdel Nordjylland og hele landet, mens Figur 2.12 for kommunens vedkommende tydeliggør ændringen i indvandreres og efterkommernes andel af den samlede befolkning over tid. Andelene af både vestlige og ikke-vestlige indvandrere og efterkommere ventes at stige over tid, men ligger for kommunens vedkommende samlet set under niveauet for såvel Landdel Nordjylland som for hele landet.

Figur 2.12. Udvikling i vestlige og ikke-vestlige indvandrere og efterkommere, andel af den samlede befolkning i Morsø Kommune

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Tabel 2.1. Befolkningen fordelt på oprindelse, pct.

		2013	2020	2040
Dansk oprindelse	Morsø	95,9	94,1	89,4
	Nordjylland	93,6	91,6	88,2
	Hele landet	89,3	87,2	83,5
Ikke-vestlige indvandrere	Morsø	1,9	2,7	4,2
	Nordjylland	2,8	3,4	4,3
	Hele landet	4,8	5,4	6,3
Vestlige indvandrere	Morsø	1,5	2,0	3,3
	Nordjylland	2,5	3,4	4,6
	Hele landet	3,4	4,2	5,3
Ikke-vestlige efterkommere	Morsø	0,5	0,7	1,7
	Nordjylland	0,9	1,2	1,9
	Hele landet	2,2	2,6	3,6
Vestlige efterkommere	Morsø	0,2	0,4	1,4
	Nordjylland	0,2	0,4	1,1
	Hele landet	0,4	0,6	1,4

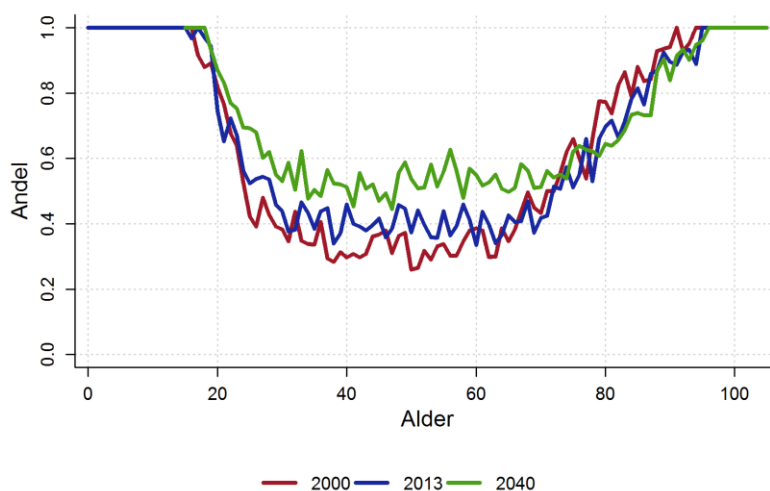
Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

2.5 Familiestruktur

På landsplan stiger antallet af enlige familier, mens antallet af par er stabilt omkring det nuværende niveau.⁶ Det stigende antal af enlige familier har flere forklaringer. Dels har unge et længere uddannelsesforløb end tidligere og venter med at danne par og stifte familie, og dels forklares tilværelsen som enlig ved i højere grad at være mulig i dag på grund af stigende velstand. For ældre over 67 år skyldes tilværelsen som enlig typisk dødsfald af den ene person i en parfamilie, hvilket betyder, at en større andel af ældre familier udgøres af enlige. Dette modvirkes dog i nogen grad af, at par fremadrettet forventes at leve længere tid sammen, da forskellen mellem mænd og kvinders forventede middellevetid⁷ i højere grad udlignes.

Den ændrede familiestruktur i Morsø Kommune afspejles i Figur 2.13, der viser enliges andel af det samlede antal familier fordelt på alder i henholdsvis år 2000, 2013 og 2040. I forhold til år 2000 er tendensen både i 2013 og 2040, at andelen af familier med enlige vil være højere indtil familien opnår en alder⁸ i starten af 60'erne til starten af 70'erne. Herefter er der relativt færre, der lever som enlige i 2013 og 2040 sammenholdt med situationen i år 2000, hvilket tilskrives den ovenfor omtalte udvikling i det indbyrdes forhold mellem mænds og kvinders forventede levealder. Mønsteret er således det samme, som gør sig gældende på landsplan⁹.

Figur 2.13. Enliges andel af det samlede antal familier fordelt på alder i Morsø Kommune, udvalgte år

Anm.: Enlige omfatter både enlige med og uden børn. Alder for en parfamilie opgøres som gennemsnittet af alderen for de to voksne familiemedlemmer.

Kilde: Egne beregninger på individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

⁶ Kapitel 4.7 i Hansen og Markeprand (2015), s. 97-100 og kapitel 4.2 i Hansen, Stephensen og Kristensen (2013), s. 97-104 redegør uddybende for udviklingen i familiestrukturen på landsplan.

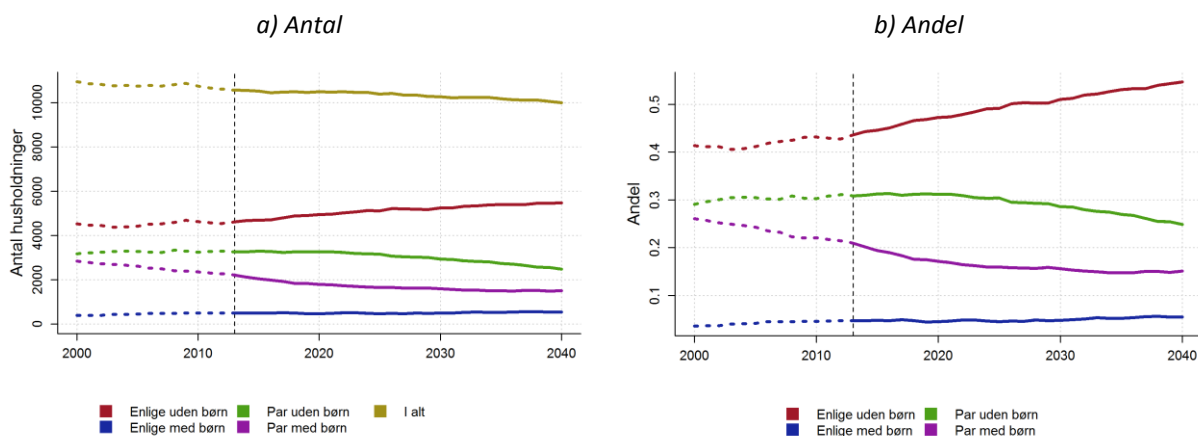
⁷ Kvinders middellevetid er højere end mænds i Danmark, se evt. figur 4.7 i Hansen og Markeprand (2015)

⁸ Familiens alder er defineret ved gennemsnitsalderen af de voksne i husstanden.

⁹ Se Figur 4.20 i Hansen og Markeprand (2015)

Det samlede antal familier bosiddende i Morsø Kommune var ca. 10.600 i år 2013. På trods af ændringer i samlivsmønsteret vil den demografiske udvikling bidrage til, at antallet af familier falder til et niveau på omkring 10.000 frem mod år 2040. Udviklingen er forklaret ved, at stigningen i antallet af enlige familier uden børn ikke er tilstrækkelig til at modsvare nedgangen i antallet af parfamilier, jf. Figur 2.14. Den interne forskydning i familiemønsteret domineres således af den negative befolkningstilvækst. Det samlede antal parfamilier har været svagt faldende gennem den historiske periode, hvilket stort set entydigt skal tilskrives et fald i antallet af parfamilier med børn, da antallet af parfamilier uden børn har været relativt stabilt. For enlige er der blot tale om en svag historisk stigning, der i stort set ligeligt omfang kan henføres til udviklingen i antallet af enlige familier med og uden børn. I fremskrivningen ventes antallet af enlige familier uden børn fortsat at øges fra 4.600 til 5.500, mens antallet af enlige med børn er relativt stabilt gennem fremskrivningen. Antallet af parfamilier uden børn falder fra et niveau omkring 3.300 til 2.500 familier. Antallet af parfamilier med børn nedskrives med omkring 700 gennem fremskrivningsperioden fra udgangsniveauet på ca. 2.200 familier.

Figur 2.14. Udviklingen i familiestrukturen 2000-2040, Morsø Kommune, antal og andele

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013. Betegnelsen "uden børn" henviser til, at familien ikke har hjemmeboende børn.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

I Tabel 2.2 fremgår udviklingen i familiestrukturen opgjort på andele for de fire familietyper *enlige uden børn*, *enlige med børn*, *par med børn* og *par uden børn* for henholdsvis Morsø Kommune, Landsdel Nordjylland og hele landet. I basisåret 2013 er andelen af enlige i Morsø Kommune 48,4 pct., hvilket er væsentligt lavere end strukturen i både Landsdel Nordjylland (50,4 pct.) og hele landet (53,6 pct.), jf. Tabel 2.2. Frem mod 2040 stiger andelen af enlige dog mere i Morsø Kommune relativt til både landsdelen og hele landet. Således forventes andelen af enlige at være øget til 57,3 pct. i 2040, mens udviklingen i landsdelen og hele landet giver anledning til, at enlige her udgør omkring 56,3 pct. og 58,2 pct. på sigt. Morsø Kommune forventes dermed som i resten af landet at være karakteriseret ved, at enlige fremadrettet udgør den største andel af familierne og bevæger sig over tid fra en status som en udpræget par-kommune til en kommune, hvor den enlige familietype dominerer.

Tabel 2.2. Udvikling i familiestruktur opgjort på andele, procent

		2013	2020	2040
Enlige uden børn	Morsø	43,6	47,2	54,7
	Nordjylland	45,0	47,6	51,1
	Hele landet	47,3	49,7	52,1
Enlige med børn	Morsø	4,7	4,5	5,4
	Nordjylland	5,4	5,2	5,3
	Hele landet	6,3	5,9	6,1
Par uden børn	Morsø	30,8	31,2	24,8
	Nordjylland	28,5	28,6	25,4
	Hele landet	25,6	25,4	23,0
Par med børn	Morsø	20,9	17,1	15,1
	Nordjylland	21,1	18,6	18,1
	Hele landet	20,9	19,0	18,8

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

3 Befolkningens uddannelsesniveau

I SMILE opdeles befolkningen på højst fuldførte og igangværende uddannelse i henhold til UNI-C's kategorisering, der fremgår af Tabel 3.1.

Tabel 3.1. Oversigt over uddannelseskategorier

<i>Uddannelseskategori</i>	<i>Gruppering</i>
Ukendt	
Grundskole (til og med 9. klasse)	Grundskole
10. klasse	
Almengymnasial uddannelse	Gymnasial uddannelse
Erhvervsgymnasial uddannelse	
Erhvervsfaglig uddannelse	Erhvervsfaglig uddannelse
Kort videregående uddannelse	Kort videregående uddannelse (KVU)
Professionsbachelor	
Mellemlang videregående uddannelse	Mellemlang videregående uddannelse (MVU)
Universitetsbachelor	
Udelt kandidatuddannelse	
Delt kandidatuddannelse	
Ph.d.	Lang videregående uddannelse (LVU)
Masteruddannelse	

Anm.: I tabellen er uddannelseskategorierne opsat i stigende orden.

Kilde: Tabel 3.1 i Hansen og Markeprand (2015) samt Uni-C's uddannelsesgruppering på hovedgrupper.

For at kunne sammenfatte udviklingen i befolkningens uddannelsesniveau konstrueres et uddannelsesindeks. Til beregning af uddannelsesindekset fordeles befolkningen på uddannelsesgrupperingen i højre søjle i Tabel 3.1. Hver af disse uddannelser tildeles en vægt som angivet i Tabel 3.2. Uddannelsesindekset beregnes ved at summere over de relative andele af befolkningen fordelt på uddannelseskategorierne, hvor disse andele er ganget med vægtene i Tabel 3.2.

Tabel 3.2. Vægtning af uddannelse i uddannelsesindeks

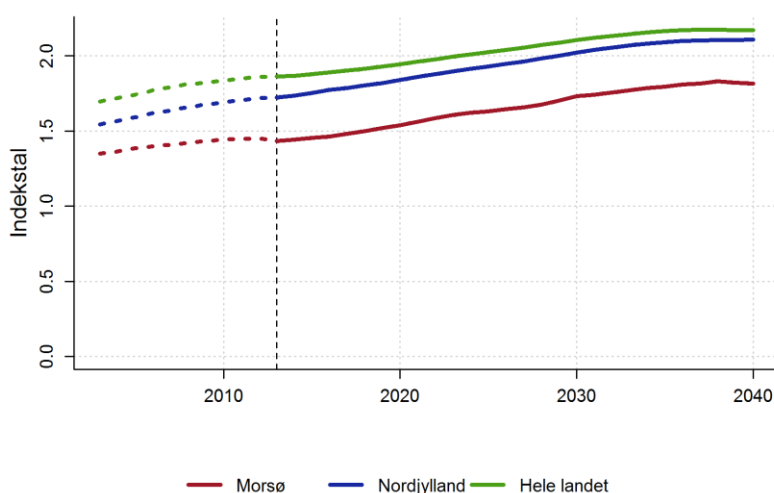
<i>Uddannelse</i>	Grundskole	Gymnasial	Erhv. faglig	KVU	MVU	LVU
<i>Vægt</i>	0	1	2	3	4	5

Anm.: Vægtene i denne tabel er en rettelse i forhold til tabel 5.1. i Hansen og Markeprand (2015). I beregningen af uddannelsesindekset i Hansen og Markeprand (2015) anvendes også heltal som vægte i uddannelsesindekset til trods for, at det er angivet i femtendedele.

Kilde: Hansen og Markeprand (2015).

Figur 3.1 viser udviklingen i uddannelsesindekset i Morsø Kommune, landsdelen Nordjylland og hele landet for befolkningen i alderen 16-67 år. Det fremgår, at uddannelsesniveaet ventes at stige frem mod år 2040, idet en større andel af befolkningen opnår en videregående uddannelse. Uddannelsesniveaet i kommunen sammenfattet ved indekset ligger såvel historisk som fremadrettet betydeligt under niveauet i såvel landsdelen som nationalt. På sigt skønnes det, at forskellen mellem uddannelsesniveaet i kommunen og de øvrige geografiske områder stort set bevares.

Figur 3.1. Udvikling i uddannelsesindeks i Morsø Kommune, Nordjylland og hele landet 2003-2040, 16-67 årige

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Forskellen mellem uddannelsesniveaet i Morsø Kommune sammenholdt med landsdelen og hele landet skal i stor udstrækning tilskrives forskellen i andelen af personer med en videregående uddannelse. Specielt udpræget er forskellen i den andel af befolkningen, der har en lang videregående uddannelse, jf. Tabel 3.3. Generelt er andelen med en videregående uddannelse stigende over tid, men den initiale forskel mellem de geografiske områder bevares gennem fremskrivningen.

På såvel kort som på langt sigt er Morsø Kommune kendetegnet ved, at en større andel af befolkningen højst har en grundskoleuddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse sammenholdt med, hvad der gør sig gældende i landsdelen og i landet som helhed. Andelen med en gymnasial uddannelse er omvendt lidt lavere i kommunen. Andelen af grundskole- og erhvervsuddannede falder gennem fremskrivningen, mens andelen med en gymnasial uddannelse som højst fuldførte omvendt forventes at øges.

Tabel 3.3. Befolkningen opdelt på højest fuldførte uddannelse, 16-67 år, procent

		2013	2020	2040
Grundskole	Morsø	41,0	36,8	32,7
	Nordjylland	33,7	30,9	28,0
	Hele landet	31,5	30,3	28,9
Gymnasial	Morsø	4,6	7,7	7,9
	Nordjylland	7,8	9,0	9,2
	Hele landet	9,2	10,3	9,9
Erhvervsfaglig	Morsø	38,1	37,2	32,2
	Nordjylland	35,2	33,5	27,6
	Hele landet	31,5	28,8	22,8
KVU	Morsø	4,0	4,3	4,7
	Nordjylland	4,6	4,9	5,1
	Hele landet	4,8	4,9	4,8
MVU	Morsø	10,2	11,2	15,9
	Nordjylland	13,7	14,8	18,2
	Hele landet	15,3	16,1	18,7
LVU	Morsø	2,1	2,9	6,6
	Nordjylland	5	6,8	11,9
	Hele landet	7,7	9,6	14,8

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

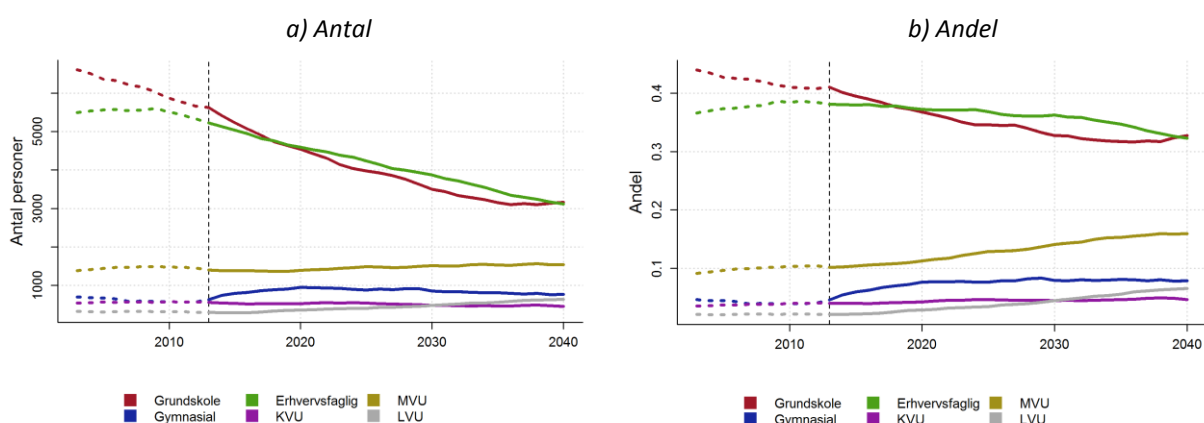
Figur 3.2 viser forventningen til udviklingen i henholdsvis antallet og andelen af personer i alderen 16-67 år fordelt på højest fuldførte uddannelse i Morsø Kommune. Det forventes, at antallet og andelen af personer med en videregående uddannelse vil øges fremadrettet, mens der omvendt kan ventes et fald for de, der højest har fuldført en grundskoleuddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse. Ændringen i befolkningens uddannelsesbaggrund skyldes, at de yngre generationer, som generelt har længere uddannelser, erstatter ældre generationer, der typisk har en uddannelsesbaggrund af kortere varighed. Endvidere har tilbøjeligheden til at starte på en videregående uddannelse været stigende på landsplan.

I fremskrivningen ventes en positiv nettotilflytning af personer med en videregående uddannelse, mens der omvendt forventes en nettofraflytning af betydeligt større omfang af personer med en grundskoleuddannelse, gymnasial uddannelse og til dels en erhvervsfaglig uddannelse, jf. Figur 3.3. Tendensen er således konsistent med opgørelsen af nettotilflytningen fordelt på alder i Figur 2.7 og tilsiger, at fraflytning af unge med en gymnasial uddannelse eller grundskoleuddannelse er knyttet til påbegyndelse af en videregående uddannelse og i den forbindelse typisk flytning til en anden kommune¹⁰. Der er endvidere en udpræget tendens til, at befolkningen næsten 20 år efter færdiggørelsen af grundskolen, vil være bosiddende i samme landsdel eller kommune, hvor

¹⁰ I SMILE kendes beliggenheden af uddannelsesstedet ikke, idet modellen alene redegør for arten af befolkningens uddannelsesaktivitet fordelt på bopælskommune. Således kan modellen i sin nuværende form eksempelvis ikke redegøre for omfanget af uddannelsespendling. Tilsvarende kan omfanget af beskæftigelsesrelateret pendling ikke belyses, da arbejdsstedets beliggenhed ligeledes er ukendt.

grundskolen afsluttedes¹¹. Selvom der i starten af livsforløbet sker en fraflytning, vil der altså være en tendens til, at de pågældende efter kortere eller længere tids ophold i andre kommuner flytter tilbage til ophavskommunen. Tendensen afhænger af oprindelseskommune, tilflytningskommune og ikke mindst tid siden fraflytning fra oprindelseskommunen. Mønstret er konsistent med en positiv nettotilflytning af personer med et højere uddannelsesniveau. I øvrigt gælder på landsplan, at mobiliteten på tværs af kommunegrænser er stigende i uddannelsesniveaet og i graden af tilknytning til arbejdsmarkedet¹². Dette tilsiger dog ikke i sig selv, at nettotilflytningen af højt uddannede er positiv. Der ses nærmere på, hvilken effekt det har at øge tilflytningen samtidig med, at tilflytningens uddannelsessammensætning ændres i afsnit 6.1.

Figur 3.2. Antal personer opdelt på højest fuldførte uddannelse i Morsø Kommune, 16-67 år

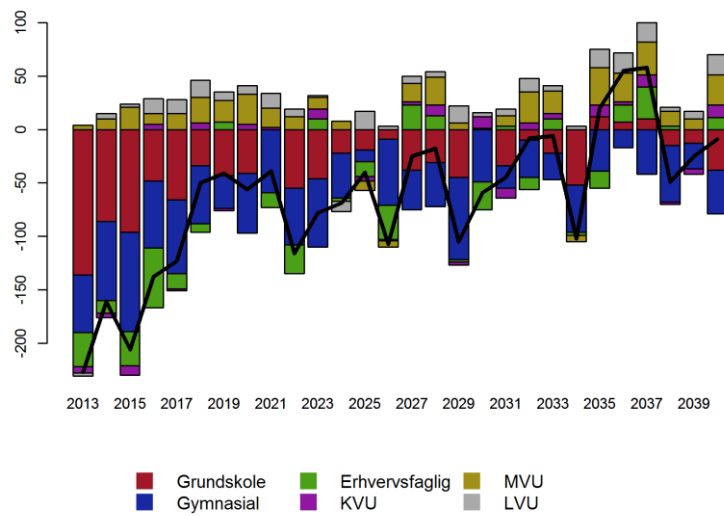
Anm.: Grundskole indeholder både ukendte, grundskole og tiende klasse; Gymnasial er almen og erhvervgymnasial; kortere videregående uddannelser (KVVU) er med varighed på mellem 2 og 3 år; mellemlang videregående uddannelser (MVU) indeholder professions- og universitetsbachelor. Lang videregående uddannelse (LVU) indeholder universitetskandidater, ph.d.-uddannelser og Master-uddannelser. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

¹¹ Momentum (2014).

¹² Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 58, figur 3.34.

Figur 3.3. Forventet nettotilflytning opdelt på højst fuldførte uddannelse i Morsø Kommune, antal personer, 16-67 år

Anm.: Nettotilflytningen er antallet af personer der flytter bopæl til kommunen fratrukket antallet af personer der flytter bopæl fra kommunen.

Kilde: SMILE database og egne beregninger på SMILE 3.0.

4 Arbejdsmarkedet

I dette afsnit præsenteres den historiske og fremskrevne udvikling i befolkningens arbejdsmarkedstilknytning. Udviklingen kan dels opgøres i *niveauet* for arbejdsmarkedstilknytningen og dels i den *relative andel* af en given population i forskellige arbejdsmarkedskategorier. Niveauet er centralt i forhold til skatteprovenu og offentlige udgifter mv., mens de relative andele korrigerer for udviklingen i de demografiske komponenter. De relative andele udtrykker således bedre de adfærdsmæssige aspekter af befolkningens arbejdsmarkedstilknytning og beskriver dermed potentialet for politiske tiltag, der har til formål at rette op på en u hensigtsmæssig udvikling.

I Morsø Kommune har antallet af personer i arbejdsstyrken været ekstraordinært aftagende siden 2008, når der sammenholdes med tendensen i den forudgående periode, jf. Figur 4.1a. Faldet finder sin forklaring i ikke blot den stagnerende demografiske udvikling for befolkningen i den erhvervsaktive alder (ikke illustreret), men også i en faldende ungedeltagelse på arbejdsmarkedet, jf. Figur 4.3, hvilket delvist skal henføres til ændringen af det økonomiske klima i 2008. Arbejdsstyrken ventes også at være faldende i perioden frem til 2040. Således forventes arbejdsstyrken i aldersgruppen 16-67 år at falde fra et niveau på ca. 8.400 personer i 2013, til 7.800 i 2020 og 6.600 i 2040. Beskæftigelsen i aldersgruppen 16-67 år har ligeledes været faldende siden krisen i 2008 og er herudover karakteriseret af et midlertidigt opsving i årene umiddelbart forud herfor. Antallet af beskæftigede ventes at falde yderligere i fremskrivningsårene fra cirka 7.800 i 2013 til omkring 5.800 personer i 2040. Faldet i beskæftigelsen efter 2008 er væsentlig mere udtalt end ændringen i arbejdsstyrken, hvilket skal tilskrives, at beskæftigelsen er betydeligt mere konjunkturfølsom. Stigningen i beskæftigelsen umiddelbart forud for starten på den økonomiske krise kan ikke genfindes i arbejdsstyrken.

Den historiske udvikling i arbejdsstyrken og beskæftigelsen afspejler som nævnt i vidt omfang den demografiske udvikling, hvilket også vil være tilfældet fremadrettet. Befolkningen i alderen 16-67 år ventes at falde med næsten 30 pct. frem mod år 2040 relativt til niveauet i år 2013. Nedgangen i befolkningen er dermed mere udtalt end nedgangen i arbejdsstyrken og beskæftigelsen, der er på henholdsvis 22 pct. og 25 pct. Dette udmønter sig i, at erhvervsfrekvensen¹³ for de 16-67-årige er stigende gennem stort set hele fremskrivningen og i lidt større udstrækning end tilfældet er det for beskæftigelsen, jf. Figur 4.1b. Et stigende uddannelsesniveau bidrager således sammen med den gradvist voksende pensionsalder og forkortelse af efterlønsperioden til at øge befolkningens erhvervstilknytning over tid. Beskæftigelsesfrekvensen¹⁴ skygger den kvalitative udvikling i erhvervsfrekvensen gennem stort set hele fremskrivningen.

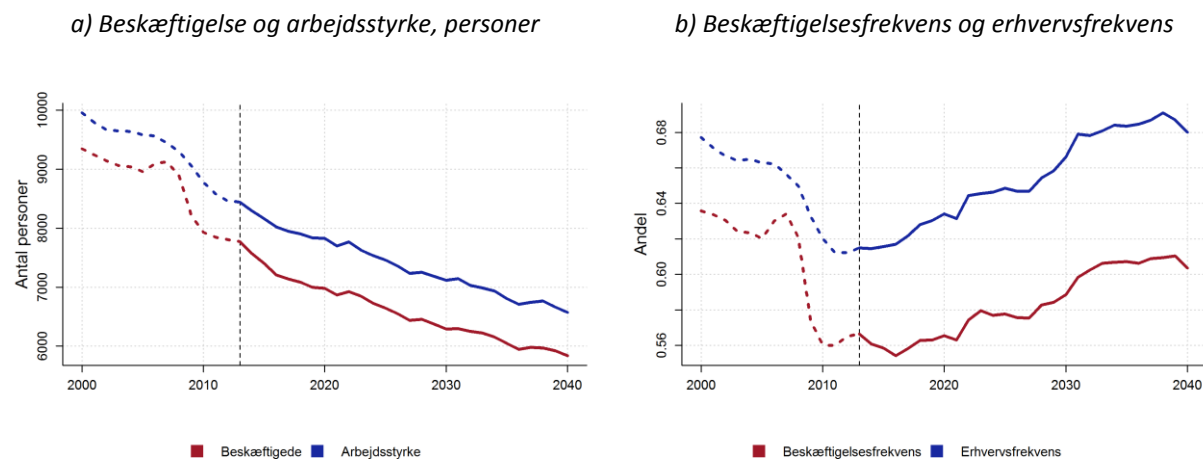
I Tabel 4.1 ses beskæftigelses- og erhvervsfrekvensen samt ledigheden i Morsø Kommune, Landsdel Nordjylland og hele landet for årene 2013, 2020 og 2040. Heraf fremgår det, at Morsø Kommune klarer sig relativt godt sammenholdt med såvel landsdelen som udviklingen på landsplan, idet både beskæftigelses- og erhvervsfrekvensen bliver højere i kommunen på sigt selv om dette ikke er tilfældet i udgangsåret. Erhvervs- og beskæftigelsesfrekvensen ventes på sigt at øges mere både relativt og absolut i Morsø Kommune i forhold til såvel den nationale udvikling som udviklingen i

¹³ Erhvervsfrekvensen beregnes som antallet i beskæftigelse samt ledige på henholdsvis dagpenge eller kontanthjælp delt med hele befolkningen i aldersgruppen 16-67 år. I SMILE kan en person kun tilhøre en kategori på et givet tidspunkt. Derfor skal der tages forbehold for, at studerende, som har job ved siden af studierne, ikke indregnes i arbejdsstyrken.

¹⁴ Beskæftigelsesfrekvensen beregnes her som antallet i beskæftigelse delt med hele befolkningen i aldersgruppen 16-67 år.

landsdelen. Det bemærkes, at ledigheden initialt er højere i Morsø Kommune end i de øvrige geografiske områder og også ventes at være det fremadrettet.

Figur 4.1. Beskæftigelse og arbejdsstyrke, 16-67 år

Anm.: Beskæftigede indeholder selvstændige, lønmodtagere og personer på syge- eller barseldagpenge, der er fraværende fra beskæftigelse primo året. Arbejdsstyrken består af beskæftigede og ledige. Som følge af Tilbagetrækningsreformen hæves folkepensionsalderen gradvist til 67 år i 2022 og levetidsindekseres efterfølgende fra 2030. DREAM (2014) skønner den forventede folkepensionsalder til 68 år i 2030, 69 år i 2035 og 70 år i 2040. Endvidere sker en gradvis reduktion af længden af efterlønsperioden til tre år. Det bemærkes, at figuren ikke tager højde for den fulde effekt på beskæftigelsen og arbejdsstyrken af øget tilbagetrækningsalder, da den maksimale aldersgrænse er fastholdt på 67 år. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

Tabel 4.1. Beskæftigelsesfrekvens, erhvervsfrekvens og ledighed, 16-67 år, procent

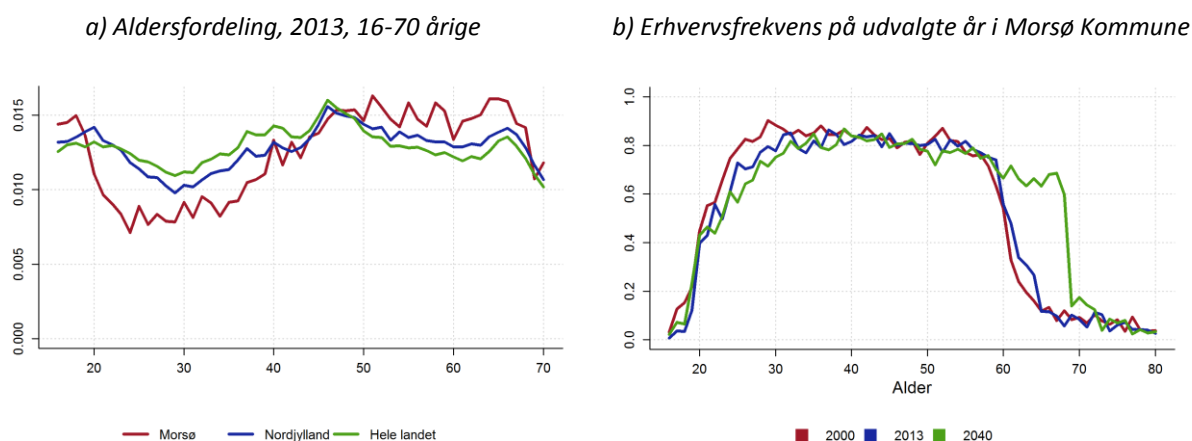
		2013	2020	2040
Beskæftigelsesfrekvens	Morsø	56,6	56,5	60,4
	Nordjylland	57,4	58,0	60,1
	Hele landet	57,9	58,0	59,6
Erhvervsfrekvens	Morsø	61,5	63,4	68,0
	Nordjylland	62,0	64,4	67,3
	Hele landet	62,6	64,5	66,8
Ledighed	Morsø	7,9	10,8	11,2
	Nordjylland	7,5	10,0	10,6
	Hele landet	7,4	10,0	10,9

Anm.: Ledigheden er beregnet som andelen af ledige ud af den samlede arbejdsstyrke. Erhvervsfrekvensen og beskæftigelsesfrekvensen er defineret i fodnote 13 og 14.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Befolkningens alderssammensætning i Morsø Kommune vil samlet set bidrage til at trække den gennemsnitlige erhvervsfrekvens ned i udgangsåret. I kommunen er der sammenholdt med de øvrige geografiske områder nok er en mindre andel af unge under 30 år, hvor erhvervsfrekvensen er relativt lav. Isoleret set trækker det dermed erhvervsdeltagelsen op. Omvendt har kommunen også en højere andel af ældre personer over 60 år, jf. Figur 4.2a. Da 60-67-årige på kort sigt har en lav erhvervsdeltagelse, jf. Figur 4.2 og Figur 4.3, opnås således en negativ effekt, der i det givne tilfælde mere end udligner den positive effekt fra den lavere andel af unge¹⁵. Desuden viser Figur 4.2b, at erhvervsfrekvensen for ældre i alderen 65-68 år forventes at være betydeligt højere i 2040 som følge af arbejdsmarkedsreformer, som beskrives nærmere nedenfor.

Figur 4.2. Befolkningens aldersfordeling og aldersopdelt erhvervsfrekvens

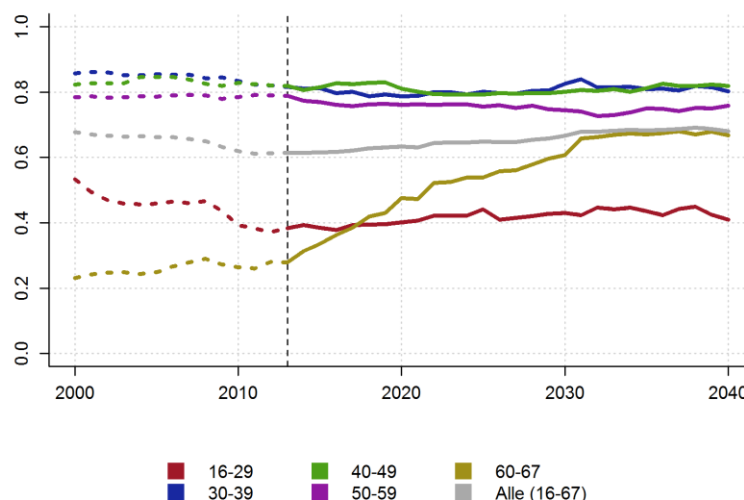

Kilde: SMILE database og egne beregninger på SMILE 3.0.

Med Velfærdsaftalen og Tilbagebetrækningsreformen hæves pensionsalderen og efterlønsalderen. Pensionsalderen hæves gradvist til 67 år i 2022, mens efterlønsalderen gradvist hæves til 64 år i 2023. Herefter levetidsindekseres både efterløns- og pensionsalderen, således at den forøges i takt med at middellevetiden stiger. Dette forventes at have en væsentlig betydning for de 60-67 åriges arbejdsmarkedstilknytning, jf. Figur 4.2b. Arbejdsmarkedstilknytningen for denne aldersgruppe har historisk fulgt en opadgående tendens fra år 2000, jf. Figur 4.3. Den accelererer dog fremover. Udviklingen gør sig gældende på såvel kommunalt som nationalt niveau. Således stiger andelen af 60-67 årige i arbejdsstyrken fra omkring 28 pct. i 2013 til godt 48 pct. i 2020 og når frem mod 2040 op på et niveau på omkring 67 pct. Den første acceleration skyldes, at efterlønsalderen steg allerede i 2014. Udviklingen fremover styrkes på den ene side på grund af den fortsatte stigning i tilbagebetrækningsalderen og forkortelse af efterlønsperioden og på den anden side fordi antallet af medlemmer af efterlønsordningen falder for fremtidige generationers vedkommende. Baseret på 2013-tal er ca. 55 pct. af de 59-årige på landsplan tilmeldt efterlønsordningen, mens denne andel er nærmere 30 pct. for de 50-årige. Overordnet er aldersstrukturen i erhvervsdeltagelsen relativt ensartet på tværs af geografi, jf. Tabel 9.2 i appendiks.

¹⁵ Vurderingen er baseret på beregning af den gennemsnitlige erhvervsfrekvens for 16-67-årige i udgangsåret under forudsætning af, at befolkningens sammensætning på alder er som i henholdsvis Morsø Kommune og som i landet som helhed. De to aldersstrukturer kombineres i begge tilfælde med de aldersfordelte erhvervsfrekvenser for Morsø Kommune. Forskellen er på ca. 0,9 pct. point og udgør dermed en udmåling af det demografiske bidrag til forskellen i erhvervsdeltagelsen mellem de geografiske områder.

Figur 4.3. Aldersopdelt erhvervsfrekvens, Morsø Kommune

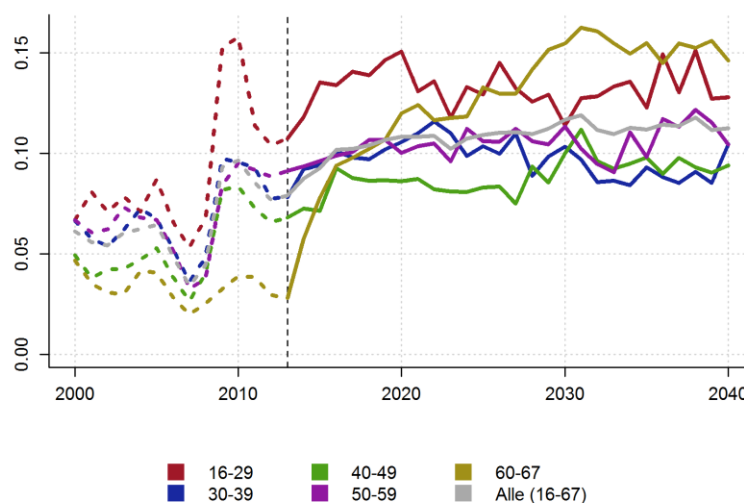
Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

Den samlede ledighed i Morsø ventes at stige fra 7,9 pct. i 2013 til 10,8 pct. i 2020, hvorefter den når et niveau på 11,2 pct. i år 2040, jf. Figur 4.4 og Tabel 4.1. Det samme scenarie gør sig gældende for landsdelen Nordjylland, hvor ledigheden ventes at stige fra 7,5 pct. i 2013 til 10,0 pct. i 2020 og 10,6 pct. i 2040, og for hele landet, hvor ledigheden ventes at stige fra 7,4 pct. i 2013 til 10,0 pct. i 2020 og 10,9 pct. i 2040.

Generelt ventes ledigheden for personer under 60 år at øges en smule fremadrettet relativt til udgangsniveauet. Ledigheden for personer i alderen 60-67 år bosiddende i Morsø Kommune ventes dog at stige markant fra omkring 3 pct. i 2013 til 15 pct. i 2040, hvilket også trækker det generelle ledighedsniveau op, jf. Figur 4.4. Udviklingen skyldes som førnævnt forringede muligheder for at gå på efterløn og folkepension som følge af arbejdsmarkedsreformer og færre medlemmer af efterlønsordningen i de nyere generationer. Historisk er det særligt personer, som har været ledige, der har benyttet sig af efterlønsordningen til at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet. De forringede muligheder for at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet resulterer derfor ikke alene i en højere beskæftigelse, men også i en højere ledighed, fordi de personer, som vil trække sig fra arbejdsmarkedet tidligere, også typisk har en lavere arbejdsmarkedstilknytning. Derfor finder man også samme mønster i Landsdel Nordjylland og hele landet, jf. Tabel 4.1. Også fordelt på alder er ledighedsmønsteret forholdsvis ensartet mellem Morsø Kommune, Landsdel Nordjylland og landet som helhed, jf. Tabel 9.3.

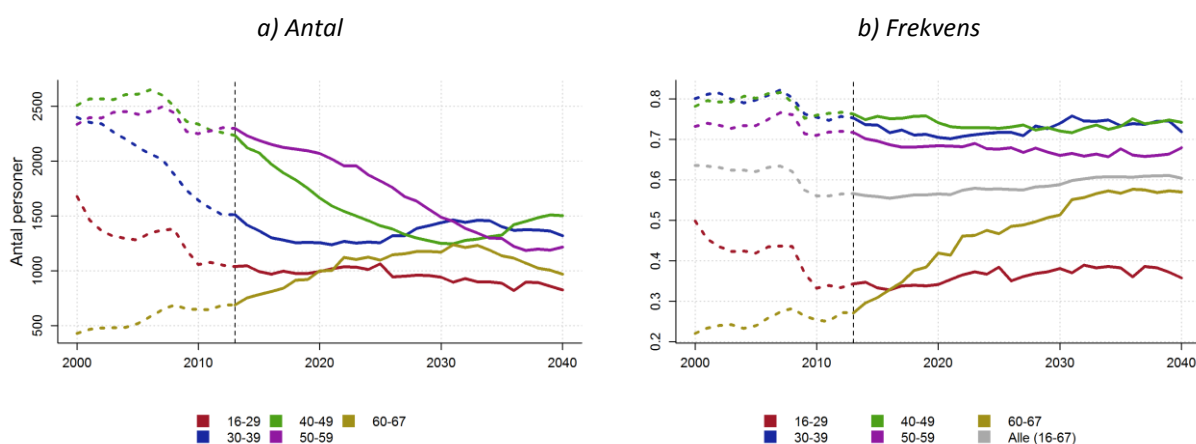
Figur 4.4. Ledighedsandel opdelt på aldersgrupper, Morsø Kommune

Anm.: Ledigheden er defineret som i Tabel 4.1. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

Figur 4.5. Aldersfordelt beskæftigelse i Morsø Kommune, personer og frekvenser

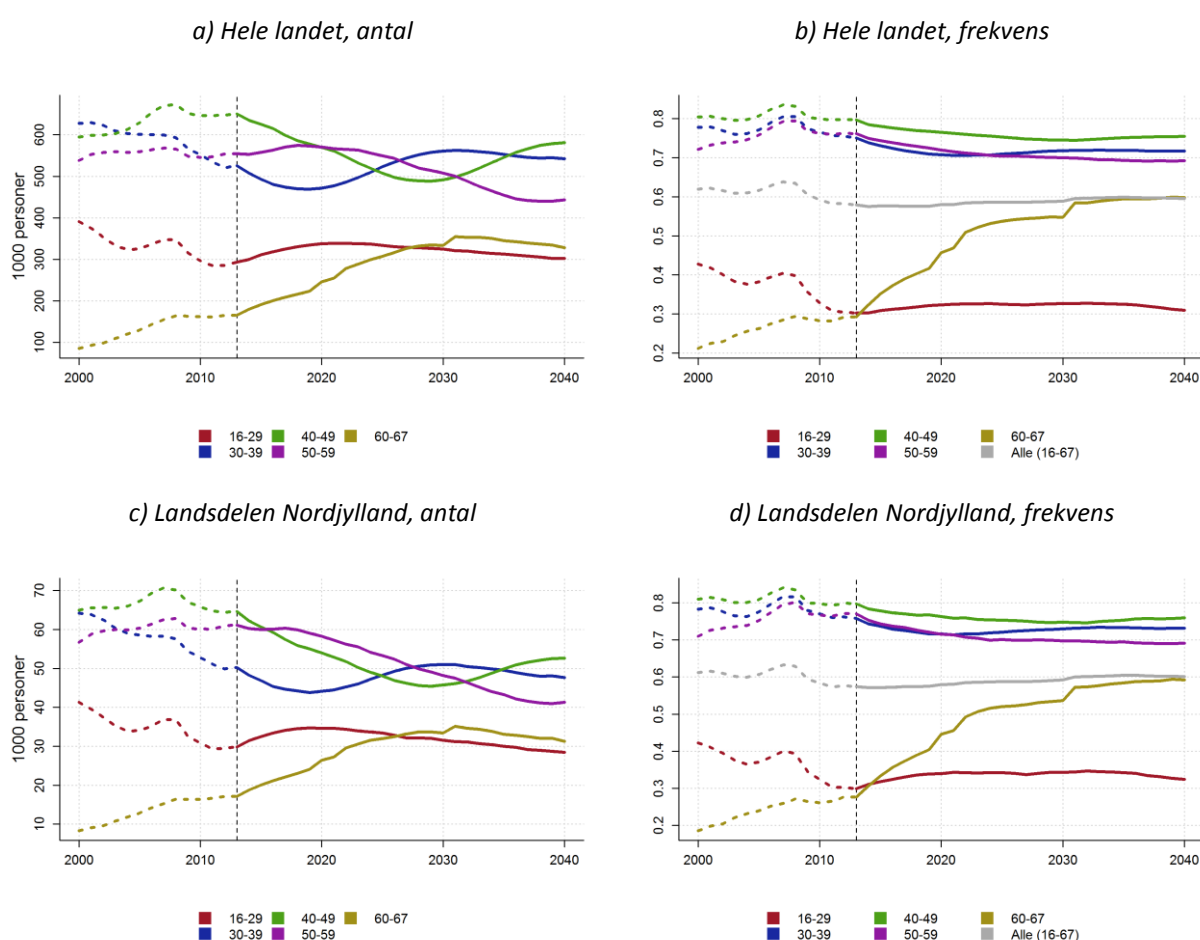
Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013. Frekvenserne udtrykker beskæftigelsens andel af hele befolkningen i aldersgruppen.

Kilde: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

Figur 4.5a viser udviklingen i beskæftigelsen fordelt på aldersgrupper i Morsø Kommune. Det fremgår af Figur 4.5b, at beskæftigelsesfrekvensen med undtagelse af den yngste og ældste alderskategori er en smule aftagende i alle aldersgrupper. Det vidner om, at udviklingen i antallet af beskæftigede fordelt på alder i Figur 4.5a hovedsageligt er et udtryk for demografiske ændringer, men at adfærsændringer dog også spiller en rolle. De 60-67 årige skiller sig ud, idet både antallet og andelen af personer i beskæftigelse stiger markant for denne gruppe gennem fremskrivningen. Det skyldes som tidligere nævnt, at erhvervsdeltagelsen og beskæftigelsestilbøjeligheden i denne aldersgruppe ventes at øges som følge af arbejdsmarkedsreformer og færre medlemmer af

efterlønsordningen i de senere generationer. Dog dæmpes udviklingen af, at befolkningens aldring tilsiger, at der fremadrettet forventes lidt færre 60-67-årige, jf. Figur 2.2. Trods det markant stigende beskæftigelsesomfang for aldersgruppen 60-67 år ventes den samlede andel af befolkningen i beskæftigelse for alle aldre (16-67 år) blot at stige svagt gennem fremskrivningen, jf. Figur 4.5b. Sammenholdes udviklingen i beskæftigelsen med hele landet og landsdelen Nordjylland, så fremgår det, at udviklingen i beskæftigelsen i Morsø Kommune både historisk og fremadrettet følger mønsteret for beskæftigelsen såvel i landsdelen som på landsplan, jf. Figur 4.6. For udvalgte år er den aldersfordelte beskæftigelse opgjort i såvel antal personer som i frekvenser sammenholdt mellem de tre geografiske områder i Tabel 9.1 i appendiks.

Figur 4.6. Aldersfordelt beskæftigelse i hele landet og Landsdel Nordjylland, 1.000 personer og frekvenser

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013. Frekvenserne udtrykker beskæftigelsens andel af hele befolkningen i aldersgruppen.

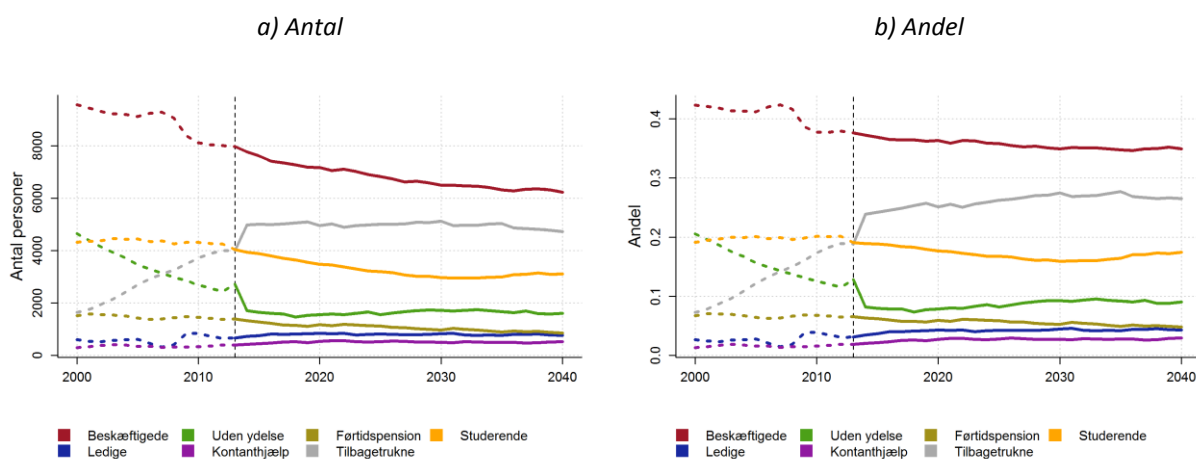
Kilder: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

Betragtes hele befolkningens socioøkonomiske tilhørsforhold både inden og uden for arbejdsstyrken opnås et mere fuldstændigt billede af erhvervsdeltagelsen i forhold til ovenstående, jf. Figur 4.7. Det samlede antal beskæftigede ventes at falde fra ca. 8.000 personer i 2013 til 7.200 personer i 2020 og 6.200 personer i 2040. Antallet af studerende, der historisk har været relativt stabilt, ventes ligeledes

at falde fra omkring 7.600 personer i 2013 til 6.500 i 2040. Det samlede antal af kontanthjælpsmodtagere uden tilknytning til arbejdsmarkedet og førtidspensionister ventes at øges med henholdsvis godt 100 og falde med godt 500 personer gennem fremskrivningsperioden. Der ses således blot en mindre intern forskydning i retning mod flere kontanthjælpsmodtagere på bekostning af førtidspensionister og dermed blot en mindre potentiel effekt af førtidspensionsreformen, som markant indskrænker mulighederne for at tildele førtidspension til personer under 40 år. Dette er i overensstemmelse med, at den pågældende aldersgruppe i fremskrivningen forventes at udgøre en stadig mindre del af den samlede befolkning.

Antallet af tilbagetrukne, dvs. folkepensionister og efterlønsmodtagere, stiger i den historiske periode fra ca. 1.600 personer i år 2000 til 4.000 personer i 2013. Udviklingen dækker over en mindre nedgang i antallet af efterlønsmodtagere på omkring 200 personer og en stigning i antallet af folkepensionister. Faldet i antallet af efterlønsmodtagere skyldes dels forkortelsen af efterlønsperioden og dels, at senere generationer har en lavere tilknytning til efterlønsordningen. Antallet af folkepensionister fortsætter dog med at øges, men hvor hoppet fra 2013 til 2014 skyldes en omklassificering af personer, som ikke modtager ydelser, til modtagere af folkepension. Antallet af tilbagetrukne ventes fremadrettet at nå et niveau på omkring 4.700 personer, hvoraf stort set alle kan henregnes som modtagere af folkepension frem for efterløn. Antallet af personer uden ydelser er historisk faldet fra omkring 4.600 personer til ca. 2.700 personer i 2013 og ventes bl.a. grundet ovenfor nævnte omklassificering at nå et langsigtet niveau på omkring 1.600 personer.

Figur 4.7. Befolkningen opdelt på arbejdsmarkedskategorier, alle aldersgrupper, Morsø Kommune

Anm.: Tilbagetrukne omfatter både efterlønsmodtagere og folkepensionister. Ledige omfatter ledige, der modtager dagpenge eller kontanthjælp. Kontanthjælpskategorien omfatter modtagere af kontanthjælp, der vurderes at have andre problemer end ledighed. Antallet af tilbagetrukne stiger markant i første fremskrivningsår, hvilket skal tilskrives, at personer over 64 år, som ikke modtager ydelser, kategoriseres som "uden ydelse" i den historiske periode, men som folkepensionister i fremskrivningsperioden. Studerende omfatter personer helt ned til 6 års alderen, mens personer uden ydelser omfatter alle børn under 6 år. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

Tabel 4.2 opsummerer befolkningens fordeling på arbejdsmarkedskategorier for alle aldre i Morsø Kommune og sammenholder udviklingen med landsdelen og på landsplan. Tallene her og Figur 4.7b nuancerer Tabel 4.1 og Figur 4.7a.

Tabel 4.2. Befolkning opdelt i andele på arbejdsmarkedskategorier i Morsø Kommune, i Landsdel Nordjylland og i hele landet, alle aldre, procent

	2013	2020	2040
Beskæftigede			
Morsø	37,6	36,4	34,9
Nordjylland	39,0	38,3	37,1
Hele landet	39,6	38,8	37,8
Ledige			
Morsø	3,1	4,3	4,3
Nordjylland	3,1	4,2	4,3
Hele landet	3,1	4,3	4,5
Uden ydelse			
Morsø	12,8	7,9	9,0
Nordjylland	12,8	9,2	9,8
Hele landet	13,7	10,0	10,6
Kontanthjælp			
Morsø	1,9	2,7	2,9
Nordjylland	2,0	2,5	2,6
Hele landet	2,0	2,5	2,6
Førtidspension			
Morsø	6,6	5,9	4,8
Nordjylland	4,5	4,4	4,5
Hele landet	4,1	4,1	4,4
Tilbagetrukne			
Morsø	18,9	25,1	26,5
Nordjylland	17,1	21,0	21,5
Hele landet	15,5	18,9	18,9
Studerende			
Morsø	19,1	17,6	17,5
Nordjylland	21,6	20,4	20,3
Hele landet	21,9	21,4	21,2

Anm.: Bemærk at andelen af beskæftigede og ledige her er beregnet som andel af hele befolkningen i alle aldre. Ledigheden i Tabel 4.1 er defineret som andel af arbejdsstyrken, mens andelen af ledige her er defineret som andel af hele befolkningen. Endvidere stiger andelen af tilbagetrukne markant fra 2013 til 2020, men andelen uden ydelse falder markant i samme periode. Grunden herfor er forklaret i figurteksten til Figur 4.7. Studerende indeholder også grundskoleelever i alderen 6 år og opefter.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Af Tabel 4.2 fremgår det, at andelen af tilbagetrukne i Morsø Kommune fremadrettet er væsentligt højere end i såvel landsdelen som landet som helhed. Omvendt ventes andelen af studerende, personer uden ydelse og beskæftigede på sigt at være lavere end i de øvrige geografiske områder, mens andelen af kontanthjælpsmodtagere og førtidspensionister omvendt vil være lidt højere. Forskellen i andelen sammenholdt med landet som helhed finder i vidt omfang sin forklaring i, at aldersstrukturen i Morsø Kommune afviger fra befolkningens aldersfordeling i de øvrige geografiske områder, jf. Figur 4.2a. Faldet i beskæftigelsesandelen er forholdsmæssigt lidt større end i resten af

landet. Det skal i øvrigt bemærkes, at beskæftigelsesandelen for den samlede befolkning på lang sigt udvikler sig i modsat retning af beskæftigelsesandelen for personer i alderen 16-67 år, jf. Tabel 4.1.

5 Udviklingen i bolig efterspørgslen

SMILE fremskriver antallet af familier og i udgangspunktet tildeles hver familie netop én bolig i modellen. I virkeligheden kan en bolig imidlertid huse flere familier. I år 2013 er der således godt 10.100 boliger og 10.600 familier i Morsø Kommune, hvorfor hver bolig i gennemsnit bebos af 1,05 familier. På landsplan rummer en bolig i gennemsnit ca. 1,1 familie, idet antallet af boliger i år 2013 er godt 2.620.000, mens antallet af familier er tæt på 2.880.000. Skønnet over det fremtidige antal boliger er opnået ved, at det forventede antal familier normeres med forholdet mellem antallet af boliger og familier i fremskrivningens startår 2013. Der beregnes en skaleringsfaktor for alle kombinationer af beskrivende boligkarakteristika og familietyper, herunder for hver kommune.

I det følgende betragtes forventningen til antallet af boliger karakteriseret ved henholdsvis boligtype og -art samt størrelsen på boligen og boligens bystørrelse udtrykt ved indbyggertallet for boligens beliggenhed. Type og -arts klassifikationen repræsenterer boligmassens mest centrale karakteristika, der omfatter kategorierne anført i Tabel 5.1.

Tabel 5.1. Kategorier af boligtyper og boligarter

Boligtype	Boligart
Ejebolig	Parcelhus
Almen bolig	Rækkehus
Andelsbolig	Stuehus
Offentlig udlejningsbolig	Etagebolig
Privat udlejningsbolig	Døgninstitution (eks. plejehjem)
	Erhvervsbolig
	Kollegium
	Fritidshus
	Anden helårsbeboelse

Anm.: Parcelhuse, rækkehuse, stuehuse og etageboliger udgør de mest udbredte anvendelsesformer, hvorfor de øvrige boligartskategorier i dette kapitel er sammenlagt under betegnelsen "Øvrige".

Kilde: Egen tilblivelse.

Det skønnes, at det samlede boligbehov i Morsø Kommune vil aftage fremadrettet fra et niveau på ca. 10.100 boliger i 2013 til et niveau på 9.600 boliger i 2040. Udviklingen afspejler dermed det forventede fald i antallet af familier, jf. Figur 2.14. Endvidere ventes en mindre forskydning i bolig efterspørgslen sammensætning på karakteristika, hvilket overordnet indebærer en forholdsmæssig større søgning mod primært almene boliger og private udlejningsboliger på bekostning af efterspørgslen efter ejerboliger. Opgjort på boligart er der fortrinsvis tale om en stigning i efterspørgselsandelen efter etageboliger og rækkehuse, mens der er faldende efterspørgsel efter stue- og parcelhuse, hvor sidstnævnte i basisåret udgør den mest udbredte boliganvendelse. I overensstemmelse med udviklingen i befolkningens præferencer vedrørende boligtype og -art ventes en stigende efterspørgsel efter boliger med et areal under 100 m² beliggende i byområder med mellem 1.000 og 10.000 indbyggere, på bekostning af en mindre søgning mod de mindste byområder.

Fordelingen af boligbehovet på underliggende karakteristika afspejler i vidt omfang befolkningens uddannelsesniveau, arbejdsmarkedstilknytning samt familie- og aldersstruktur¹⁶. I de følgende afsnit relateres befolkningens boligpræferencer med den adfærd, der på landsplan kendetegner forholdet mellem boligstruktur og underliggende demografiske og socioøkonomiske karakteristika. Endvidere forklares den indbyrdes sammenhæng mellem de enkelte boligkarakteristika ligeledes ud fra de nationale tendenser. Det er dog vigtigt at bemærke, at befolkningens gennemsnitlige præferencer kan afvige fra, hvad der observeres på kommunalt plan, idet særlige forhold kan gøre sig gældende lokalt, eksempelvis grundet det indbyrdes prisforhold mellem boligarter. Eksempelvis vil et parcelhus typisk være genstand for relativt større søgning for en enlig familie uden for storbykommunerne og det tilhørende opland. I de pågældende områder er der således ikke nødvendigvis en væsentlig forskel i præferencerne for parcelhuse mellem enlige og parfamilier, selvom dette gør sig gældende på landsplan. Selvom det følgende ikke på kommunalt plan kvantificerer det estimerede forhold mellem demografiske og socioøkonomiske baggrundskarakteristika på den ene side og boligvalg på den anden side, omtales løbende hvorledes søgningen mod de enkelte boligkarakteristika overordnet er estimeret i Morsø Kommune. Dvs. beskrivelsen redegør ikke i detaljeret form for de betingede boligvalg på kommunalt plan, men omtaler i stedet præferencerne i kommunen på tværs af samtlige underliggende karakteristika.

5.1 Boligtype

Valget af boligtype afhænger af en række underliggende karakteristika for familien og dens medlemmer, hvilket er uddybet i kapitel 3 i Hansen et al. (2013). I det følgende fremhæves en række af de mest væsentlige underliggende karakteristika og uddybes, hvordan disse karakteristika isoleret set præger flyttemønstre og boligvalg i SMILE, men listen er ikke udtømmende:

- Alder
- Familiestruktur
- Oprindelse
- Uddannelsesniveau
- Arbejdsmarkedstilknytning

De enkelte karakteristika beskrives ud fra den forudsætning, at en familie ellers følger det gennemsnitlige adfærdsmønster på tværs af øvrige karakteristika. Beskrivelsen vil derfor dække over en underliggende variation. Eksempelvis er der i gennemsnit større sandsynlighed for, at en parfamilie flytter i en ejerbolig frem for andre boligtyper, men betragtes alene parfamilier over 75 år, er sandsynligheden for, at der i tilfælde af flytning vælges en ejerbolig mindre, end hvad er tilfældet for den gennemsnitlige parfamilie.

Alderen for den typiske borger i Morsø Kommune ventes som i resten af landet at stige gennem fremskrivningen. Denne udvikling er central i forhold til såvel flyttheadfærd som boligpræferencer. Alderen er således med til at bestemme, om en familie vælger at flytte, om familien flytter til en ny kommune og hvilken boligtype familien vælger at flytte til. Den generelle flyttetilbøjelighed er typisk højst omkring 25-års alderen, men vil herefter monotont aftage indtil en mindre stigning indtræder omkring 80-års alderen. Sandsynligheden for at flytte til en ny kommune er generelt også faldende med alderen. Alderens betydning for boligpræferencerne kommer i forhold til eksempelvis valg af

¹⁶ Se kapitel 3.6 i Hansen og Markeprand (2015) for en uddybelse heraf.

boligtype til udtryk ved, at ejerboliger er relativt populære for yngre familier, mens offentlige udlejningsboliger fortrinsvist foretrækkes af familier i pensionsalderen. Derimod er private udlejningsboliger populære blandt både yngre og ældre familier¹⁷.

Befolkningens *etnicitet* eller *oprindelse* er også af betydning for boligvalget. Parfamilier, hvor begge voksne er ikke-vestlige indvandrere, er i højere grad bosat i almene boliger, men i mindre grad bosat i ejerboliger relativt til en familie, hvor begge voksne har dansk oprindelse. Det samme mønster tegner sig for enlige ikke-vestlige indvandrere relativt til enlige familier af dansk oprindelse¹⁸. Uagtet familieforhold vil forskydningen i den bosiddende befolknings sammensætning på oprindelse til fordel for en større andel af ikke-vestlige indvandrere, jf. Figur 2.12, altså styrke søgningen mod almene boliger. Enlige familier med vestlig baggrund og parfamilier, hvor begge voksne er vestlige indvandrere, bor i højere grad i private udlejningsboliger, men i mindre grad i ejerboliger relativt til familier, hvor de voksne har dansk oprindelse. Derimod har parfamilier, hvor den ene voksne er vestlig eller ikke-vestlig indvandrer og den anden er af dansk oprindelse, omtrent samme bopælsmønster hvad angår boligtype som en familie, hvor begge forældre er af dansk oprindelse.

Familiestrukturen ventes at forskydes i retning mod en større andel af enlige familier. Familiestrukturen nuancerer boligtypepræferencerne fordelt på alder ved, at eksempelvis ejerboliger er væsentligt mere populære for par end de er for enlige. Endvidere er andelsboliger eksempelvis betydeligt mere populære for unge enlige end de er for par, mens de omvendt er mere populære blandt par end enlige efter 50 års alderen. Hertil udviser enlige en større grad af mobilitet såvel inden for som på tværs af kommunegrænser, end tilfældet er for parfamilier¹⁹.

*Uddannelsesniveaue*t ventes at ændre sig, så befolkningen generelt opnår et højere uddannelsesniveau. Det påvirker boligtypepræferencerne, fordi personer med højere uddannelse i større grad foretrækker en ejerbolig fremfor almene boliger og private udlejningsboliger end personer med en grundskoleuddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse. Isoleret set, ville en manglende stigning i uddannelsesniveaue i Morsø Kommune dermed betyde, at faldet i antallet af ejerboliger ville have været endnu større.

Udviklingen i befolkningens *arbejdsmarkedsstatus* ventes generelt at trække boligtypepræferencerne mod almene boliger og private udlejningsboliger. Det skyldes, at disse boligtyper er populære blandt familier uden tilknytning til arbejdsmarkedet, eksempelvis pensionister, hvis antal vokser betydeligt i både antal og andel i fremskrivningen²⁰. Den direkte effekt på boligstrukturen af befolkningens aldrig dæmpes delvist af den gradvise forhøjelse af tilbagetrækningsalderen, der løfter erhvervsdeltagelsen for befolkningen i de tidligere efterløns- og folkepensionsaldrer, jf. Figur 4.3.

Ejerboliger, almene boliger og private udlejningsboliger udgør de tre mest udbredte boligtyper i Morsø Kommune. På tværs af samtlige karakteristika har 32 pct. af de historiske flytninger været målrettet ejerboliger, mens 31 pct. har været rettet mod private udlejningsboliger. I 22 pct. af tilfældene har en flytning været målrettet en almen bolig, mens 16 pct. af tilflytningsboligerne har

¹⁷ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) afsnit 3.6.1

¹⁸ Samme konklusion finder man i Andersen (2015) om end, der anvendes et andet datasæt og definitionen af ikke-vestlige indvandrere adskiller sig i forhold til den anvendte i SMILE. I SMILE anvendes Danmarks Statistiks definitioner, hvor personer med oprindelse i EU-lande betragtes som vestlige indvandrere, mens Andersen (2015) også definerer personer med oprindelse i østeuropæiske EU-lande som ikke-vestlige indvandrere.

¹⁹ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 58, figur 3.33.

²⁰ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 63 f.

været en andelsbolig eller en offentlig udlejningsbolig²¹. Dette søgemønster forskydes fremadrettet grundet den ændrede sammensætning af befolkningen på underliggende karakteristika. Fremadrettet forventes således en absolut stigning i efterspørgslen efter hovedsageligt almene boliger samt private udlejningsboliger og i mindre udstrækning andelsboliger, mens søgningen mod ejerboliger og offentlige udlejningsboliger antalsmæssigt vil mindskes i forhold til udgangsåret, jf. Figur 5.1a. Udviklingen i efterspørgslen efter de enkelte boligtyper afstedkommer dermed, at der over tid ventes en forskydning i præferencestrukturen, idet ejerboliger bliver relativt mindre eftertragtede i forhold til private udlejningsboliger, almene boliger og til dels andelsboliger, jf. Figur 5.1b.

De direkte effekter på boligstrukturen af de enkelte forklarende variable, vil enten dæmpes eller forstærkes når samvariationen med de øvrige baggrundsvariable tages i betragtning. Som nævnt ovenfor varierer boligpræferencerne for par og enlige betydeligt over alder, men familiestrukturens betydning for boligpræferencerne ændres også, når den forventede stigning i levealderen indregnes. En del af søgningen mod private udlejningsboliger og almene boliger kan henføres til ældre, der fraflytter deres ejerboliger, hvilket isoleret set giver anledning til et fald i efterspørgslen efter denne boligtype. Faldet dæmpes dog af forventningen til en stigende restlevetid, hvilket indebærer, at parfamilier fremadrettet overgår til en status som enlige ved en stadigt højere alder. Dette vil betyde, at flyttebegivenheden udskydes, og dermed bidrage til, at det forholdsmæssige og absolutte fald i søgningen mod ejerboliger dæmpes²².

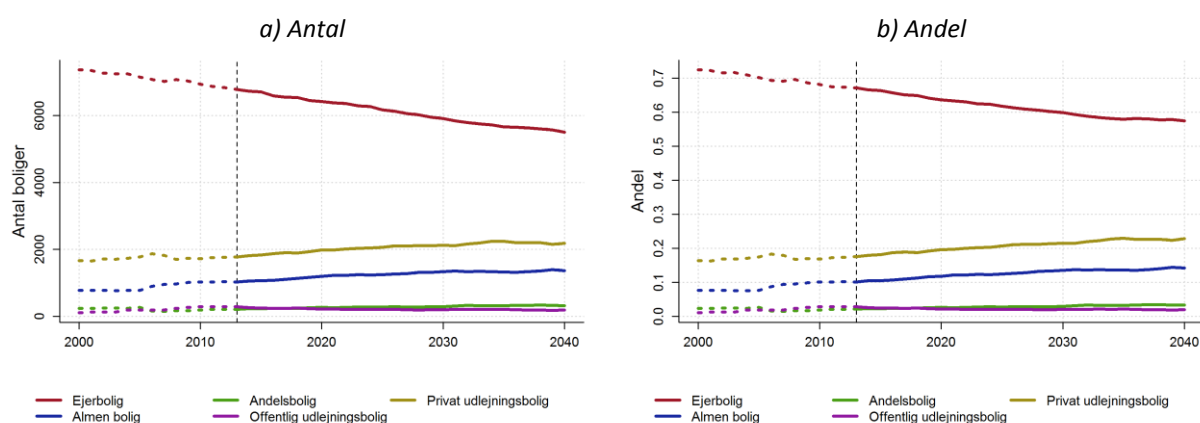
Et andet eksempel på interaktion mellem faktorer med betydning for boligefterspørgslens sammensætning på type kan findes i forholdet mellem uddannelsesniveau og arbejdsmarkedstilknytning. Idet uddannelsesniveauet og graden af tilknytning til arbejdsmarkedet er positivt korrelerede, vil ændringer i uddannelsesniveauet typisk kunne modvirke tendenser, der isoleret set dæmper erhvervstilknytningen, eksempelvis forskydninger i befolkningens aldersstruktur. Som nævnt ovenfor er uddannelsesniveauet generelt stigende og bidrager således til en højere erhvervsdeltagelse blandt personer i den arbejdsdygtige alder. Selvom andelen af yngre personer i kommunen falder, vil den typisk være bedre uddannet og tættere knyttet til arbejdsmarkedet, hvilket begge er faktorer, der øger efterspørgslen på ejerboliger i de yngre årgange. Det ændrer dog ikke ved det overordnede billede i Figur 5.1b, der viser, at der ventes en forskydning i præferencestrukturen for boligtyper, så ejerboliger bliver relativt mindre eftertragtede i forhold til private udlejningsboliger og almene boliger, men vil altså dæmpe det fald som aldersforskydningen isoleret set giver anledning til.

²¹ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 145, Tabel A.9.8. Bemærk, at kvantificeringen alene gælder flytninger, der ikke er foranlediget af flytning hjemmefra, pardannelse eller parsplittelse. Denne type flytninger udgør i gennemsnit langt hovedparten af samtlige flyttebevægelser. Estimationen er baseret på flytninger i perioden 2000-2012, hvor der desuden er forudsat, at der flyttes til en anden boligtype end den nuværende. Estimaterne er dog ikke begrænsede til at omfatte flytninger til en ny kommune.

²² Bemærk, at udskydelsen af flyttebegivenheden for par til en stigende alder alene er motiveret af, at den stigende levealder fastholder familiens status som parfamilie i længere tid og dermed den relativt mindre sandsynlighed i forhold til enlige for at fraflytte en ejerbolig, der typisk er et parcelhus. Med stigende levealder formodes befolkningens sundhedstilstand for en given alder også at blive forbedret. Dette fænomen betegnes som sund aldring. Med rimelighed må dette formodes også at udskyde flytning mod mere ældrevenlige boliger, men effekten heraf indgår ikke i modellens adfærdsmønster. Søgningen mod ældrevenlige boliger i den nærværende fremskrivning kan dermed siges at være et overkantsskøn.

For udvalgte år er indholdet i Figur 5.1 sammenfattet i Tabel 9.4 i appendiks, hvor udviklingen i Morsø Kommune endvidere er sammenholdt med tendenserne i Landsdel Nordjylland og på nationalt plan. Den geografiske sammenligning viser specielt, at ejerandelen i Morsø Kommune såvel i udgangsåret som i fremskrivningen er væsentligt højere end på landsplan, en forskel der også gør sig gældende relativt til forventningen til udviklingen i Landsdel Nordjylland. Trods forskelle i niveauerne gengives det centrale skifte i præferencestrukturen i Morsø Kommune dog også i Nordjylland og i hele landet. Såvel i Morsø Kommune som i landsdelen og på landsplan ses en gradvis stigning i andelen af almene boliger og private udlejningsboliger på bekostning af andelen af ejerboliger.

Figur 5.1. Udviklingen i antallet og andelen af boliger fordelt på boligtype

Anm.: I fremskrivningens startår korrigeres ved imputation for boliger med ukendt type, hvorfor der ikke forekommer boliger med ukendt type i fremskrivningen. For at få en konsistent udvikling over tid, er de historiske serier for de enkelte boligtyper skaleret til det imputerede udgangsniveau i 2013. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0

5.2 Boligart

Faldet i den samlede boligefterspørgsel dækker over, at der fremadrettet ventes en mindre absolut efterspørgsel efter stuehuse og parcelhuse, der ikke kan opvejes af en større søgning mod etageboliger, rækkehuse og de mindre udbredte boligarter omfattet af kategorien "Øvrige", jf. Figur 5.2a. Ændringen i boligarterne er således hovedsageligt afledt af den indbyrdes relation mellem ejerboliger og stue- og parcelhuse samt mellem almene boliger og etageboliger og rækkehuse

Ændringer i familiemønsteret, befolkningens alderssammensætning, den negative befolkningsvækst samt forholdet mellem ejerboliger og parcelhuse bidrager til, at efterspørgslen efter denne boligart mindskes fremadrettet på trods af det stigende uddannelsesnivea og den stigende erhvervsdeltagelse. Såfremt man flytter i en ejerbolig er der på landsplan sammenlagt godt 65 pct. sandsynlighed for, at der er tale om et parcelhus. I Morsø Kommune motiverer flytning til en ejerbolig i næsten 75 pct. af tilfældene, at der er tale om et parcelhus. Stuehuse foretrækkes i godt 13 pct. af tilfældene, mens det samme blot gør sig gældende i halvt så stor udstrækning på landsplan. På landsplan er rækkehuse og etageboliger med 25 pct. sandsynlighed mål for søgning, hvis man flytter til en ejerbolig, mens det tilsvarende tal for Morsø Kommune er mindre end 10 pct. En

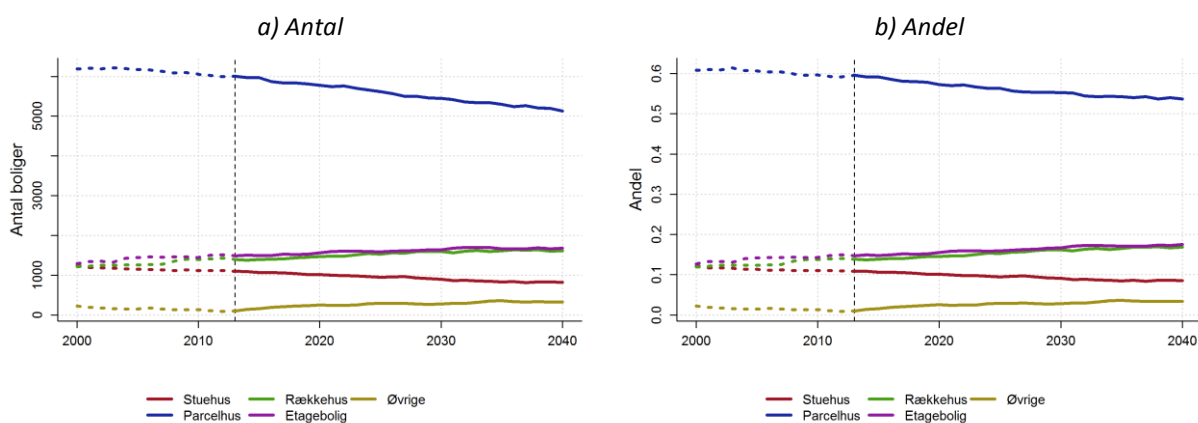
etagebolig er på landsplan det hyppigste valg, hvis man er søgt mod en almen bolig eller en offentlig eller privat udlejningsbolig. Søgning mod en almen bolig indebærer også på kommunalt niveau, at der hyppigst flyttes i en etagebolig, mens et rækkehus er det næsthypigste valg. Flytning til en privat udlejningsbolig er i Morsø Kommune primært forenelig med, at det flyttes i enten parcelhus eller etagebolig. Rækkehus er i denne sammenhæng det tredje mest populære valg²³.

For enlige er etageboliger på landsplan den foretrukne boligart i de aldersgrupper, hvor flytninger er hyppige. Parcel- og rækkehuse følger umiddelbart efter. Efter tilbagetrækningsalderen dominerer søgningen efter etageboliger og rækkehuse tilbøjeligheden til at flytte i et parcelhus. Den markante stigning i antallet af ældre over 70 år fra 2013 til 2040, jf. Figur 2.2, vil således styrke søgningen mod rækkehuse og etageboliger. Det samme vil den stigende andel af enlige.

Som tilfældet er det for boligstrukturen fordelt på type, vil udviklingen i efterspørgslen efter boliger fordelt på art afstedkomme, at der over tid indtræder en gradvis forskydning i præferencestrukturen. Her til fordel for rækkehuse, etageboliger samt de mindre boligarter, jf. Figur 5.2b.

Indholdet i Figur 5.2 er sammenfattet i Tabel 9.5 i appendiks, hvor udviklingen i Morsø Kommune endvidere sammenholdes med tendenserne i Landsdel Nordjylland og på landsplan. Som tilfældet er det for boligtypen minder boligstrukturen i såvel udgangsåret som på sigt kvalitativt om udviklingen i de øvrige geografiske områder. I kommunen er andelen af parcelhuse væsentlig højere end tilfældet er i landsdelen, mens andelen af etageboliger omvendt er betydeligt mindre. Dette mønster genfindes, når udviklingen i kommunen sammenholdes med forventningen til den nationale tendens. Det generelle billede er dog, at stue- og parcelhuse fortrænges til fordel for de øvrige boligarter.

Figur 5.2. Udviklingen i antallet og andelen af boliger fordelt på boligart

Anm.: I fremskrivningens startår korrigeres ved imputation for boliger med ukendt art, hvorfor der ikke forekommer boliger med ukendt art i fremskrivningen. For at få en konsistent udvikling over tid, er de historiske serier for de enkelte boligtyper skaleret til det imputerede udgangsniveau i 2013. Kategorien "Øvrige" er en sammenlægning af kategorierne "Kollegium", "Anden helårsbeboelse", "Erhvervsbolig", "Døgninstitution" og "Fritidshus". Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0

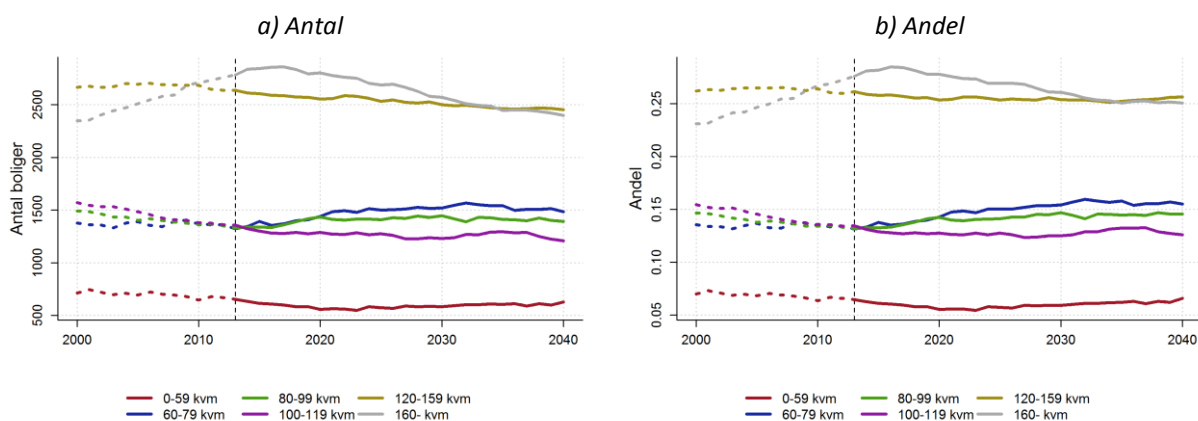
²³ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 66 ff.

5.3 Boligstørrelse

Fremadrettet forventes bolig efterspørgslen i større udstrækning at rette sig mod boliger med et areal under 100 m², mens søgningen mod de større boliger antalmæssigt vil være faldende. Betragtes boligstrukturen, forventes ligeledes en forskydning til fordel for boliger under 100 m², hvor den væsentligste præferenceændring optræder i kategorierne 60-79 m² og 159+ m², jf. Figur 5.3. Udviklingen i boligmassens foretrukne areal i Morsø Kommune er i Tabel 9.6 i appendiks sammenholdt med præferencerne for Nordjylland og hele landet, der kvalitativt gengiver den lokale tendens.

Den over tid relativt stigende søgning mod etageboliger og rækkehuse er forenelig med, at flytning til disse boligarter på landsplan typisk vil rette sig mod boliger med et areal på mellem 60 og 120 m². Flytning til et parcelhus indebærer hyppigst, at tilflytningsboligen er af en størrelse mellem 120 og 160 m², mens flytning til et stuehus oftest afstedkommer søgning mod en bolig større end 160 m². Tendenserne er gældende på såvel kommunalt som nationalt plan. Den aftagende efterspørgsel rettet mod de største boliger er dermed forenelig med den forventede udvikling i efterspørgslen efter specielt stuehuse, mens den aftagende søgning mod boliger med et areal på 120-159 m² hovedsageligt afspejler forventningen til søgningen mod parcelhuse²⁴. Den indbyrdes sammenhæng mellem boligkarakteristika har her afgørende betydning for udviklingen i præferencerne relateret til boligmassens areal. På landsplan gælder dog, at boliger på 80-99 m² uanset familiens alder er en af de foretrukne boligstørrelser ved flytning for såvel enlige som par. For par er søgningen mod denne boligstørrelse specielt udpræget for par over pensionsalderen. Omvendt er det for enlige udpræget mest populært at vælge en bolig på mellem 60 og 79 m², hvorfor den stigende andel af enlige medvirker til at styrke søgningen mod denne boligstørrelse i Morsø Kommune.

Figur 5.3. Udviklingen i antallet og andelen af boliger fordelt på boligstørrelse

Anm.: I fremskrivningens startår korrigeres ved imputation for boliger med ukendt størrelse, hvorfor der ikke forekommer boliger med ukendt størrelse i fremskrivningen. For at få en konsistent udvikling over tid, er de historiske serier for de enkelte boligtyper skaleret til det imputerede udgangsniveau i 2013. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

²⁴ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 68 ff.

Som tidligere anført kan estimaterne for de lokale præferencer sagtens variere relativt til forholdene på landsplan. Eksempelvis kan de enliges præferencer på landsplan meget vel være præget af tendenserne i de større byer, hvor et større boligareal ikke er typisk for en enlig familie, selv om dette meget vel kan være tilfældet i Morsø Kommune. I storbykommuner er den gennemsnitlige boligstørrelse også typisk mindre grundet pladsmæssige restriktioner. Hvis der flyttes til Københavns Kommune vil sandsynligheden for, at der vælges en bolig af størrelsen 60-79 m², historisk estimeres til 28 pct., mens det samme kun vil gøre sig gældende i 21 pct. af tilfældene, hvis der flyttes til Morsø Kommune. Betinges der imidlertid på, at man forudgående er flyttet til en etagebolig er sandsynligheden for at flytte til den pågældende boligstørrelse omkring 38 pct. i Morsø Kommune mod 7 pct. i København og 32 pct. på landsplan. En flytning til Morsø Kommune indebærer med en sandsynlighed på mere end 50 pct., at der flyttes til en bolig større end 100 m², mens den tilsvarende sandsynlighed estimeres til 20 pct. ved flytning til Københavns Kommune²⁵.

5.4 Bystørrelse

I SMILE er kategorisering af boligen i henhold til bystørrelse et statisk begreb forstået på den måde, at bystørrelsen refererer til det indbyggerantal, der karakteriserede byen ved fremskrivningens start. Selv om indbyggerantallet i en kommune øges over tid, vil dette altså ikke give anledning til, at en bolig beliggende i en by med voksende indbyggertal omklassificeres til at ligge i en større bystørrelse i løbet af fremskrivningen. På samme vis kan der heller ikke over tid opstå bystørrelser, der ikke fandtes i en kommune i basisåret 2013.

Figur 5.4a viser udviklingen i boligefterspørgslen fordelt i henhold til indbyggerantallet i den by, hvor boligen er beliggende. Faldet i den samlede boligefterspørgsel ventes fremadrettet primært at kunne henføres til en mindre søgning mod boliger beliggende i byer med mellem 1.000 og 10.000 indbyggere, men søgningen mod de mindste byområder vil også i mindre omfang være aftagende. Flytning til et parcelhus vil i Morsø Kommune i næsten ligeligt omfang være målrettet boliger beliggende i de to størrelser af byområder, mens søgning mod stuehuse i godt 90 pct. af tilfældene vil være forenelig med flytning til det mindste byområde²⁶. I Morsø Kommune vil omkring 75 pct. af flytningerne mod et rækkehus historisk være forbundet med flytning til det største byområde, mens søgning mod en etagebolig i 87 pct. af tilfældene vil indebære, at der flyttes til en bolig beliggende i et område med mellem 1.000 og 10.000 indbyggere. Den øgede søgning mod disse to boligarter er dermed konsistent med den geografiske forskydning inden for kommunen.

På tværs af samtlige baggrundskarakteristika estimeres de historiske præferencer for valg af bystørrelse ved flytning i Morsø Kommune til, at der med 58 pct. sandsynlighed vælges en bolig beliggende i en by med 1.000 til 10.000 indbyggere, mens der i resten af tilfældene foretrækkes et mindre byområde²⁷. Præferencerne forskydes fremadrettet i retning mod boliger beliggende i

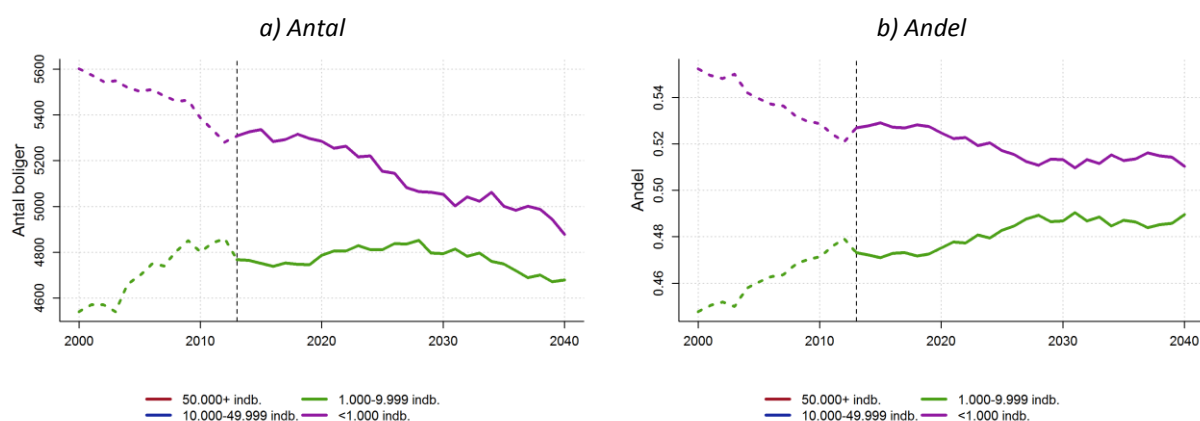
²⁵ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 148, Tabel A.9.10. Bemærk, at kvantificeringen alene gælder flytninger, der ikke er foranlediget af flytning hjemmefra, pardannelse eller parsplittelse. Denne type flytninger udgør i gennemsnit langt hovedparten af samtlige flyttebevægelser.

²⁶ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 73, figur 3.49.

²⁷ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 150, Tabel A.9.11. Bemærk, at kvantificeringen alene gælder flytninger, der ikke er foranlediget af flytning hjemmefra, pardannelse eller parsplittelse. Denne type flytninger udgør i gennemsnit langt hovedparten af samtlige flyttebevægelser. Sandsynlighederne i denne tabel er ikke korrigeret for, at visse bystørrelser ikke

byområder med flere end 1.000 indbyggere på bekostning af en mindre relativ søgning mod områder med færre indbyggere, jf. Figur 5.4b. Tabel 9.7 i appendiks opsummerer for udvalgte år indholdet i Figur 5.4b og sammenholder udviklingen med tendenserne for Nordjylland og hele landet. Generelt er tendensen, at boliger beliggende i de største byområder er genstand for større søgning, om end der er geografisk forskel på, hvor stor en del af boligmassen, der er beliggende i disse områder.

Figur 5.4. Udviklingen i antallet og andelen af boliger fordelt på bystørrelse

Anm.: I fremskrivningens startår korrigeres ved imputation for boliger med ukendt bystørrelse, hvorfor der ikke forekommer boliger med ukendt bystørrelse i fremskrivningen. For at få en konsistent udvikling over tid, er de historiske serier for de enkelte boligtyper skaleret til det imputerede udgangsniveau i 2013. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

er konsistente med, hvad der initialt forekommer i de enkelte kommuner. I SMILE undergår estimerne derfor en skalering således, at sandsynligheden for valg af ikke gyldige bystørrelser fordeles forholdsmæssigt på de relevante bystørrelser.

6 Marginaleksperimenter

I det følgende præsenteres en serie af marginaleksperimenter, der primært har til formål at give illustrative eksempler på, hvorledes ændrede adfærdsmønstre selv på kort eller mellemlangt sigt kan dæmpe eller øge de negative økonomiske konsekvenser, som den grundlæggende strukturelle udvikling alt andet lige giver anledning til. Viden om den grundlæggende udviklings følsomhed over for ændringer i adfærdsstrukturen kan således betyde forbedrede muligheder for at imødekomme kommunens langsigtede servicebehov, herunder eksempelvis forbedrede vilkår for at tilvejebringe den finansiering, der er knyttet til børnepasning, ældrepleje og udbetaling af indkomstoverførsler. Ved at afdække adfærdskorrektionens konsekvenser for centrale størrelser som befolkningens alderssammensætning, familiestruktur og boligpræferencer, kan eksperimenterne desuden potentielt finde anvendelse som et redskab til brug for eksempelvis planlægning af udstykning af jord, omlægning af jord og opførelse eller nedrivning af bestemte boligtyper, der vil være eksponeret for ændret søgning, hvis antagelserne i marginaleksperimenterne opfyldes. Resultaterne af eksperimenterne er grundlæggende symmetriske. En modsatrettet ændring i adfærdsmønstret kan dermed, alt andet lige, forventes at give et nogenlunde tilsvarende resultat som oprindeligt, blot med omvendt fortegn. Eksperimenter, der i den her præsenterede form ikke giver anledning til en udvikling i erhvervsdeltagelsen, der styrker den kommunale budgetbalance, kan således tænkes som havende den omvendte effekt, hvis adfærden ændres i modsat retning.

Som anført i kapitel 1, skal modellens resultater fortolkes med varsomhed. Ud over, at resultaterne er behæftet med en modelteknisk usikkerhed, er udviklingen også udtryk for en videreførelse af de historiske strukturelle adfærdsmønstre. Modellens resultater repræsenterer dermed den udvikling, der forventes på sigt i fravær af vedvarende ændringer i befolkningens adfærdsstruktur. Resultaterne skal dermed tænkes som beskrivende en overordnet retning for udviklingen i kommunale forhold omkring hvilken, der med stor sandsynlighed vil forekomme betydelige udsving. En ændring i kommunens lokalplaner, en ændring i det økonomiske klima eller en ændring i udbuddet af finansielle produkter er eksempler på faktorer, der alle betyder, at udviklingen i kortere eller længere perioder afviger fra, hvad modellens resultater umiddelbart tilsiger. Hvis grundlæggende strukturer undergår en vedvarende ændring, vil dette typisk betyde, at kommunen på langt sigt udvikler sig i en markant anden retning, end hvad kan udledes af fremskrivningen. Eftersom udviklingen i Morsø Kommune er tæt knyttet til udviklingen i de omkringliggende kommuner, vil ændringer her også kunne få afgørende betydning for Morsø Kommune. Eksempelvis kan opretholdelse af en øget tilflytning til Morsø Kommune af højtuddannede vanskeliggøres, hvis forholdene uden for kommunen ændres væsentligt. Som grundforløbet har marginalbetragtningerne altså primært til formål at belyse konsekvenserne af udvalgte adfærdsændringer uden sideløbende ændringer i andre grundlæggende forhold.

For en bedre forståelse for eksperimenternes udformning præsenteres hovedidéen bag SMILE's opbygning kort. SMILE er bygget op omkring, at hver familie og person i modellen hvert år udsættes for en lang række begivenheder eller hændelser, som bestemmer, om familien flytter, får børn, familiens personer får et arbejde, boligkarakteristika for tilflytningsboligen i tilfælde af flytning mv. Til hver hændelse er estimeret en sandsynlighed for, at den pågældende hændelse indtræffer. Sandsynligheden varierer på tværs af baggrundskarakteristika for de enkelte personer, familien eller for den bolig, som familien er bosiddende i. Ofte vil sandsynlighederne både afhænge af familie- og boligkarakteristika. En teknisk udredning af estimationstilgangen anvendt til bestemmelse af de

såkalde overgangssandsynligheder ligger uden for denne fremstillings rammer, men interesserede kan med fordel se kapitel 3 i Hansen & Markeprand (2015).

Hvorvidt en hændelse indtræffer bestemmes ved at trække et tilfældigt tal mellem 0 og 1 og sammenholde det med den estimerede sandsynlighed knyttet til hændelsen. Skal det eksempelvis besluttes, hvorvidt en familie flytter eller ej, trækkes således et tilfældigt tal mellem 0 og 1. Hvis tallet er mindre end den estimerede sandsynlighed for, at en familie med de pågældende karakteristika flytter, så indtræffer flytningen, mens familien bliver boende, hvis tallet er større end den estimerede sandsynlighed. Hvis det tilfældige tal, der trækkes, eksempelvis er 0,15 og den estimerede sandsynlighed for at flytte er 20 pct. (= 0,2), så flytter familien, mens den bliver boende, hvis tallet er større end 0,2.

Metaforisk svarer ovenstående til, at alle familier årligt trækker en seddel fra en tombola, der afgør, hvorvidt den flytter. Der trækkes enten en seddel med "Bliv boende" eller "Flyt". Antallet af sedler, hvor der står hhv. "Bliv boende" eller "Flyt" afhænger af de estimerede sandsynligheder. Hvis der eksempelvis er 20 pct. sandsynlighed for, at en familie med bestemte karakteristika flytter, kan man forestille sig en tombola med 20 sedler, der viser "Flyt" og 80 sedler, der viser "Bliv boende". Hvis der er få familier (som alle har 20 pct. sandsynlighed for at flytte), der trækker en seddel fra tombolaen, kan der være betydelig variation i hvor mange, der flytter. Hvis der derimod er mange, der trækker en seddel fra tombolaen (som alle har 20 pct. sandsynlighed for at flytte), vil der være meget tæt på 20 pct., der flytter. Jo flere familier en begivenhed berører, des større sikkerhed vil der være om resultatet af begivenheden. Dette fænomen kaldes "Store tals lov". Ideelt set bør man gentage et eksperiment et stort antal gange og lade resultatet være et gennemsnit af udfaldet af de enkelte eksperimenter. Afviklingstiden i SMILE tillader desværre ikke denne tilgang, hvorfor en gentagelse af et eksperiment ville føre til et andet resultat opgjort kvantitativt. Forskellen mellem resultaterne af gentagne afviklinger er et udtryk for modellens usikkerhed. Ambitionen med eksperimenterne er således ikke at afgøre om der i 2040 efterspørges 1.527 eller 1.586 flere boliger end i grundforløbet, for det berettiger modelrammen ikke til, at man kan udtale sig om, men man skulle gerne kunne konkludere, at den ændrede adfærd resulterer i en større boligsøgning i omegnen af 1.500 flere boliger. Der sigtes således mod, at det kvalitative udfald af eksperimentet er forholdsvist entydigt og at ændringen kan approksimeres kvantitativt. Er disse kriterier opfyldt anses resultatet for robust²⁸.

Et eksperiment udformes ved at skalere en given sandsynlighed. Hvis sandsynligheden for at flytte skaleres ned med 50 pct., svarer det til, at vi erstatter 10 sedler i tombolaen med "Flyt" til fordel for 10 sedler med "Bliv boende", således fordelingen af sedler nu er 90/10 fremfor 80/20. Hvis eksperimentet berører få familier, kan tilfældigheder resultere i, at *flere* flytter i eksperimentet relativt til grundforløbet. Derfor er det som nævnt ovenfor vigtigt, at eksperimentet er stort nok til at give "robuste" resultater.

I SMILE er der overordnet to måder at gøre et eksperiment mere robust på. For det første kan et eksperiment gøres mere robust ved at udvide størrelsen af den risikogruppe, som eksperimentet berører. Det kan eksempelvis være ved at udvide aldersgruppen, som skal have reduceret sandsynligheden for at flytte fra 18-20 år til 15-30 år. For det andet kan udfaldet af eksperimentet gøres mere robust ved at skalere sandsynlighederne med mere end det, der ville være nødvendigt,

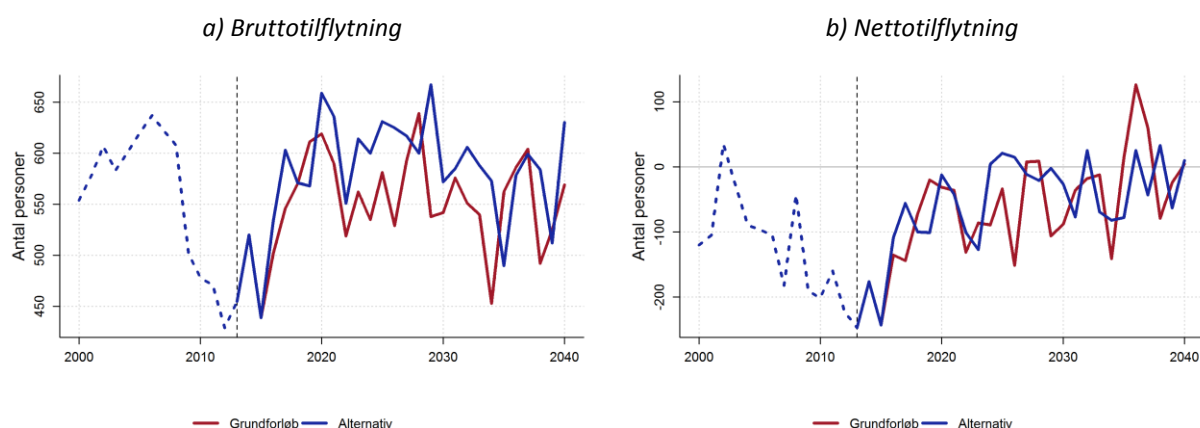
²⁸ For en generel vejledning til fortolkning af modellens resultater henvises til kapitel 2 i Hansen & Markeprand (2015).

hvis den risikogruppe, eksperimentet berører, er stor nok. Hvis eksperimentet berører en lille gruppe (unge fra 18-20 år), og der ønskes et robust resultat af ændret adfærd (sandsynlighed for at flytte), kan resultatet gøres mere robust ved at skalere sandsynlighederne kraftigere (nedskalér sandsynligheden med 75 pct. i stedet for 50 pct.). Det sikrer, at en større del af gruppen ændrer adfærd relativt til grundforløbet, så effekterne af eksperimentet fremstår tydeligere.

For hvert af de fire marginaleksperimenter præsenteres resultaterne som afvigelser relativt til grundforløbet. Modellens stokastiske struktur betyder dog, at et eksperiment, der sigter mod enten en bestemt stigning eller et fald i en given størrelse ikke nødvendigvis vil resultere i et forløb, hvor dette er kvalitativt eller kvantitativt opfyldt for samtlige fremskrivningsår. Adfærden i eksperimenterne er derfor fastlagt således, at den gennemsnitlige årlige ændring relativt til grundforløbet i perioden 2020 til 2040 svarer til det ønskede. Modellens stokastik nødvendiggør altså, at ændringen vurderes på baggrund af en længere årrække efter indfasningen er fuldført. Samtlige eksperimenter er indfaset fra 2016 til 2020, hvorefter ændringen fastholdes i den resterende del af fremskrivningen. Relativt til grundforløbet vurderes marginaleksperimenterne med hensyn til effekten på befolkningens overordnede aldersfordeling, familiestrukturen, befolkningens uddannelsesniveau samt tilknytning til arbejdsmarkedet. Endvidere betragtes ændringen i boligefterspørgslen nuanceret på de fire centrale boligkarakteristika. Ændringerne præsenteres som absolutte ændringer relativt til grundforløbet, men eventuelle konsekvenser vedrørende den langsigtede sammensætning af befolkningen og boligefterspørgslen på underliggende karakteristika belyses også. For de eksperimenter, hvor der kun er begrænsede afledte effekter på befolkning, familiestruktur, socioøkonomi og boligstruktur udelades sammenligningen med grundforløbet.

6.1 Øget tilflytning af familier med et højt uddannelsesniveau

I dette eksperiment øges tilflytningen af højt uddannede til Morsø Kommune på en sådan måde, at det samlede årlige tilflytningsomfang stiger med godt 20 pct. relativt til grundforløbet. Ændringen indfases gradvist frem mod år 2020, hvorefter det nye adfærdsmønster fastholdes i den resterende del af fremskrivningen. Konkret øges tilflytningen af højtuddannede ved at opjustere sandsynligheden for, at en familie fra en anden kommune, hvor mindst et voksent medlem har en videregående uddannelse, flytter til Morsø Kommune. Samtidig skaleres sandsynligheden for, at den fraflyttende familie vælger en anden kommune end Morsø forholdsmæssigt ned. Tilflytningen øges forholdsmæssigt på tværs af underliggende karakteristika som køn, alder, familietype, arbejdsmarkedstilknytning, fraflytningskommune og karakteristika for fraflytningsboligen. Således svarer karakteristika for de nye tilflyttere til dem, der kendetegnede tilflytningen for personer med en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse i grundforløbet. Figur 6.1 illustrerer brutto- og nettotilflytningen i grundforløbet og eksperimentet og niveauerne er som ventet gennemsnitligt højere i alternativscenariet.

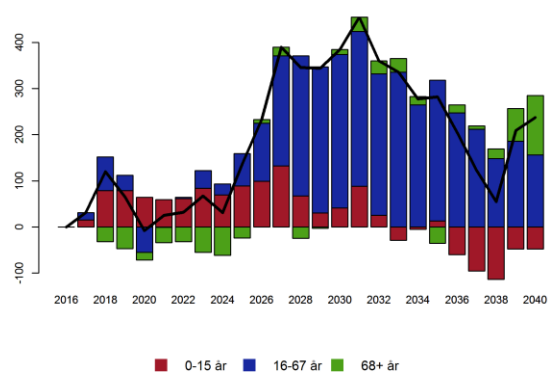
Figur 6.1. Brutto- og nettotilflytning i grundforløb og alternativ

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Baseret på udviklingen fra 2016 og frem flytter der årligt i gennemsnit godt 550 personer til Morsø Kommune i grundforløbet, hvoraf lidt mere end 20 pct. eller godt 100 personer har en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse. I alternativforløbet er det gennemsnitlige årlige tilflytningsomfang af personer med en videregående uddannelse øget med omkring 20 personer, hvilket giver anledning til en gennemsnitlig årlig stigning i det samlede antal flytninger på lidt færre end 40 personer, hvor den yderligere stigning skal henføres til, at en del af de højtuddannede tilflyttere danner par med en person, der ikke har en videregående uddannelse. Hertil kommer, at en del af tilflytterne enten har eller får børn i løbet af fremskrivningen.

Figur 6.2. Ændring i befolkningens aldersstruktur

a) Ændring i befolkningen fordelt på alder, antal personer

b) Befolkningens overordnede aldersfordeling, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

På sigt har den vedvarende ændring i flytteomfanget givet anledning til en opjustering af den samlede befolkning bosiddende i Morsø Kommune på omkring 200 personer, jf. Figur 6.2a²⁹. Fordelt på alder er der fortrinsvist tale om en stigning i antallet af personer i alderen 16-67 år, hvor befolkningen også er øget med ca. 200 personer relativt til grundforløbet. Den primære del af ændringen i denne aldersgruppe skal tilskrives tilflytning af personer under 40 år, hvor flyttetilbøjeligheden er størst og hvor andelen af befolkningen med de relevante uddannelseskvalifikationer er relativt høj. Ændringen i antallet af personer under 16 år samt i den ældste aldersgruppe udligner næsten hinanden på sigt og har gennem fremskrivningen varierende fortegn, der gør det vanskeligt at udskille effekterne fra modellens usikkerhed. Selvom den ældste aldersgruppe udgør en relativt stor andel af den samlede befolkning uden for Morsø Kommune, vil en relativt lille andel have en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse. Således vil ændringer i denne aldersgruppe relativt til grundforløbet ud over modelusikkerhed være udtryk for, at tilflytterne ældes fremfor, at tilflytningen af højtuddannede personer i den ældste aldersklasse øges. Herudover dæmpes tilflytningen af ældre yderligere, eftersom denne aldersgruppe typisk har en lav tilbøjelighed til både at flytte og til at skifte kommune i tilfælde af flytning³⁰. På sigt vil den øgede tilflytning af personer med en videregående uddannelse ikke betyde, at alderssammensætningen i kommunen forskydes nævneværdigt, jf. Figur 6.2b.

Den større tilflytning af højtuddannede giver ikke blot anledning til en stigning i befolkningen, men også i det samlede antal familier, der på sigt er bosiddende i Morsø Kommune. Frem mod 2040 er det samlede antal familier øget med omkring 200 relativt til grundforløbet, hvor omkring 65 pct. udgøres af enlige familier, jf. Figur 6.3a. I udgangspunktet udviser enlige familier i gennemsnit en større grad af tværkommunal mobilitet relativt til parfamilier, men denne forskel mindskes dog i nogen udstrækning, når der alene ses på flytninger af familier kendetegnet af et videregående uddannelsesniveau. Specielt vil parfamilier med en lang videregående uddannelse i gennemsnit være mere mobile på tværs af kommunegrænser end enlige med samme uddannelsesniveau³¹. I grundforløbet er den samlede tilflytning til Morsø Kommune domineret af enlige familier. Tilflytningen af enlige familier udgør i gennemsnit omkring 66 pct. af den samlede tilflytning, hvilket således er i overensstemmelse med, at enlige udviser en større grad af mobilitet på tværs af kommunegrænser³². Ses imidlertid alene på tilflytningen med et videregående uddannelsesniveau, udgør den årlige tilflytning af enlige fra andre kommuner blot 55 pct. af den samlede tilflytning af familier. Trods løbende pardannelse og kravet om, at mindst en voksen skal have en videregående uddannelse, vil ændringen i familiestrukturen her være præget af enlige familier. Selvom sammensætningen af tilflytningen på karakteristika ikke er helt repræsentativ for den samlede tilflytning til Morsø Kommune, vil familiestrukturen for den bosiddende befolkning på sigt ikke forskydes nævneværdigt, jf. Figur 6.3b.

²⁹ Grundet det i forvejen relativt lille flytteomfang, har det været vanskeligt at sikre robusthed for dette eksperiment ved at skalere sandsynligheden. Dog har befolkningsændringen relativt til grundforløbet også ved anvendelse af højere skaleringsfaktorer udviklet sig efter samme kvalitative mønster som det her præsenterede.

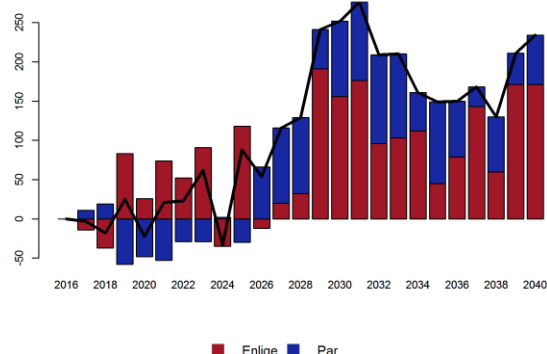
³⁰ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 58.

³¹ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 58, figur 3.33 og figur 3.34.

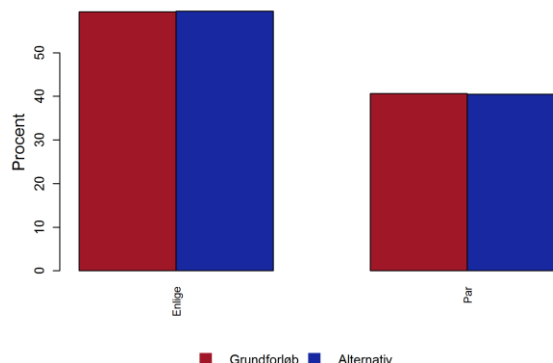
³² Vurderingen er baseret på familier, der i grundforløbet flytter til Morsø fra landets øvrige kommuner. Interne flytninger er dermed fraregnet. Flyttehændelsen skal henføres til flytning hjemmefra, pardannelse, parsplittelse eller øvrige flytninger.

Figur 6.3. Ændring i befolkningens familiestruktur

a) Ændring i antal familier

b) Familiestrukturen, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

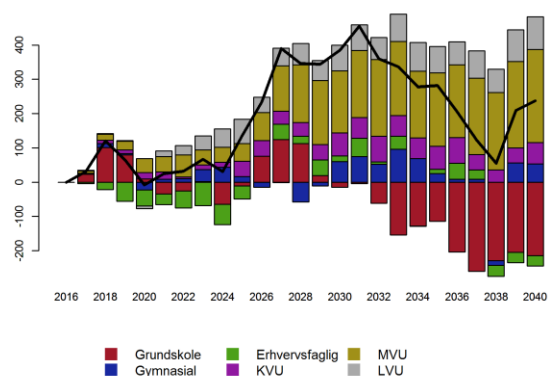
Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Den samlede langsigtede befolkningsstigning på næsten 200 personer er primært forklaret af en stigning i befolkningen med en videregående uddannelse af et omfang på næsten 400 personer samt et fald i befolkningen med en grundskoleuddannelse eller erhvervsfaglig uddannelse på sammenlagt ca. 200 personer, jf. Figur 6.4a. Mens den samlede befolkning øges med blot 1 pct. på sigt relativt til grundforløbet, vil befolkningen med de uddannelsesniveauer, der er genstand for øget tilflytning, øges noget mere. Således øges antallet af personer med en kort videregående uddannelse med ca. 7 pct. på sigt, antallet med en mellemlang videregående uddannelse stiger med omkring 11 pct. relativt til grundforløbet, mens det langsigtede skøn for personer med en lang videregående uddannelse omkring fremskrivningens afslutning er øget med omkring 10 pct. relativt til grundforløbet. Samlet set er befolkningen med en videregående uddannelse på sigt øget med ca. 10 pct. relativt til grundforløbet.

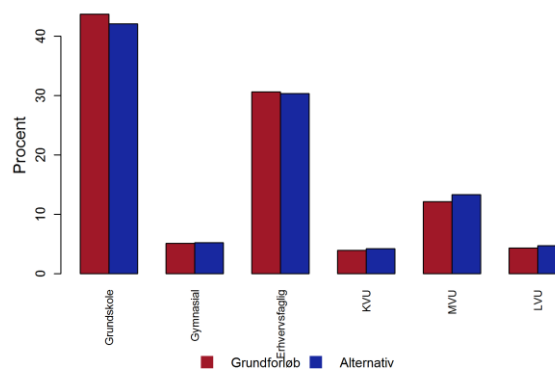
Den langsigtede nedskrivning i befolkningen med en grundskoleuddannelse herunder ukendt uddannelse skønnes at skulle henføres til en ændring i fraflytningsomfanget, der ikke er en direkte konsekvens af eksperimentet. Umiddelbart er det derfor vanskeligt at etablere, hvorvidt der er tale om en andenordens adfærdseffekt eller om ændringen i større eller mindre udstrækning er udtryk for modelusikkerhed. I omkring halvdelen af tilfældene kan faldet i befolkningen med det pågældende uddannelsesniveau henføres til en ændring i befolkningen yngre end 16 år.

Figur 6.4. Ændring i befolkningens uddannelsesniveau

a) Ændring i uddannelseskategorier, antal personer

b) Fordeling på højest fuldførte uddannelse, gns. år 2036-2040, grund- og alternativforløb

Anm.: Alle aldersgrupper. Kategorien grundskole omfatter også her personer med ukendt uddannelsesniveau. Dvs. indvandrere og børn, der er i gang med en grundskoleuddannelse.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

I og med, at ændringen i antallet med en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse per konstruktion tegner sig for den største del af den samlede befolkningsændring og eftersom, at mertilflytningens uddannelsesniveau ikke repræsenterer mønsteret for den samlede tilflytning i grundscenariet, vil befolkningens uddannelsessammensætning på sigt forskydes. Således ses på sigt en fortrængning af de lavere uddannelser af et omfang på lidt under 2 pct. point til fordel for andelen med en videregående uddannelse, jf. Figur 6.4b. Uddannelsesindekset er som forventet konsekvent højere end i grundforløbet.

Ændringen i befolkningens arbejdsmarkedsdeltagelse relativt til grundforløbet er overordnet præget af en stigning i antallet af beskæftigede. Ændringen relativt til grundforløbet fluktuerer dog betydeligt gennem fremskrivningen og på sigt er beskæftigelsesomfanget blot lidt mere end 100 personer højere end i referenceforløbet, hvilket på dette tidspunkt udgør omkring 60 pct. af den samlede ændring i befolkningen, jf. Figur 6.5a. På sigt er antallet af ledige stort set det samme som i grundforløbet. Isoleret set er denne udvikling konsistent med, at tilflytningen domineres af personer med en videregående uddannelse, der er kendetegnet ved en relativt højere grad af tilknytning til arbejdsmarkedet og lavere ledighedsprocent end de øvrige uddannelsesgrupper³³. Efterhånden som tilflytterne får børn, og evt. medflyttende børn indtræder i uddannelsessystemet, sker en gradvis stigning i antallet af studerende. Faldet i antallet af personer uden ydelse er konsistent med den tidligere omtalte langsigtede nedgang i befolkningen under 16 år³⁴. Antallet af tilbagetrukne og førtidspensionister øges på sigt i et omfang, der stort set afspejler ændringen i den ældste aldersgruppe, jf. Figur 6.2. Eksperimentet giver således anledning til en næsten ensartet ændring i befolkningen både inden og uden for arbejdsstyrken og der er derfor kun marginale forskydninger i hele den bosiddende befolknings arbejdsmarkedstilknytning relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.5b.

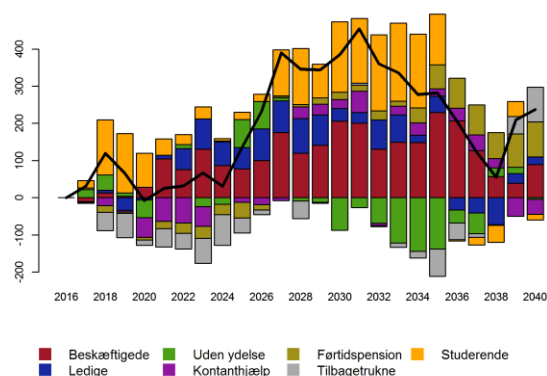
³³ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 45, figur 3.23.

³⁴ Børn i alderen 0-5 år opgøres som personer uden ydelse, mens børn i alderen 6-15 år primært er registreret som studerende. For ældre aldersgrupper fastlægges tilknytningen til uddannelsessystemet af uddannelsesmodulet i SMILE.

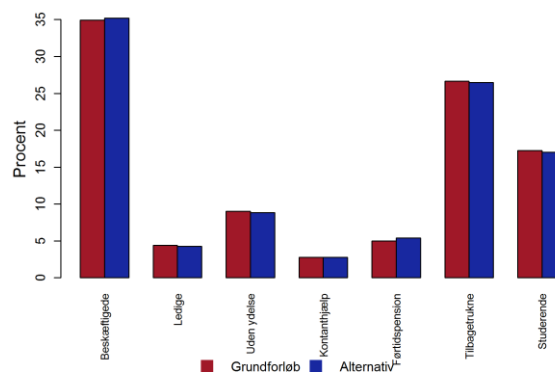
Den øgede tilflytning af højt uddannede vil på kort og mellemlangt sigt give anledning til et løft i den samlede erhvervsfrekvens for de 16-67-årige, mens der formodentligt grundet usikkerhed på det helt lange sigt fås det modsatte resultat.

Figur 6.5. Ændring i befolkningens arbejdsmarkedstilknnytning

a) Ændring i arbejdsmarkedskategorier, antal personer

b) Tilknytning til arbejdsmarkedet, gns. år 2036-2040, grund- og alternativforløb

Anm.: Alle aldersgrupper.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

På sigt er der efterspørgsel efter omkring 150 flere boliger i alternativforløbet relativt til grundforløbet³⁵. Overordnet er den øgede efterspørgsel sammensat af en øget søgning mod ejerboliger på bekostning af en nedgang i søgningen mod almene boliger og private udlejningsboliger. Således efterspørges der på sigt godt 200 flere ejerboliger relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.6a. Søgningen mod andelsboliger og offentlige udlejningsboliger er stort set uændret.

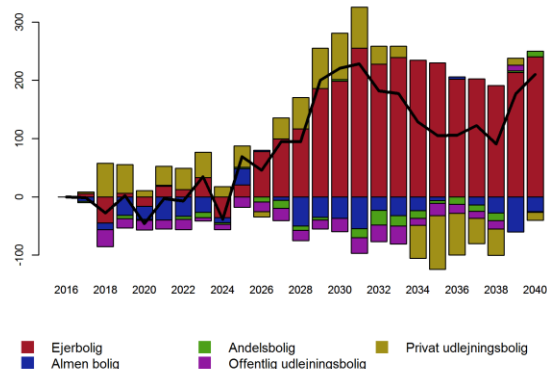
Valget af boligtype understøttes af tilflytningens familiemønster, uddannelsesniveau og til dels arbejdsmarkedstilknnytning. I de aldersgrupper, hvor tilbøjeligheden til at flytte til en ny kommune er størst, vil ejerboliger være blandt de foretrukne boligtyper for såvel enlige som par. På tværs af familietype er ejerboliger også blandt de foretrukne valg for personer med en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse, hvilket også er tilfældet for familier med en høj grad af tilknnytning til arbejdsmarkedet³⁶. Der er her tale om overordnede gennemsnitlige tendenser på tværs af alle øvrige karakteristika herunder geografi. Relativt til grundforløbet giver eksperimentet på sigt anledning til en mindre forskydning i præferencerne til fordel for ejerboliger på bekostning af almene boliger og private udlejningsboliger, jf. Figur 6.6b.

³⁵ Kvantificeringen vedrører af robusthedshensyn gennemsnittet af ændringen i perioden 2036-2040.

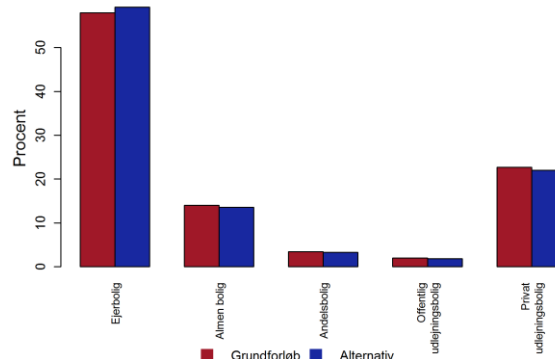
³⁶ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 63 f.

Figur 6.6. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligtype

a) Ændring i boligtyper, antal boliger

b) Boliger fordelt på type, gns. år 2036-2040, grund- og alternativforløb

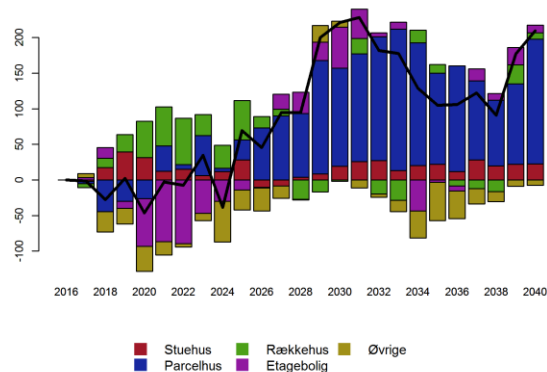

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

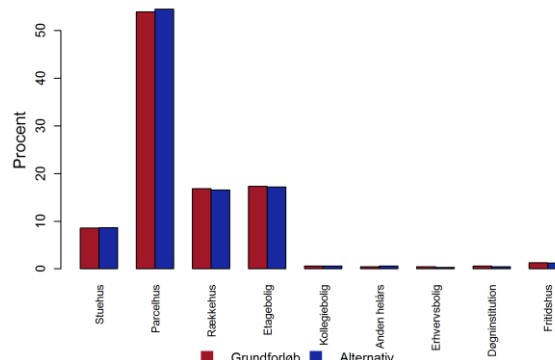
Den langsigtede stigning i boligefterspørgslen på omkring 150 boliger ift. grundforløbet, vil overordnet rette sig mod parcelhuse. I alternativforløbet efterspørges på sigt således netop omkring 150 flere parcel- og stuehuse, end tilfældet er i grundforløbet, jf. Figur 6.7a. Ændringen i parcel- og stuehuse motiveres af den øgede søgning mod ejerboliger. Den øgede søgning mod parcelhuse er endvidere konsistent med, at denne boligart er et populært valg for begge familietyper og kan knyttes til familier med en videregående uddannelse³⁷. På sigt spores en marginalt større søgning mod rækkehuse og etageboliger, der er forenelig med den langsigtede stigning i antallet af ældre. Det højere tilflytningsomfang af højt uddannede giver anledning til en mindre forskydning i præferencestrukturen til fordel for parcelhuse, jf. Figur 6.7b.

Figur 6.7. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligart

a) Ændring i boligarter, antal boliger

b) Boliger fordelt på art, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

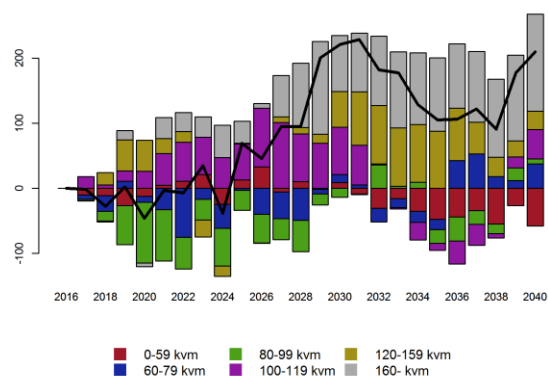

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

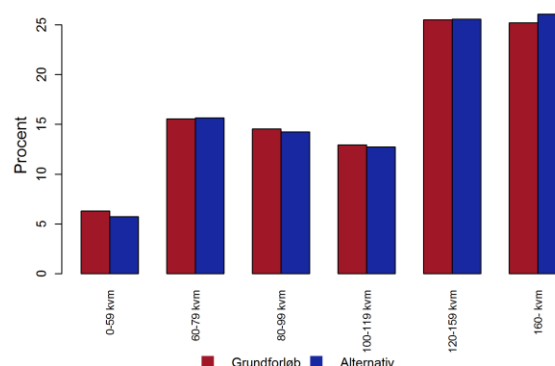
³⁷ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 67, figur 3.42.

Figur 6.8. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligstørrelse

a) Ændring i boligstørrelser, antal boliger

b) Boliger fordelt på størrelse, gns. år 2036-2040, grund- og alternativforløb

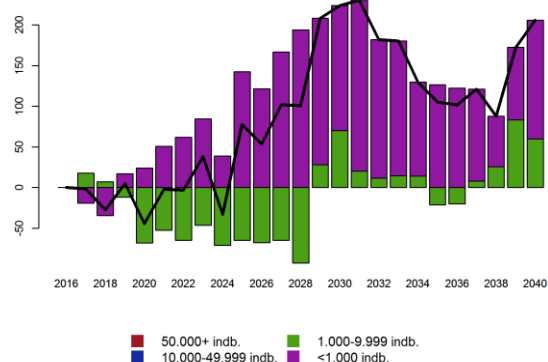

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

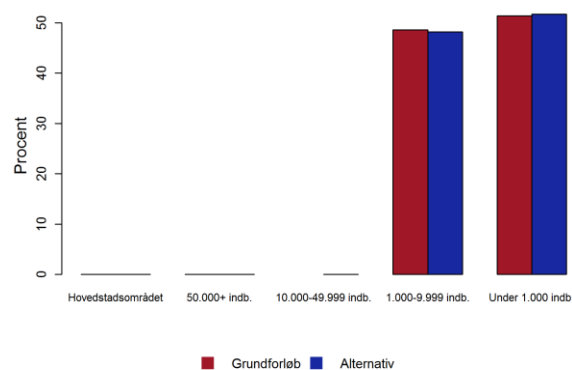
Overordnet vil den øgede efterspørgsel efter boliger på sigt næsten entydigt rette sig mod boliger på 100 m² eller derover. Det typiske parcel- og stuehus er af størrelsen 100-200 m², hvilket derfor forklarer stigningen i søgningen mod de større boliger³⁸. Herudover er arealet for et typisk rækkehus eller etagebolig på såvel landsplan som kommunalt plan 60-99 m², hvilket således grundet en lille langsigtet stigning i disse boligarter motiverer udviklingen i efterspørgslen efter boliger i dette arealinterval. Mindre parcelhuse forefindes dog også i dette arealinterval. Tilflytningen foranlediger blot et mindre skifte i præferencerne, der primært er til fordel for en større søgning mod boliger med et areal større end 160 m², jf. Figur 6.8.a og Figur 6.8.b.

Figur 6.9. Ændring i antallet af boliger fordelt på bystørrelse

a) Ændring i bystørrelse, antal boliger

b) Boliger fordelt på bystørrelse, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

³⁸ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 70, figur 3.45.

Den øgede søgning mod primært parcelhuse giver anledning til øget efterspørgsel efter boliger beliggende i begge geografiske byområder, men er dog i overvejende grad rettet mod de mindre byområder med færre end 1.000 indbyggere, jf. Figur 6.9a. Den øgede langsigtede søgning mod byområder med flere end 1.000 indbyggere, men færre end 10.000 indbyggere, understøttes desuden af den lille stigning i efterspørgslen efter rækkehuse og etageboliger³⁹. Disse er dog også udbredte i de mindste geografiske byområder, men i mindre udstrækning. Den indbyrdes fordeling af den efterspurgte boligmasse giver blot anledning til en marginal forskydning i befolkningens præferencer, jf. Figur 6.9b.

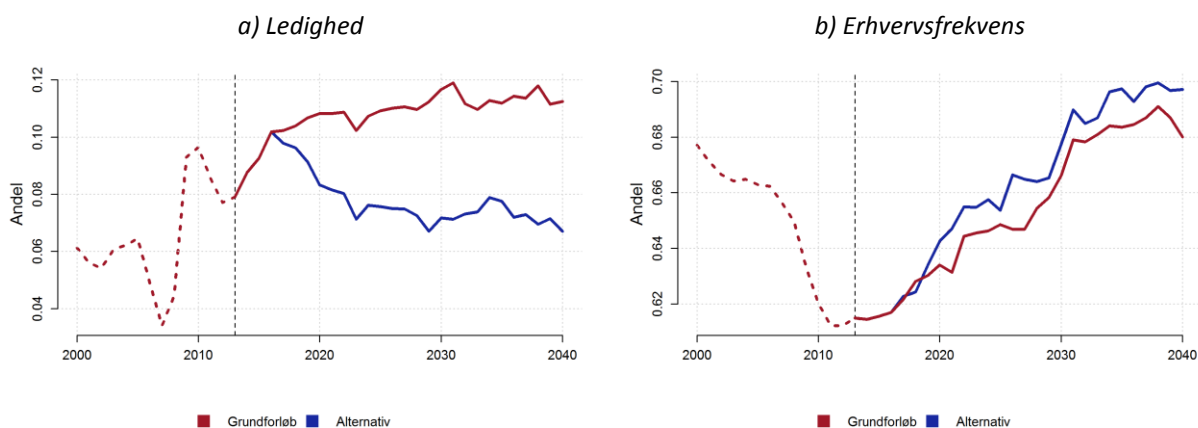
Ændringerne i samtlige boligkarakteristika relativt til grundforløbet er for udvalgte år sammenfattet i Tabel 9.8 i appendiks.

6.2 Lavere ledighedsgrad

I dette eksperiment skaleres sandsynligheden for at overgå fra ledig på dagpenge eller kontanthjælp til beskæftigelse op. Justeringen indføres gradvist fra 2016 til 2020, hvorefter korrektionen fastholdes i resten af fremskrivningsperioden frem til 2040.

Eksperimentet resulterer i, at ledigheden blandt de 16-67-årige på sigt falder med omkring 4 pct. point relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.10a. Samtidig resulterer eksperimentet i en højere erhvervsfrekvens, jf. Figur 6.10b, hvilket skyldes, at der er mindre risiko for at forlade arbejdsmarkedet, når en person er i beskæftigelse fremfor ledig. Resultatet af eksperimentet kan fortolkes som en konsekvens af et arbejdspolitisk tiltag, der søger at hjælpe ledige tilbage i beskæftigelse eller som udtryk for den effekt etablering af flere arbejdspladser i kommunen vil have.

Figur 6.10. Udvikling i ledigheden og erhvervsfrekvensen ved grundforløb og eksperiment, Morsø Kommune, 16-67 år

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

I Figur 6.11a ses det, at eksperimentet afstedkommer en langsigtet nedskrivning af befolkningstallet i kommunen, der ved fremskrivningens afslutning er godt 300 personer mindre relativt til grundforløbet. Graden af erhvervstilknytning har en betydelig indflydelse på mobiliteten både inden for og på tværs af kommunegrænser. Typisk vil en højere arbejdsmarkedsdeltagelse resultere i en

³⁹ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 73, figur 3.49.

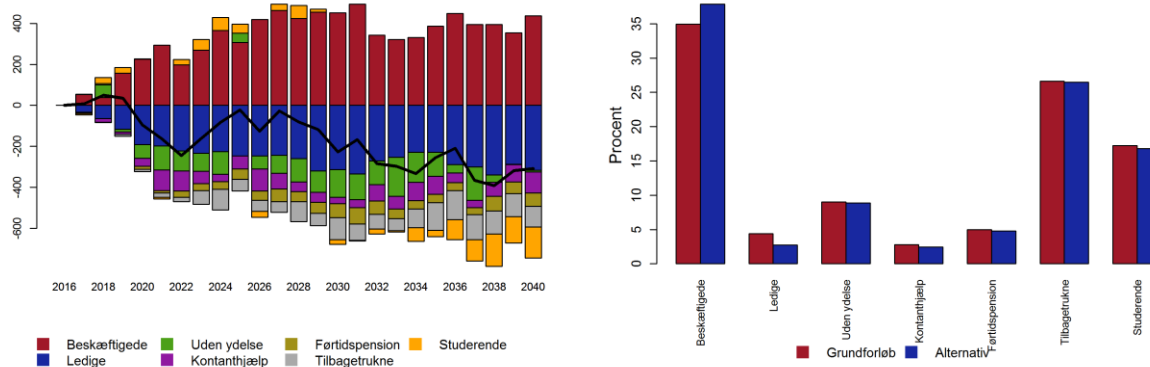
større flyttetilbøjelighed⁴⁰, men kan også samtidig motivere, at flere søger i en ejerbolig eller forbliver boende i en sådan. Dette dæmper omvendt mobiliteten. En afledt effekt af større fastholdelse i ejerboliger er desuden, at tilbøjeligheden til parsplit falder, hvilket også dæmper flyttetilbøjeligheden, da denne generelt er lavere for par end for enlige familier. Dette er dog en gennemsnitsbetragtning på tværs af øvrige karakteristika, hvorfor forskydninger i eksempelvis aldersstruktur og uddannelsesniveau kan trække i modsat retning. Herudover kan forholdene i en given kommune meget vel afvige fra gennemsnittet.

Gennem hovedparten af fremskrivningen er nedskrivningen i befolkningen primært relateret til antallet af parfamilier i kommunen. Selvom øget erhvervstilknytning isoleret set øger præferencerne for ejerboliger og tendensen til fastholdelse i disse, synes den øgede mobilitet, der dog typisk ellers er mest udpræget for enlige familier, her at udgøre den dominerende effekt. Dog ses der tendens til en stigning i søgningen mod ejerboliger i eksperimentet, der dog også i grundforløbet repræsenterer langt den mest udbredte boligtype.

I Figur 6.11a og Figur 6.11b fremgår det endvidere klart, at beskæftigelsen stiger betydeligt relativt til grundforløbet på bekostning af primært ledige, men også i nogen grad på bekostning af kontanthjælpsmodtagere udenfor arbejdsstyrken og personer uden ydelse. Den indbyrdes forskydning mellem beskæftigede og ledige er primært direkte afledt af de ændrede adfærdsmønstre. Det lavere antal af kontanthjælpsmodtagere udenfor arbejdsstyrken og personer uden ydelse skyldes andenordenseffekter, idet der er større sandsynlighed for, at en person overgår til disse kategorier fra at være ledig i forhold til, hvis personen er i beskæftigelse. Nedskrivningen i antallet af ledige mindsker således størrelsen af den risikogruppe, som personer, der træder ud af arbejdsmarkedet fortrinsvist rekrutteres fra⁴¹. Den større tilslutning til arbejdsstyrken øger som nævnt ovenfor mobiliteten og vil derfor resultere i et lavere befolkningstal.

Figur 6.11. Ændring i befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet

a) Ændring i arbejdsmarkedskategorier, antal personer b) Tilknytning til arbejdsmarkedet, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Figur 6.12a viser henholdsvis ændringen i beskæftigelsen og antallet af ledige relativt til grundforløbet fordelt på uddannelse. Det fremgår, at den øgede beskæftigelse primært ventes at

⁴⁰ Se Hansen og Markeprand (2015) figur 3.34 s. 58

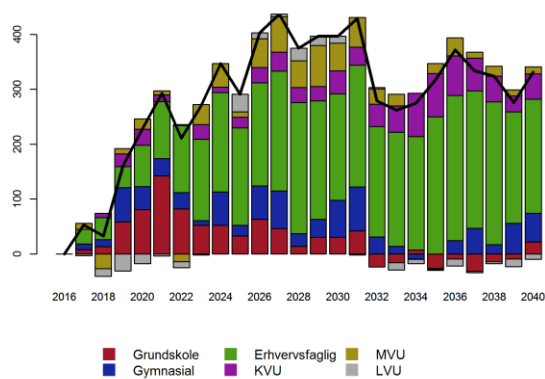
⁴¹ Se Hansen og Markeprand (2015) figur 3.19 s. 42.

udgøres af personer, der højst har en erhvervsfaglig eller en grundskoleuddannelse. Antallet af beskæftigede personer med en videregående eller en gymnasial uddannelse ventes også at øges relativt til grundforløbet, men mere beskedent og med en relativt stor variation over tid. Omfanget af ændringen i beskæftigelsen fordelt på uddannelse afspejler således i stor udstrækning den generelle uddannelsessammensætning for befolkningen i Morsø Kommune, jf. Tabel 3.3. Dog er uddannelsesniveaet for personer i arbejdsstyrken, som eksperimentet er målrettet typisk lidt højere end for befolkningen som helhed, hvilket viser sig ved, at personer med en grundskoleuddannelse udgør en mindre andel af beskæftigelses- og ledighedsændringen end af den samlede befolkning. Repræsentationen af personer med en grundskoleuddannelse i beskæftigelsesændringen styrkes dog af, at disse har en markant højere ledighedsgrad end de øvrige uddannelsesgrupper og dermed i eksperimentet alt andet lige vil opleve den største absolutte reduktion i ledighedsprocenten⁴². Opgjort over perioden 2020 til 2040 vil eksperimentet resultere i, at beskæftigelsen i gennemsnit er godt 300 personer højere årligt end i grundforløbet.

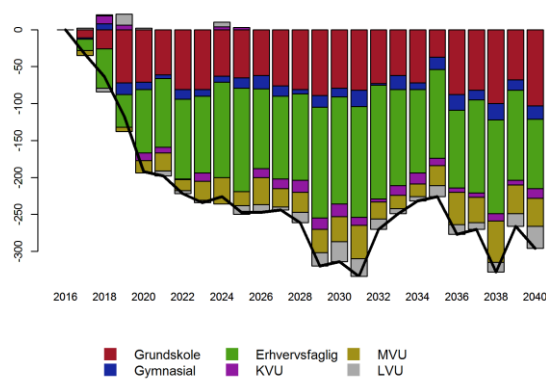
Nedskrivningen i antallet af ledige fordelt på højst fuldførte uddannelse i forhold til grundforløbet afspejler forventeligt ændringen i beskæftigelsen, jf. Figur 6.12b. Der gælder dog, at reduktionen i antallet af ledige med enten en erhvervsfaglig eller en videregående uddannelse er mindre end tilvæksten i antallet af beskæftigede med disse uddannelsesniveauer. Dette kan umiddelbart synes forklaret ved, at beskæftigede med de pågældende uddannelsesniveauer på sigt ikke blot kommer fra ledighed, men også fra grupper uden for arbejdsstyrken. Omvendt gælder, at reduktionen i antallet af ledige med en grundskoleuddannelse er større end tilvæksten i beskæftigelsen for denne uddannelsesgruppe. Dette skal tilskrives, at de pågældende i vidt omfang forklarer den øgede fraflytning relativt til grundforløbet. Potentielt er personer med en grundskoleuddannelse, der har været i berøring med ledighed, også ekstra udfordrede relativt til andre uddannelsesgrupper i forhold til at kunne bevare deres beskæftigelsesposition og vil derfor i nogen udstrækning som konsekvens heraf træde helt ud af arbejdsmarkedet.

Figur 6.12. Ændring i antal beskæftigede og ledige fordelt på uddannelse, 16-67 år

a) Ændring i antal beskæftigede fordelt på højst gennemførte uddannelse, antal personer

b) Ændring i antal ledige fordelt på højst gennemførte uddannelse, antal personer

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

⁴² Se Hansen og Markeprand (2015) figur 3.23b s. 45.

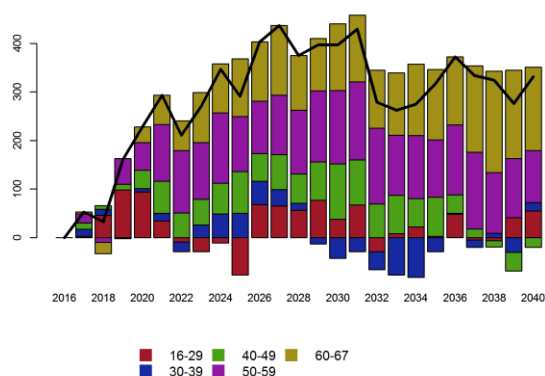
Figur 6.13 viser henholdsvis ændringen i antallet af beskæftigede og ledige i forhold til grundforløbet fordelt på alder. Af Figur 6.13a fremgår det, at beskæftigelsen primært ventes at øges for de 50-59-årige og de 60-67-årige – ligesom det også er i disse aldersgrupper, hvor faldet i antallet ledige er størst.

Årsagen til, at faldet i ledigheden for de ældste aldersgrupper er mest fremtrædende skal tilskrives flere forhold. Der gælder typisk, at ledigheden generelt øges omkring tilbagetrækningsalderen og i øvrigt vil være stigende gennem fremskrivningen i takt med forøgelsen af tilbagetrækningsalderen, jf. Figur 4.4. Endvidere gælder, at den demografiske udvikling tilsiger, at antallet af 50-59-årige og 60-67-årige på det korte og mellemlange sigt, ventes at være lidt større end henholdsvis antallet af 30-39-årige og 40-49-årige i fremskrivningen, jf. Figur 2.2. Forskellen udlignes dog delvist på sigt, hvorfor denne antalseffekt spiller en mindre rolle. Ovenstående giver dog anledning til, at de 50-59-årige og 60-67-årige udgør de største enkeltstående (risiko)grupper blandt de ledige i forhold til at overgå til beskæftigelse, og derfor vil de største absolutte ændringer i beskæftigelsen kunne henføres til disse aldersgrupper.

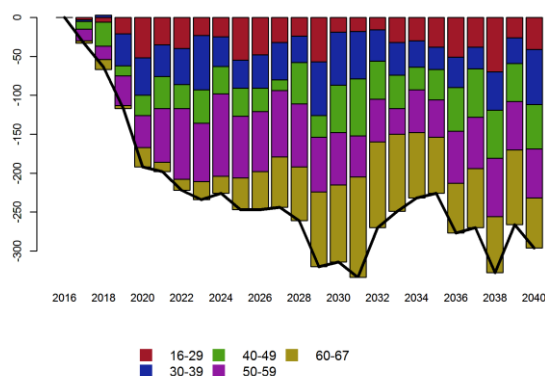
Den aldersfordelte ændring i antallet af ledige i de yngre aldersgrupper er mindre end for de ældre aldersklasser og reflekteres i mindre udstrækning i mønsteret for ændringen i beskæftigelsen, jf. Figur 6.13b. Selv om ledigheden blandt de 16-29-årige er relativ høj, jf. Figur 4.4, er en stor del af denne aldersgruppe udenfor arbejdsstyrken, fordi de eksempelvis studerer⁴³. Antallet af ledige i denne aldersgruppe er derfor relativt lavt, hvilket betyder, at det kun er et mindre antal af de unge, eksperimentet berører. Dette også til trods for, at gruppen demografisk er forholdsvist godt repræsenteret i fremskrivningen, jf. Figur 2.2. At ændringen i ledigheden er mindre end forøgelsen af beskæftigelsen kan som før nævnt begrundes med, at beskæftigelse dæmper aldersklassernes afgang til kategorier uden for arbejdsstyrken.

Figur 6.13. Ændring i antal beskæftigede og ledige fordelt på aldersgrupper, 16-67 år

a) Ændring i antal beskæftigede fordelt på alder

b) Ændring i antal ledige fordelt på alder

Anm.: Alle aldersgrupper. Kategorien grundskole omfatter også her personer med ukendt uddannelsesniveau. Dvs. indvandrere og børn, der er i gang med en grundskoleuddannelse.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

⁴³ I SMILE 3.0 antages forsimpelt, at uddannelsessøgende ikke kan være i beskæftigelse.

Alt i alt er eksperimentets resultater udtryk for, at øget beskæftigelse styrker befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet på sigt. Herudover kan den øgede erhvervsdeltagelse have både direkte og indirekte konsekvenser for befolkningens mobilitet, der her samlet set resulterer i en lidt højere fraflytningstilbøjelighed og dermed et fald i den bosiddende befolkning relativt til grundforløbet. Herudover er eksperimentets konsekvenser for familiestruktur og boligpræferencer generelt beskedne og ikke-monotone relativt til grundforløbet, hvorfor disse ikke omtales i nærmere detaljer.

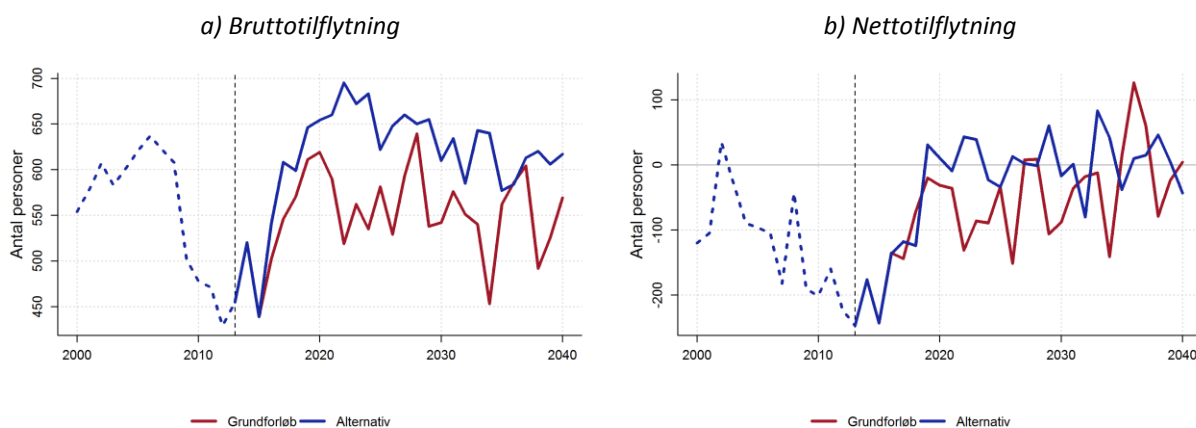
6.3 Øget tilflytning fra de fem historisk største ophavskommuner

I dette eksperiment øges sandsynligheden for, at personer fra de fem kommuner (Thisted, Skive, Århus, Viborg og Aalborg), der historisk er ophav til den største tilflytning, flytter til Morsø Kommune. Opjusteringen af tilflytningssandsynligheden fra de pågældende kommuner indføres gradvist i årene 2016 til 2020, hvorefter det ændrede adfærdsmønster fastholdes i resten af fremskrivningsperioden til 2040.

Sandsynligheden for at flytte til Morsø Kommune fra de udvalgte kommuner justeres på bekostning af en forholdsmæssig nedjustering af sandsynligheden for at flytte til øvrige kommuner. Tilflytningen øges forholdsmæssigt på tværs af underliggende karakteristika som køn, alder, familietype, uddannelsesniveau, arbejdsmarkedstilknytning og karakteristika for fraflytningsboligen. Således svarer karakteristika for de nye tilflyttere til dem, der kendetegnede tilflytningen fra de pågældende kommuner historisk.

De udvalgte ophavskommuner tegner sig historisk for godt 46 pct. af den samlede tilflytning til Morsø Kommune, mens de i grundforløbet repræsenterer ca. 40 pct. af ophavet af tilflytningen i fremskrivningsårene. Som resultat af de ændrede flyttesandsynligheder stiger antallet af tilflyttere fra de udvalgte kommuner i gennemsnit med godt 30 pct. årligt relativt til grundforløbet opgjort over perioden 2020 til 2040. De fem kommuner er således ophav til omkring 47 pct. af den samlede tilflytning i alternativforløbet. Figur 6.14 viser brutto- og nettotilflytningen i grundforløbet og alternativet, hvoraf det fremgår, at bruttotilflytningen og nettotilflytningen som ventet gennemsnitligt er højere i eksperimentet.

Figur 6.14. Brutto- og nettotilflytning i grundforløb og alternativ

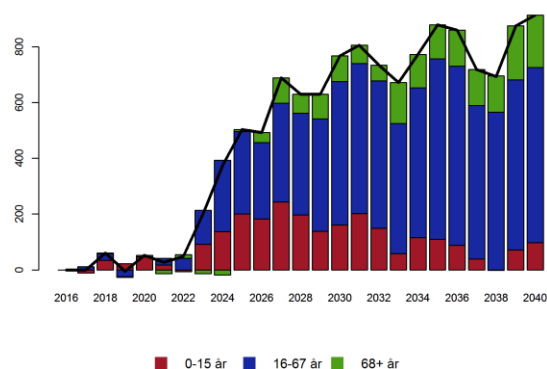
Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

I grundforløbet flytter der i gennemsnit godt 220 personer til Morsø Kommune hvert år fra de udvalgte ophavskommuner, når udviklingen fra og med år 2020 betragtes. I eksperimentet er det gennemsnitlige årlige tilflytningsomfang øget med omkring 80 personer i samme periode. På sigt har den vedvarende ændring i flytteomfanget givet anledning til en opjustering af den samlede befolkning bosiddende i Morsø Kommune på godt 800 personer relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.15a. Fordelt på alder kan omkring 75 pct. af ændringen forklares af en stigning i antallet af personer i alderen 16-67 år, hvor befolkningen er øget med 600 personer relativt til grundforløbet. På sigt ses endvidere en ændring i den ældste aldersklasse på omkring 150 personer, mens befolkningen i den yngste aldersgruppe forventes øget med 50 personer.

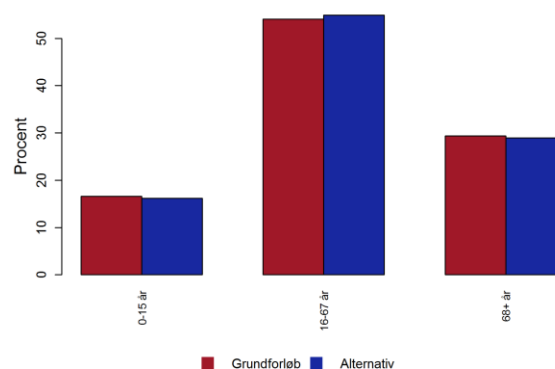
På sigt er befolkningen i Morsø Kommune steget med omkring 4,5 pct. relativt til grundforløbet og den øgede tilflytning fra de udvalgte kommuner giver anledning til en mindre forskydning i befolkningens overordnede aldersfordeling i Morsø Kommune til fordel for en større andel i den erhvervsaktive alder, jf. Figur 6.15b.

Figur 6.15. Ændring i befolkningens aldersstruktur

a) Ændring i befolkningen fordelt på alder, antal personer

b) Befolkningens overordnede aldersfordeling, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

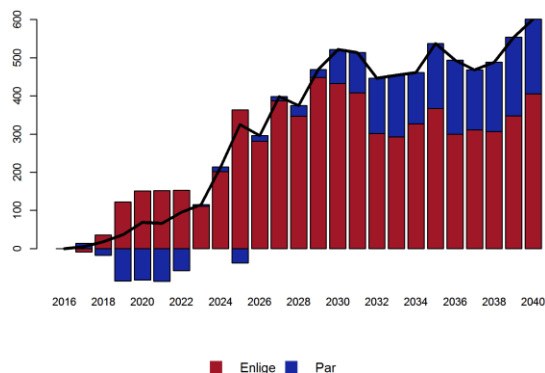
Den øgede tilflytning giver ud over stigningen i befolkningen også naturligt anledning til et større antal familier, der på sigt er bosiddende i Morsø Kommune. Frem mod 2040 øges det samlede antal familier med godt 500 relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.16a. På landsplan er enlige familier kendetegnet ved en større grad af mobilitet relativt til parfamilier⁴⁴, hvorfor ændringen i antallet af enlige familier relativt til grundforløbet typisk dominerer ændringen i par. Fordelingen finder desuden sin forklaring i familiestrukturen i ophavskommunerne, der vil karakterisere den risikogruppe, som adfærdændringen målrettes. Over tid vil ændringen i antallet af par desuden afspejle løbende pardannelse. På sigt tegner enlige familier sig for omkring 65 pct. af forøgelsen i antallet af familier relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.16a, vurderet på sammensætningen af tilvæksten fra 2036-2040. Familiestrukturen vil dog ikke ændre sig nævneværdigt på sigt relativt til grundforløbet, jf. Figur

⁴⁴ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 58, figur 3.33.

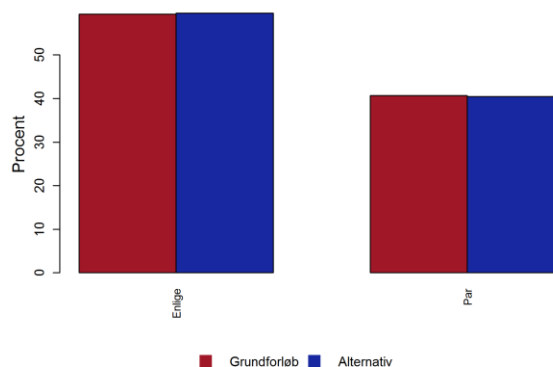
6.16b, selvom sammensætningen af tilflytningen fra de udvalgte kommuner på karakteristika ikke er repræsentativ for den samlede tilflytning fra alle kommuner.

Figur 6.16. Ændring i befolkningens familiestruktur

a) Ændring i antal familier

b) Familiestrukturen, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Målt på et gennemsnit over perioden 2036 til 2040, vil befolkningstilvæksten i eksperimentet relativt til grundforløbet til udgøres af, jf. Figur 6.17a:

- 30 pct., som højst har opnået en grundskoleuddannelse
- 7 pct., som højst har opnået en gymnasial uddannelse
- 29 pct., som højst har opnået en erhvervsuddannelse og
- 35 pct., som har opnået en videregående uddannelse

Vurderet over samme periode, vil en mindre andel af tilflytterne end den bosiddende befolkning have opnået en grundskoleuddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse, mens flere vil have opnået en gymnasial uddannelse eller en videregående uddannelse. Tilflytningen af personer, som højst har opnået en grundskoleuddannelse, er i et vist omfang børn, som flytter til Morsø Kommune med deres forældre samt børn, der bliver født i løbet af fremskrivningen af tilflyttende familier, hvilket kan ses ved i stedet at betragte befolkningstilvæksten i aldersgruppen 16-67 år.

Den langsigtede gennemsnitlige ændring i den bosiddende befolkning i aldersgruppen 16-67 år udgøres af:

- 23 pct., som højst har opnået en grundskoleuddannelse
- 10 pct., som højst har opnået en gymnasial uddannelse
- 26 pct., som højst har opnået en erhvervsuddannelse og
- 41 pct., som har opnået en videregående uddannelse

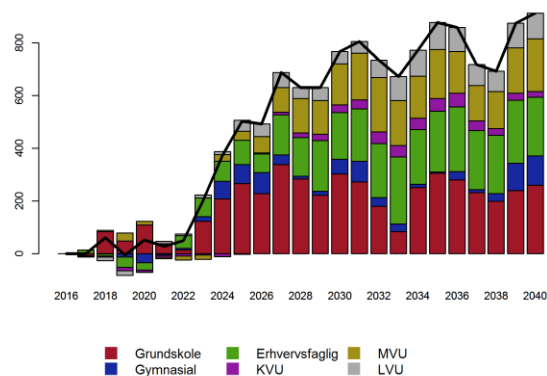
Sammenholdt med den langsigtede fordeling af befolkningen på højst fuldførte uddannelse bosiddende i kommunen, vil en relativt større andel af tilflytterne i aldersgruppen 16-67 år have opnået en gymnasial eller videregående uddannelse. Til gengæld vil færre have en grundskole- eller erhvervsrettet uddannelse som højst fuldførte. Ændringen i tilflytningens uddannelsessammensætning afspejler, at uddannelsesniveautet i ophavskommunerne generelt er lidt højere end det, der karakteriserer den generelle tilflytning i grundforløbet. Specielt skal dette

tilskrives, at en større del af tilflytningen nu kommer fra Århus og Aalborg Kommune. Konsekvensen for uddannelsesfordelingen for befolkningen i den arbejdsdygtige alder er dog ikke nævneværdig.

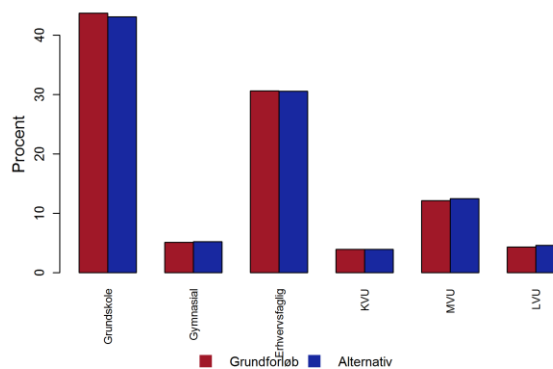
Ændringen i tilflytningens uddannelsessammensætning afspejler sig også kun marginalt i den i kommunen bosiddende befolknings fordeling på højst fuldførte uddannelse, som blot udviser en ganske lille forskydning i retning mod færre med en grundskoleuddannelse og flere med en mellemlang eller lang videregående uddannelse, jf. Figur 6.17b. Sammenfattet ved uddannelsesindekset ventes den større tilflytning at give anledning til et løft i uddannelsesniveaet i kommunen på sigt.

Figur 6.17. Ændring i befolkningens uddannelsesniveau

a) Ændring i uddannelseskategorier, antal personer

b) Fordeling på højst fuldførte uddannelse, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

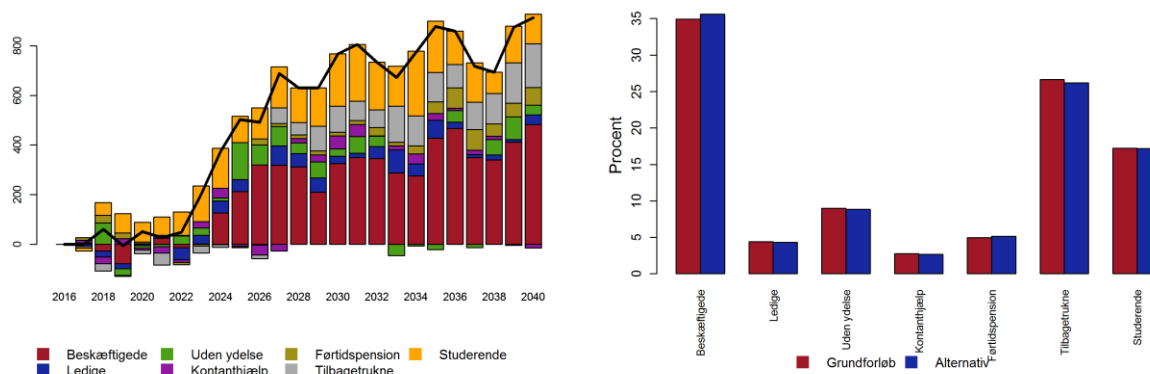
Anm.: Alle aldersgrupper. Kategorien grundskole omfatter også her personer med ukendt uddannelsesniveau. Dvs. indvandrere og børn, der er i gang med en grundskoleuddannelse.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Betragtes ændringen i befolkningen fordelt på arbejdsmarkedstilknytning kan godt 50 pct. af den langsigtede befolkningstilvækst henføres til personer i beskæftigelse. Tilbagetrukne ventes til sammenligning at udgøre 16 pct. af befolkningsændringen, mens studerende (delvist børn over 6 år) ligeledes forventes at repræsentere 16 pct. af tilvæksten. Personer uden ydelser (delvist børn under 6 år), kontanthjælpsmodtagere uden for arbejdsstyrken, ledige og førtidspensionister udgør tilsammen omkring 17 pct. af det øgede befolkningstal relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.18a. I grundforløbet ventes ca. 35 pct. af befolkningen i kommunen på sigt at være i beskæftigelse, mens andelen af studerende og tilbagetrukne i gennemsnit ventes at udgøre henholdsvis 17 pct. og 27 pct. af den samlede befolkning i perioden 2036-2040, jf. Figur 6.18b. At tilflytningen giver anledning til en befolkningstilvækst, der fra et socioøkonomisk perspektiv afviger fra den i kommunen bosiddende befolkning, betyder en mindre forskydning i befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet. Øget tilflytning fra de udvalgte kommuner betyder dermed, at en større andel af den samlede befolkning er i beskæftigelse på bekostning af færre tilbagetrukne, jf. Figur 6.18b. Ses alene på de 16-67-årige, vil ændringen i beskæftigelsen udgøre 65 pct. af den samlede ændring, mens de studerende tegner sig for 17 pct. af befolkningsændringen. Tilflytningen giver ikke anledning til en væsentlig langsigtet styrkelse af erhvervsfrekvensen for de 16-67-årige relativt til grundforløbet.

Figur 6.18. Ændring i befolkningens arbejdsmarkedstilknytning

a) Ændring i arbejdsmarkedskategorier, antal personer b) Tilknytning til arbejdsmarkedet, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Anm.: Alle aldersgrupper.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Efterspørgslen på boliger ventes at være stigende som resultat af det større antal tilflyttere. Således ventes efterspørgslen at nå op på omkring 500 boliger yderligere på sigt sammenholdt med grundforløbet. Det svarer til en tilvækst i efterspørgslen på næsten 30 boliger om året over perioden 2020-2040, men med betydelige udsving. På lang sigt giver den øgede tilflytning til Morsø Kommune sig hovedsageligt udslag i en større søgning mod ejerboliger og private udlejningsboliger, jf. Figur 6.19a.

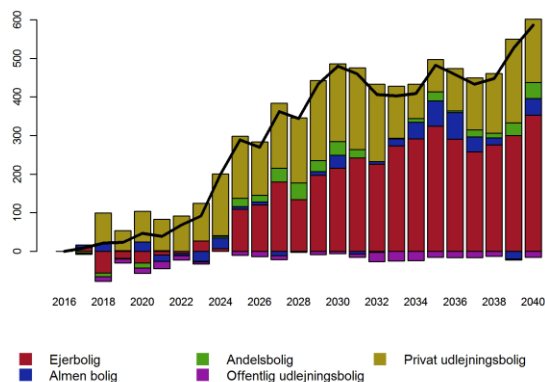
Som omtalt i beskrivelsen af grundforløbet afhænger efterspørgslen fordelt på boligtype af en række underliggende karakteristika som eksempelvis familiens uddannelsesniveau, de voksnes gennemsnitlige alder, om familien består af enlige eller par og familiens arbejdsmarkedstilknytning. Ejerboliger er særligt populære blandt familier, hvor en eller flere af de voksne i familien er en del af arbejdsstyrken og har et relativt højt uddannelsesniveau⁴⁵. En betydelig del af efterspørgslen efter ejerboliger kan derfor henføres til, at en stor del af de tilflyttende er tilknyttet arbejdsmarkedet og har en videregående uddannelse. Samtidig trækker det efterspørgslen på ejerboliger op, at størstedelen af de tilflyttende er under 67 år og dermed relativt tilbøjelige til at vælge en ejerbolig. Søgningen styrkes delvist af, at parfamilier repræsenterer lidt mere end 1/3 af tilvæksten i antallet af familier. Private udlejningsboliger er særligt populære blandt familier, hvor mindst en voksen i familien er tilknyttet arbejdsmarkedet eller hvor uddannelsesniveaue er relativt højt. Tilflytningens sammensætning styrker således efterspørgslen på private udlejningsboliger i eksperimentet. For almene boliger ses kun en mindre ændring relativt til grundforløbet. Almene boliger er særligt populære blandt familier, hvor alle er udenfor arbejdsstyrken og er givetvist genstand for øget søgning blandt de tilflyttere, der er studerende eller uden for arbejdsmarkedet i øvrigt. Uagtet familietype, uddannelsesbaggrund og tilhørsforhold til arbejdsmarkedet er de boligtyper, der er genstand for større søgning de overvejende mest populære valg ved flytning forud for tilbagetrækningsalderen. I Figur 6.19b sammenholdes de gennemsnitlige relative andele af boliger fordelt på type mellem grundforløbet og eksperimentet i perioden 2036 til 2040. Eksperimentet giver

⁴⁵ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 63 f.

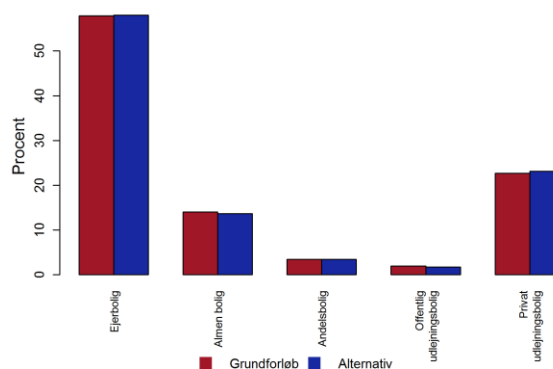
ikke anledning til nævneværdige forskydninger i boligefterspørgslens sammensætning på type relativt til grundforløbet.

Figur 6.19. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligtype

a) Ændring i boligtyper, antal boliger

b) Boliger fordelt på type, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

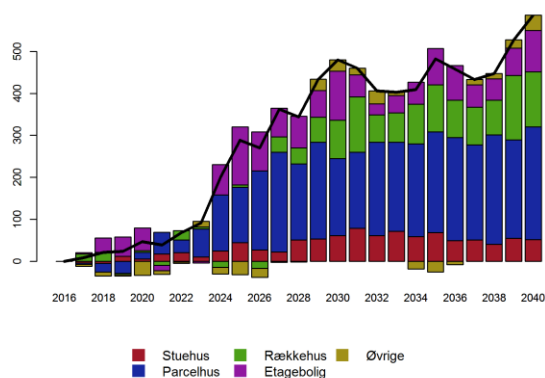

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

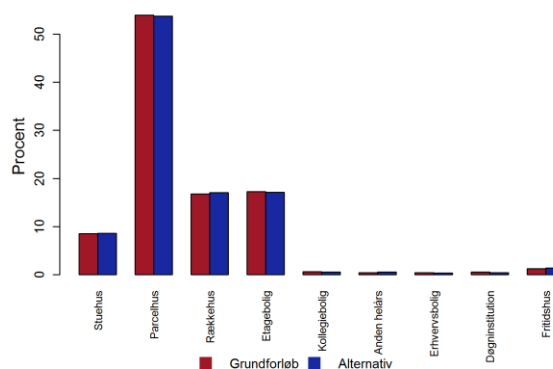
Eksperimentet peger relativt entydigt på, at en større tilflytning fra de udvalgte kommuner vil resultere i en større boligefterspørgsel, som fordelt på boligart ventes at være rettet mod specielt parcelhuse, etageboliger og rækkehuse, jf. Figur 6.20a. Den stigende efterspørgsel efter parcelhuse er afledt af den øgede søgning mod ejerboliger, hvilket blot i mindre grad giver anledning til større søgning mod rækkehuse og etageboliger. Den større efterspørgsel efter rækkehuse og etageboliger finder primært sin forklaring i den øgede efterspørgsel efter private udlejningsboliger, der dog også delvist motiverer den større søgning mod parcelhuse. Eksperimentet giver på sigt ikke anledning til nogen væsentlig forskydning i boligstrukturen, jf. Figur 6.20b.

Figur 6.20. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligart

a) Ændring i boligarter, antal boliger

b) Boliger fordelt på art, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

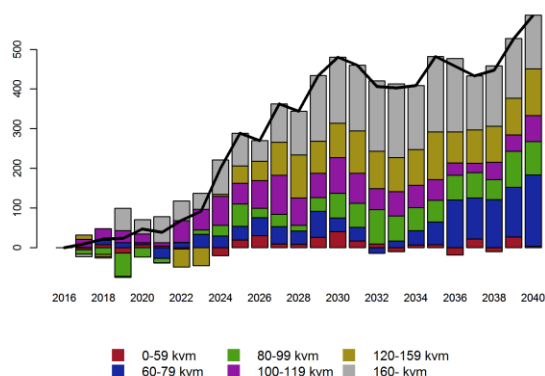

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

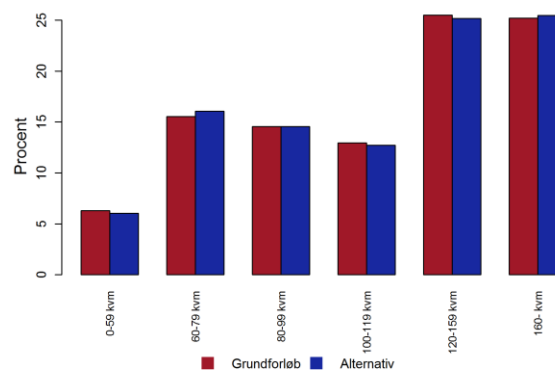
Overordnet vil den øgede bolig efterspørgsel relativt til grundforløbet primært rette sig mod boliger større 100 m², der repræsenterer næsten 60 pct. af den langsigtede ændring, jf. Figur 6.21a. Ændringen er for de større boligers vedkommende konsistent med den øgede søgning mod parcelhuse. Efterspørgslen øges ligeledes på boliger af størrelsen 60-99 m², hvilket forklares af den større søgning mod rækkehuse og etageboliger. Den langsigtede struktur af boligsøgningen forskydes en anelse i retning af en større forholdsmæssig søgning mod boliger på 60-79 m² og større end 160 m², jf. Figur 6.21b.

Figur 6.21. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligstørrelse

a) Ændring i boligstørrelser, antal boliger

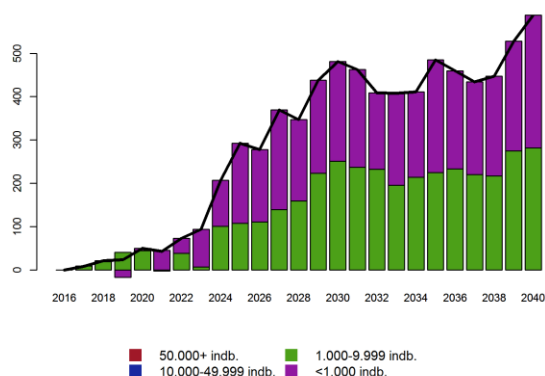
b) Boliger fordelt på størrelse, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

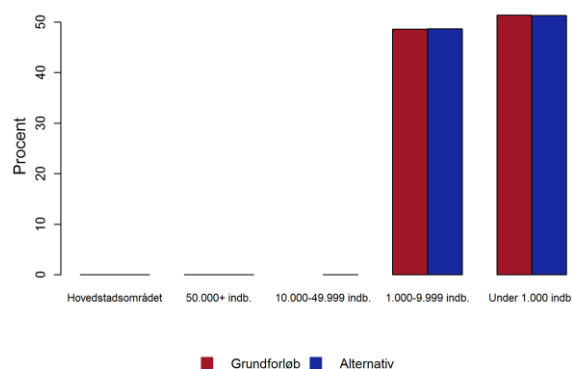
Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Figur 6.22. Ændring i antallet af boliger fordelt på bystørrelse

a) Ændring i bystørrelse, antal boliger

b) Boliger fordelt på bystørrelse, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

I Morsø Kommune findes ved fremskrivningens start alene boliger beliggende i byområder med færre end 1.000 indbyggere og med 1.000 – 9.999 indbyggere. Den øgede tilflytning rettet mod parcelhuse

giver anledning til øget efterspørgsel efter boliger beliggende i begge typer af byområder⁴⁶, mens søgningen mod boliger beliggende i de større byområder ellers hovedsageligt kan forklares med den større søgning mod rækkehuse og etageboliger, jf. Figur 6.22a. Der ses dog ingen betydelig forskydning i den indbyrdes fordeling af bolig efterspørgslen på bystørrelse, jf. Figur 6.22b. Ændringerne i samtlige boligkarakteristika relativt til grundforløbet er for udvalgte år sammenfattet i Tabel 9.9 i appendiks.

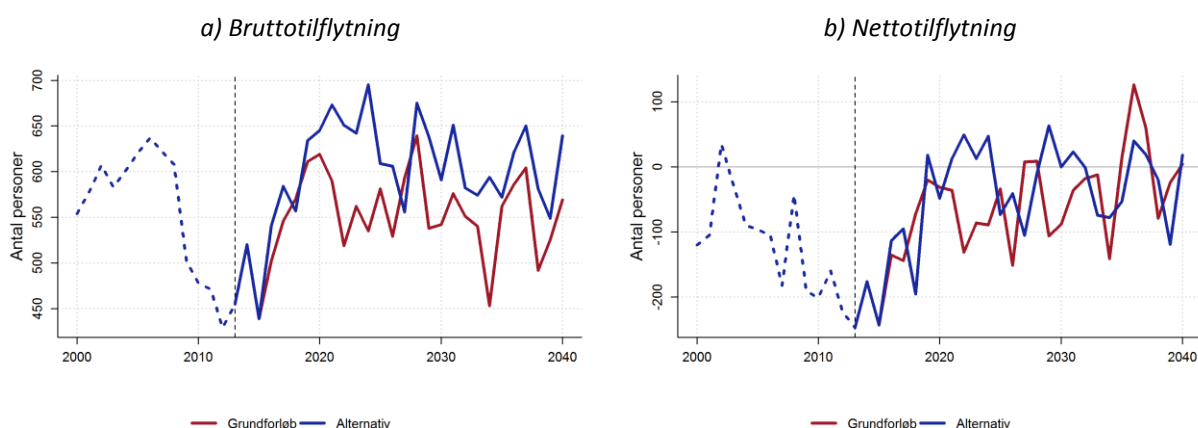
6.4 Øget tilflytning af familier med begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet

I dette eksperiment øges tilflytningen til Morsø Kommune af familier uden eller med delvis tilknytning til arbejdsmarkedet på en sådan måde, at det samlede årlige flytteomfang af de pågældende stiger med godt 25 pct. relativt til grundforløbet. En person er som udgangspunkt udenfor arbejdsmarkedet, såfremt personen ikke er beskæftiget eller ledig. I dette eksperiment benyttes dog en mere snæver definition, idet man karakteriseres som værende uden tilknytning til arbejdsmarkedet, hvis man modtager førtidspension, kontanthjælp eller ingen ydelse overhovedet. Således betragtes altså personer for hvilke, der typisk er en relativ lav tilbøjelighed for (gen)indtræden på arbejdsmarkedet. Ændringen indføres gradvist frem mod år 2020, hvorefter det nye adfærdsmønster fastholdes i den resterende del af fremskrivningen. Konkret udføres eksperimentet ved at opjustere sandsynligheden for at flytte til Morsø Kommune for familier, der har valgt at fraflytte sin forhenværende kommune og hvor mindst et voksent medlem står udenfor arbejdsmarkedet. Samtidig skaleres sandsynligheden forholdsmæssigt ned for, at de pågældende familier flytter til en af de øvrige kommuner. Således påvirkes adfærden for parfamilier både, når begge parter står uden for arbejdsmarkedet og når det blot gælder den ene part. At kravet ikke pålægges begge voksne udspringer af et ønske om rimelig robusthed af resultatet. Flyttetilbøjeligheden for par, hvor begge voksne står uden for arbejdsmarkedet ifølge den her anvendte definition, er relativt lav, hvorfor risikogrupperne ville give anledning til øget usikkerhed.

Tilflytningen til Morsø Kommune øges forholdsmæssigt på tværs af underliggende karakteristika som køn, alder, familietype, fraflytningskommune og karakteristika for fraflytningsboligen. Således svarer karakteristika for de nye tilflyttere til dem, der kendetegnede tilflytningen for personer, der i grundforløbet er medlem af en familie med ingen eller delvis tilknytning til arbejdsmarkedet. Figur 6.23 viser brutto- og nettotilflytningen i grundforløbet og eksperimentet, hvoraf det fremgår, at tilflytningen og nettotilflytningen som ventet typisk er højere i eksperimentet.

⁴⁶ Tilgængelige bystørrelser er vurderet ud fra beliggenhedskategoriseringen i basisåret 2013 og er som tidligere nævnt ikke et dynamisk karakteristika, der relaterer sig til omfanget af den i kommunen bosiddende befolkning.

Figur 6.23. Brutto- og nettotilflytning i grundforløb og alternativ

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Baseret på udviklingen fra 2016 og frem flytter der årligt i gennemsnit ca. 550 personer til Morsø Kommune i grundforløbet, hvoraf omkring 20 pct. eller godt 100 personer er uden ydelse, førtidspensionister eller kontanthjælpsmodtagere uden for arbejdsmarkedet. I alternativforløbet er det gennemsnitlige årlige tilflytningsomfang af personer uden tilknytning til arbejdsmarkedet øget med omkring 30 personer. Dette giver anledning til en gennemsnitlig årlig stigning i den samlede tilflytning på godt 60 personer, hvor den yderligere stigning skal henføres til, at en del af tilflytterne blot er samboende med personer, der står uden for arbejdsmarkedet, men ikke selv gør det. Hertil kommer evt. medflyttende børn.

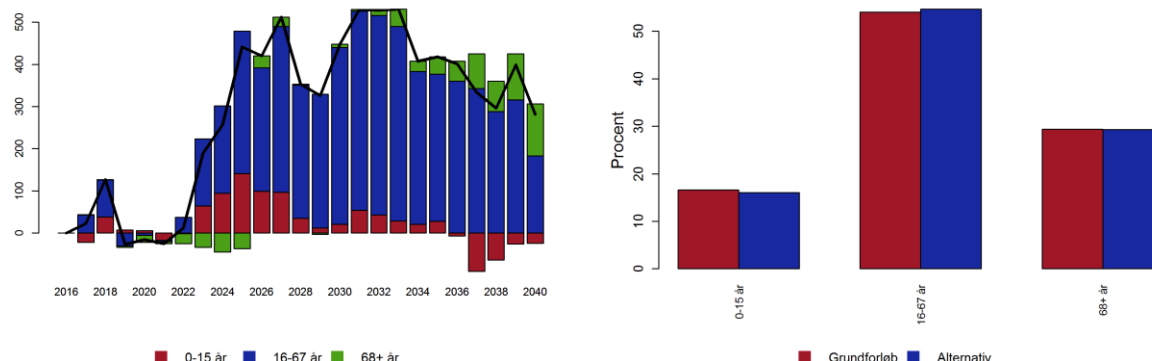
På sigt vil den vedvarende ændring i flytteomfanget give anledning til en opjustering af den samlede befolkning bosiddende i Morsø Kommune på omkring 300 personer relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.24a. Fordelt på alder er der fortrinsvist tale om en stigning i antallet af personer i alderen 16-67 år, hvor befolkningen er øget med ca. 200 personer relativt til grundforløbet. Antallet af personer under 16 år vil mod fremskrivningens slutning være stort set uændret, mens ændringen i befolkningen i de ældste aldersgrupper på sigt øges med omkring 100 personer. Alderssammensætningen afspejler dels alderssammensætningen i de kommuner, hvorfra tilflytterne typisk kommer, men udtrykker også, at den ældste aldersgruppe har en relativt mindre mobilitet såvel generelt som på tværs af kommunegrænser⁴⁷. Herudover vil der være relativt få, der står uden for arbejdsmarkedet i henhold til den her anvendte definition eller som er samboende med en person, der påvirkes af adfærdsændringen. På sigt vil den øgede tilflytning af familier helt uden eller med delvis tilknytning til arbejdsmarkedet blot betyde en marginal forskydning i alderssammensætningen i kommunen, jf. Figur 6.24b.

⁴⁷ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 58.

Figur 6.24. Ændring i befolkningens aldersstruktur

a) Ændring i befolkningen fordelt på alder, antal personer

b) Befolkningens overordnede aldersfordeling, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Den større tilflytning giver ikke blot anledning til en stigning i befolkningen, men også i det samlede antal familier, der på sigt er bosiddende i Morsø Kommune. Frem mod fremskrivningens afslutning er det samlede antal familier øget med omkring 200 relativt til grundforløbet, hvoraf omkring 60 pct. udgøres af parfamilier, jf. Figur 6.25a.

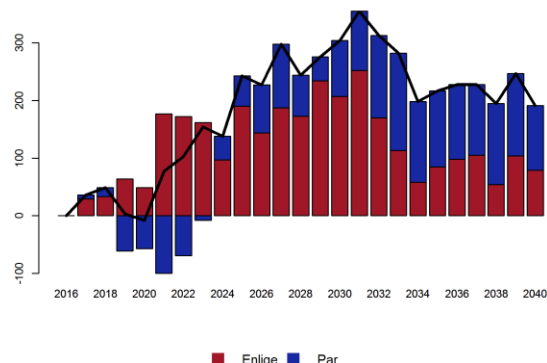
Som tidligere nævnt udviser enlige familier i gennemsnit en større grad af tværkommunal mobilitet relativt til parfamilier og denne forskel bevares, når der alene ses på flytninger af familier kendetegnet ved ingen eller blot delvis tilknytning til arbejdsmarkedet⁴⁸. Blandt samtlige familier, der tilflytter Morsø Kommune udgør antallet af enlige godt 65 pct.⁴⁹. Ses alene på familier, hvor samtlige voksne medlemmer er uden ydelse, modtagere af kontanthjælp eller førtidspension, vil andelen af enlige være stort set den samme. Det relative forhold bevares også hvis der ses på familier, hvor samtlige voksne tilknyttet arbejdsstyrken. Eftersom adfærdskorrekturen her også er pålagt familier, hvor blot én voksen står uden for arbejdsmarkedet, vil tilflytningens familiestruktur trække i retning mod den struktur, der er gældende for den typiske gennemsnitlige tilflytning, hvilket dog i nærværende tilfælde ikke er væsentligt forskellig fra familiestrukturen for den del af tilflytningen, der ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet. Ændringen i antallet af enlige relativt til grundforløbet er større end ændringen i antallet af par i det meste af fremskrivningen, men løbende pardannelse vil på sigt mere end udligne forskellen. Tilflytningen giver ikke anledning til en nævneværdig forskydning i familiestrukturen i kommunen, jf. Figur 6.25b.

⁴⁸ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 58, figur 3.33 og figur 3.34.

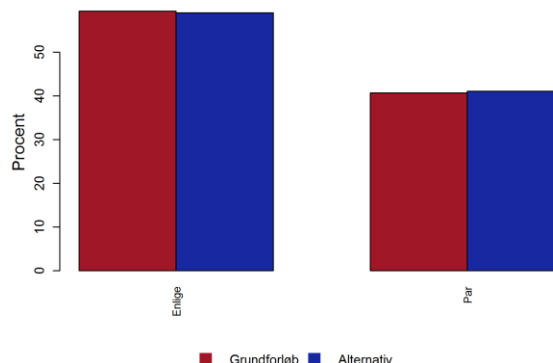
⁴⁹ Vurderingen er baseret på familier, der i grundforløbet flytter til Morsø fra landets øvrige kommuner. Interne flytninger er dermed fraregnet. Flyttehændelsen skal henføres til flytning hjemmefra, pardannelse, parsplittelse eller øvrige flytninger.

Figur 6.25. Ændring i befolkningens familiestruktur

a) Ændring i antal familier

b) Familienstrukturen, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

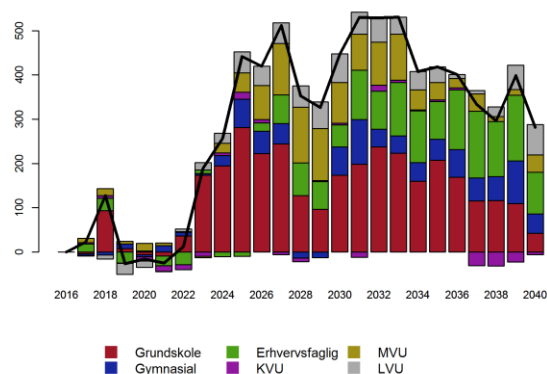

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

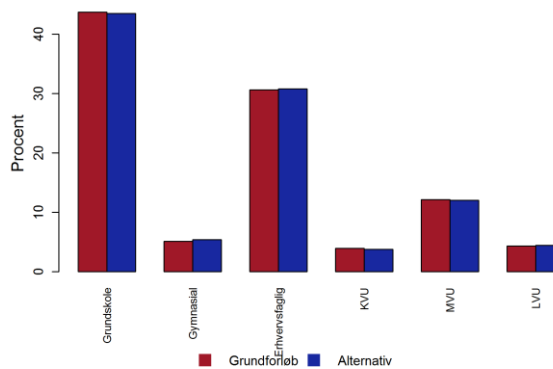
Ud af den samlede langsigtede befolkningsstigning på omkring 300 personer kan næsten 70 pct. henføres til en stigning i befolkningen med en erhvervsfaglig uddannelse eller grundskoleuddannelse, jf. Figur 6.26a. At hovedparten af den samlede befolkningsændring kan henføres til personer med et relativt lavt uddannelsesniveau, er i overensstemmelse med, at personer med en lav grad af tilknytning til arbejdsmarkedet typisk har et lavere uddannelsesniveau end personer med et stærkt tilhørsforhold til arbejdsmarkedet.

Figur 6.26. Ændring i befolkningens uddannelsesniveau

a) Ændring i uddannelseskategorier, antal personer

b) Fordeling på højest fuldførte uddannelse, gns. år 2036-2040, grund- og alternativforløb

Anm.: Alle aldersgrupper. Kategorien grundskole omfatter også her personer med ukendt uddannelsesniveau. Dvs. indvandrere og børn, der er i gang med en grundskoleuddannelse.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Opgjort for samtlige aldersgrupper vil den langsigtede stigning i antallet af personer med en grundskole herunder ukendt uddannelse udgøre godt 30 pct. af den samlede langsigtede

befolkningsstigning⁵⁰. Betragtes således alene aldersgrupperne 16-67 år, er det godt 40 pct. af den samlede befolkningsstigning, der skal henføres til personer med en grundskoleuddannelse. I det eksperimentet er målrettet familier med en lav tilknytning til arbejdsmarkedet, vil grundskoleuddannedes andel af den samlede befolkningsændring i alderen 16-67 år være væsentligt højere end set i de øvrige marginaleksperimenter, hvor andelen desuden også typisk vil være lavere end for befolkningen som helhed. Personer med en erhvervsfaglig uddannelse tegner sig for ca. 38 pct. af ændringen, når alle aldre betragtes. Ses alene på uddannelsessammensætningen for de 16-67-årige repræsenterer erhvervsfaglige omkring 30 pct. af ændringen.

Selvom personer uden for arbejdsstyrken typisk har et lavere uddannelsesniveau end personer tilknyttet arbejdsmarkedet, udmønter den øgede tilflytning sig ikke i væsentlige forskydninger i den bosiddende befolknings langsigtede sammensætning på højest fuldførte uddannelse⁵¹, jf. Figur 6.26b. Dette gælder både, når den samlede befolkning og befolkningen i den arbejdsdygtige alder betragtes. At effekten ikke er markant kan tilskrives, at den kvantitative ændring i befolkningsomfanget er af mindre omfang og herudover, vil en del af de tilflyttende par have forskellig tilknytningsgrad til arbejdsmarkedet og dermed i stor udtrækning også typisk forskellige niveauer for højest fuldførte uddannelse. Der er ingen entydig ændring i uddannelsesindekset relativt til grundforløbet.

Ændringen i befolkningens arbejdsmarkedsdeltagelse relativt til grundforløbet er per konstruktion præget af en stigning i antallet af personer i kategorierne uden for arbejdsmarkedet, herunder også de socioøkonomiske grupper, der ikke direkte er genstand for adfærdskorrektion. Specielt vil ændringen i antallet af studerende og antallet uden ydelse, delvist være udtryk for enten medflyttende børn eller børn født efter tilflytningen⁵². På sigt vil omkring 85 pct. af stigningen i befolkningen vedrøre personer i samtlige kategorier uden for arbejdsmarkedet. Grundet medflyttende partnere med arbejdsmarkedstilknytning øges arbejdsstyrken på sigt med godt 50 personer, jf. Figur 6.27a. Hertil kommer dog også, at en del af de personer, der på tilflytningstidspunktet var modtagere af kontanthjælp eller uden ydelse, over tid har tendens til at overgå til ledighed eller beskæftigelse for en kortere eller længere periode⁵³. Bevægelser i den modsatte retning forekommer selvsagt også.

Tilflytningens art vil foranledige, at den samlede befolknings fordeling på arbejdsmarkeds kategorier på sigt vil være præget af en mindre indbyrdes forskydning til fordel for primært førtidspensionister, men også i mindre grad til fordel for modtagere af kontanthjælp og personer uden ydelse, jf. Figur 6.27b. Overordnet vil den øgede tilflytning af familier med ingen eller delvis tilknytning til arbejdsmarkedet på sigt give anledning til et fald i den samlede erhvervsfrekvens for de 16-67-årige på mellem 1 og 2 pct. point.

⁵⁰ Vurderet på et gennemsnit over årene 2035-2040.

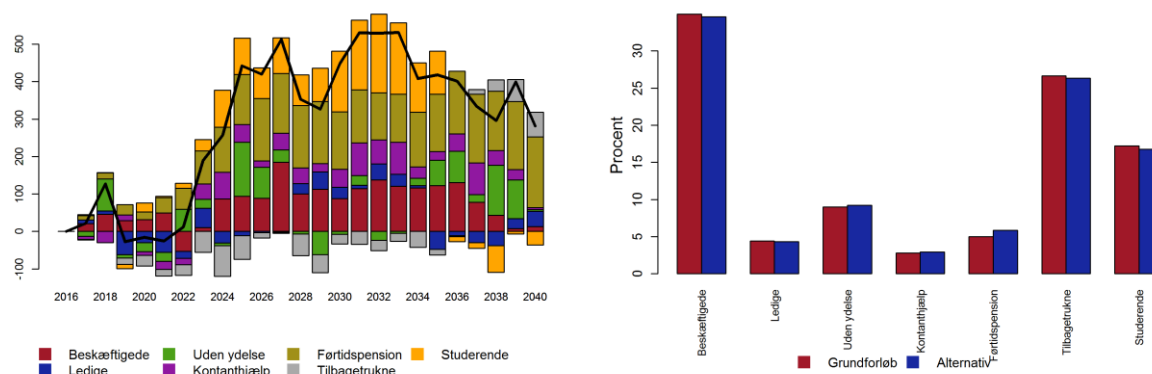
⁵¹ Jf. Hansen & Markeprand (2015) s. 45, figur 3.23.

⁵² Børn i alderen 0-5 år opgøres som personer uden ydelse, mens børn i alderen 6-15 år primært er registreret som studerende. For ældre aldersgrupper fastlægges tilknytningen til uddannelsessystemet af uddannelsesmodulet i SMILE.

⁵³ Se evt. Hansen & Markeprand (2015) s. 41-42, figur 3.18 og figur 3.20.

Figur 6.27. Ændring i befolkningens arbejdsmarkedstilknytning

a) Ændring i arbejdsmarkedskategorier, antal personer b) Tilknytning til arbejdsmarkedet, gns. år 2036-2040, grund- og alternativforløb

Anm.: Alle aldersgrupper.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

På langt sigt er der efterspørgsel efter næsten 200 flere boliger i alternativforløbet relativt til grundforløbet. Den øgede efterspørgsel er i lidt mere end halvdelen af tilfældene rettet mod ejerboliger, men ellers er udviklingen også præget af en øget søgning mod private udlejningsboliger. De to boligtyper er de mest udbredte i Morsø Kommune, jf. Figur 5.1. Hertil kommer mindre ændringer i søgningen mod hhv. andelsboliger og almene boliger, jf. Figur 6.28a.

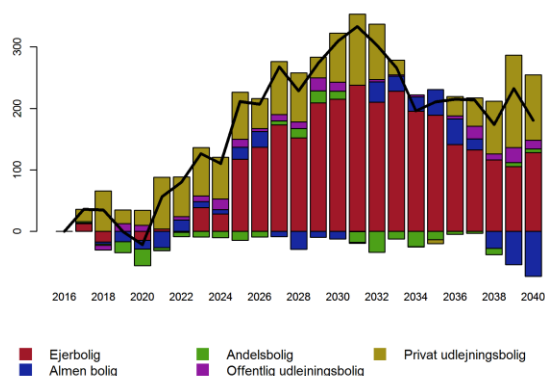
Valget af boligtype understøttes af tilflytningens familiemønster, uddannelsesniveau og arbejdsmarkedstilknytning. I de aldersgrupper, hvor tilbøjeligheden til at flytte til en ny kommune er størst, vil private udlejningsboliger og ejerboliger være blandt de foretrukne boligtyper for såvel enlige som par. Par udviser dog generelt en større tilbøjelighed til at flytte i ejerbolig relativt til enlige, der omvendt foretrækker almene boliger i større udstrækning end tilfældet er for parfamilier. På landsplan vil begge familietyper på tværs af alle øvrige karakteristika udvise en stor og relativt ensartet tilbøjelighed til at flytte til en privat udlejningsbolig.

For familier med en grundskoleuddannelse er boligsøgningen næsten ligeligt fordelt mellem ejerboliger, almene boliger og private udlejningsboliger. Privat udlejning er genstand for en relativt ensartet søgning på tværs af uddannelsesniveauer, mens det øgede antal erhvervsfaglige yderligere styrker den øgede søgning mod ejerboliger.

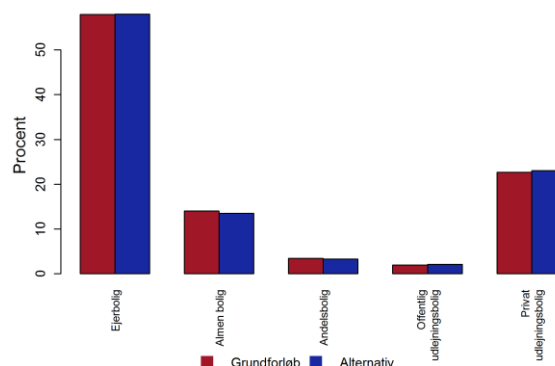
Efterspørgslen efter private udlejningsboliger er relativ høj og ensartet uagtet tilhørsforholdet til arbejdsmarkedet. For familier, hvor alle voksne medlemmer står uden for arbejdsmarkedet, vil efterspørgslen efter private udlejningsboliger dog domineres af efterspørgslen efter almene boliger. Er blot den ene part i en parfamilie uden for arbejdsmarkedet, vil ejerboliger være det foretrukne valg efterfulgt af private udlejningsboliger og almene boliger. Ændringen i søgningen fordelt på boligtype har på sigt blot marginal indflydelse på den overordnede præferencestruktur, idet der er en mindre stigning i andelen, der efterspørger private udlejningsboliger på bekostning af almene boliger, jf. Figur 6.28b.

Figur 6.28. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligtype

a) Ændring i boligtyper, antal boliger

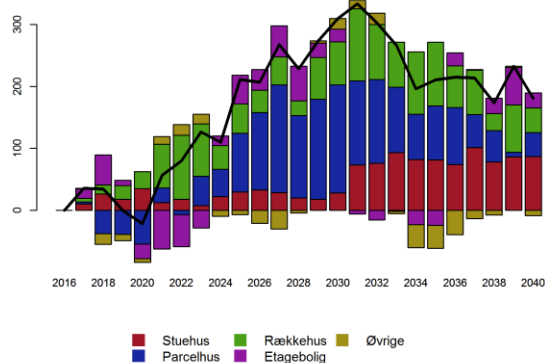
b) Boliger fordelt på type, gns. år 2036-2040, grund- og alternativforløb

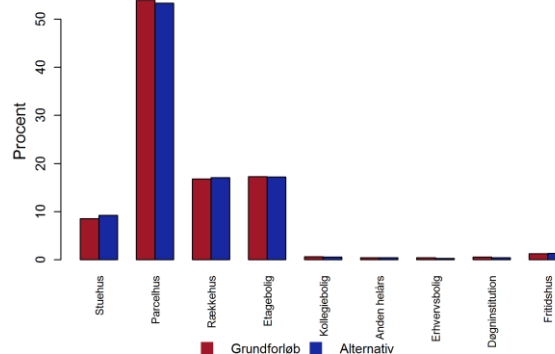
Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Figur 6.29. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligart

a) Ændring i boligarter, antal boliger

b) Boliger fordelt på art, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Den langsigtede stigning i boligefterspørgslen på omkring 200 boliger ift. grundforløbet, vil hovedsageligt rette sig mod parcel- og stuehuse efterfulgt af rækkehuse og etageboliger. I alternativforløbet efterspørges på sigt næsten 100 flere stuehuse og små 50 flere parcelhuse, end tilfældet er i grundforløbet. Søgningen mod rækkehuse og etageboliger øges med sammenlagt godt 50 boliger på sigt, jf. Figur 6.29a⁵⁴. Ændringen i efterspørgslen efter parcel- og stuehuse motiveres hovedsageligt af den ændrede søgning mod ejerboliger og i nogen udstrækning private udlejningsboliger, mens den øgede efterspørgsel efter rækkehuse og til dels etageboliger primært følger i forlængelse af den øgede søgning mod private udlejningsboliger. Det højere

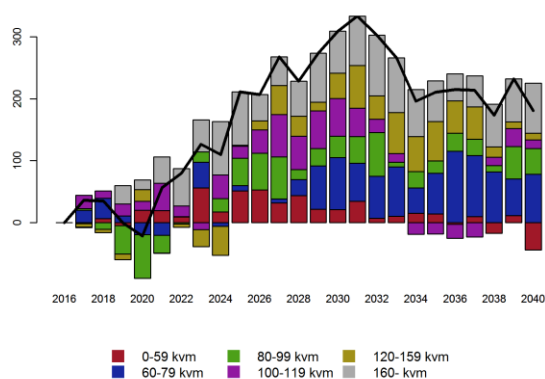
⁵⁴ Det skal påpeges, at ændringerne generelt er relativt fluktuerende over tid, hvorfor resultaterne primært skal fortolkes kvalitativt, mens de kvantitative forskelle skal anvendes med varsomhed.

tilflytningsomfang af familier uden eller med delvis tilknytning til arbejdsmarkedet vil give anledning til en mindre forskydning i præferencestrukturen til fordel for stuehuse, jf. Figur 6.29b.

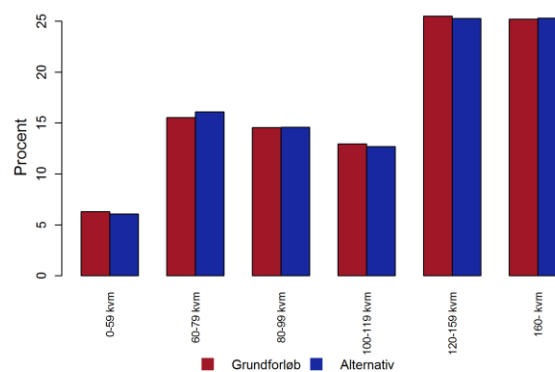
Overordnet vil den øgede efterspørgsel efter boliger på sigt i lidt mindre end 50 pct. af tilfældene rette sig mod boliger over 100 m², jf. Figur 6.30a. Det typiske parcelhus eller stuehus er af størrelsen 100-200 m², hvilket derfor sammen med nogle enkelte rækkehuse over 100 m² forklarer stigningen i søgningen mod de større boliger⁵⁵. Herudover er arealet for et typisk rækkehus eller en etagebolig på såvel landsplan som kommunalt plan 60-99 m², hvilket således motiverer udviklingen i efterspørgslen efter boliger med et areal i dette interval. Den øgede boligsøgning foranlediger blot marginale forskydninger i præferencerne til fordel for boliger med et areal på 60-79 m², hvilket er konsistent med den øgede efterspørgsel efter primært rækkehuse, jf. Figur 6.30b.

Figur 6.30. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligstørrelse

a) Ændring i boligstørrelser, antal boliger

b) Boliger fordelt på størrelse, gns. år 2036-2040, grund- og alternativforløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

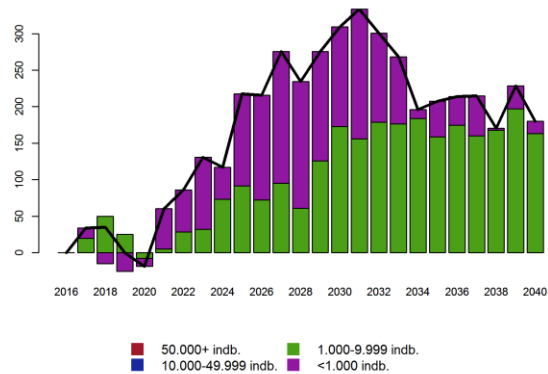
Den øgede søgning giver på sigt primært anledning til øget efterspørgsel efter boliger beliggende i byområder med mellem 1.000 og 10.000 indbyggere, jf. Figur 6.31a. Ændringen i den geografiske søgning er forenelig med den større efterspørgsel efter række- og etageboliger, der hovedsageligt er beliggende i byområder af den pågældende størrelse. Dog findes der også her en del parcel- og stuehuse⁵⁶. Der observeres en mindre forskydning i den indbyrdes fordeling af bolig efterspørgslen på bystørrelse, jf. Figur 6.31b.

⁵⁵ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 70, figur 3.45.

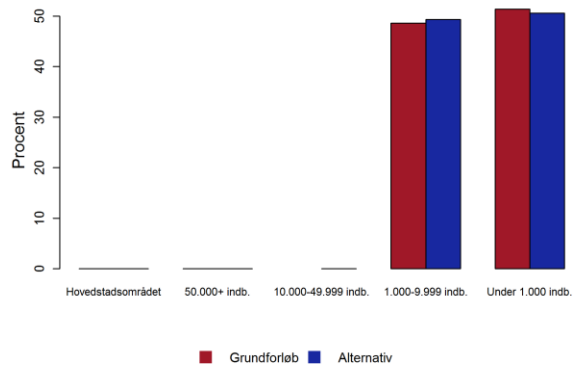
⁵⁶ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 73, figur 3.49.

Figur 6.31. Ændring i antallet af boliger fordelt på bystørrelse

a) Ændring i bystørrelse, antal boliger

b) Boliger fordelt på bystørrelse, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Ændringerne i samtlige boligkarakteristika relativt til grundforløbet er for udvalgte år sammenfattet i Tabel 9.10 i appendiks.

7 Konklusion

Udviklingen i befolkningens alderssammensætning, familiestruktur, arbejdsmarkedstilknytning, uddannelsesniveau og bolig efterspørgsel ventes i overordnede træk at følge udviklingen på landsplan. I enkelte tilfælde vil udviklingen i Morsø Kommune dog bevæge sig i en lidt anden retning.

Befolkningens sammensætning på oprindelse forventes i Morsø Kommune på samme vis som i resten af landet at være præget af forventningen til en positiv nettoindvandring. Kommunen adskiller sig dog fra hele landet ved, at andelen af indvandrere og efterkommere er mindre historisk og også forventes at være det fremadrettet. Som nævnt indregnes ikke, at der løbende kan være tale om en forskydning i indvandringens fordeling på kommuner som følge af ændringer i visiteringskvoterne for indvandrere med flygtningestatus som opholdsgrundlag.

Som i resten af landet forventes andelen af personer ældre end 67 år at udgøre en stigende andel af den samlede befolkning i Morsø Kommune. Tilbageføringsreformen håndterer i kraft af en gradvis forskydning af tilbageføringsalderen en del af den udfordring, som en aldrende befolkning har på de kommunale budgetter. Udfordringen er dog fortsat betydelig, såfremt en del af udgifterne til individuel offentlig service, herunder sundhed og ældrepleje, afholdes af kommunen. De pågældende udgifter er typisk stærkt stigende med alderen. Aldringen af befolkningen er også en væsentlig årsag til, at der i Morsø Kommune som i resten af landet forventes en større andel af ældre enlige fremadrettet. Endvidere vil unges præferencer for at leve som enlige også medvirke til, at andelen af enlige øges på bekostning af parfamilier.

Befolkningens uddannelsesniveau er som på landsplan præget af, at yngre og mere veluddannede generationer erstatter de ældre, hvilket øger det generelle uddannelsesniveau. Til trods for, at andelen af befolkningen med en erhvervsfaglig uddannelse som højst fuldførte forventes at falde til fordel for en stigning i andelen med en videregående uddannelse, ventes andelen med en erhvervsfaglig uddannelse også fremadrettet at være væsentlig højere i Morsø Kommune relativt til niveauet på landsplan. Tilsvarende vil andelen af befolkningen med en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse også vedvarende ligge under landsgennemsnittet. Trods en lidt anderledes uddannelsessammensætning følger udviklingen i befolkningens arbejdsmarkedstilknytning i Morsø Kommune i store træk udviklingen på landsplan. Således skal den øgede erhvervsdeltagelse i vidt omfang tilskrives, at flere 60-67-årige indtræder på arbejdsmarkedet som følge af den gradvist forhøjede tilbageføringsalder.

Bolig efterspørgslen i Morsø Kommune forventes fremadrettet karakteriseret ved, at forholdsmæssigt flere vil søge mod almene boliger og private udlejningsboliger, som typisk er etageboliger og rækkehuse, mens færre vil efterspørge en ejerbolig, der typisk er repræsenteret ved et parcel- eller stuehus. På trods af den delvise fortrængning forventes ejerboliger og parcelhuse dog også i fremskrivningen at udgøre den dominerede boligtype og -art ligesom det historisk har været tilfældet. Den demografiske udvikling og den ændrede familiestruktur giver samlet set anledning til et fald i den samlede bolig efterspørgsel i fremskrivningen. De ændrede boligpræferencer omfatter desuden en øget søgning mod boliger med et lidt mindre boligareal, end det historisk har været tendensen. Søgningen mod mindre boliger er motiveret af befolkningens aldring og af den gradvist ændrede familiestruktur, der tilsiger, at en større andel af familierne ventes udgjort af enlige.

Den indbyrdes forskydning i boligpræferencerne i kommunen gengives i vidt omfang også på landsplan. Nationalt observeres således også en indbyrdes forskydning mellem ejerboliger og private

udlejningsboliger, ligesom etageboliger på sigt foretrækkes frem for parcelhuse. Boligefterspørgslen andel af henholdsvis almene boliger og rækkehuse øges en anelse mere, end tilfældet er på landsplan, hvor præferencerne er relativt konstante. Nationalt gengives desuden den gradvist større tilbøjelighed til at efterspørge boliger med et mindre areal.

Marginaleksperimenterne belyste dels effekten af en nedjustering i ledigheden i kommunen (afsnit 6.2) og dels øget tilflytning af familier med forskellige baggrundskarakteristika. Specielt betragtedes konsekvenserne af øget tilflytning af familier karakteriseret ved et højt uddannelsesniveau (afsnit 6.1), øget tilflytning fra udvalgte kommuner (afsnit 6.3) samt øget tilflytning af familier uden eller blot med delvis tilknytning til arbejdsmarkedet (afsnit 6.4).

Flytteeksperimenterne gav i alle tre tilfælde anledning til en stigning i befolkningen bosiddende i Morsø Kommune. Konsekvenserne for befolkningens alderssammensætning og familiestruktur var relativt begrænsede, men kom typisk til udtryk ved, at andelen af 16-67-årige og enlige øgedes marginalt relativt til grundforløbet. Mens uddannelsesniveaet sammenfattet ved uddannelsesindekset forventeligt henholdsvis mindskedes og øgedes i eksperiment 6.4 og 6.1, øgedes indekset også i eksperiment 6.3. Befolkningens erhvervsdeltagelse reagerede i samtlige flytteeksperimenter i overensstemmelse med udviklingen i uddannelsesniveaet, dog var ændringen i eksperiment 6.3 marginal.

En lavere ledighedsgrad og dermed en højere beskæftigelse gav i eksperiment 6.2 anledning til en nedskrivning i den samlede befolkning bosiddende i Morsø Kommune. Dette finder sin forklaring i, at en øget beskæftigelsestilbøjelighed dæmper afgang fra arbejdsmarkedet til socioøkonomiske grupper uden for arbejdsstyrken og dermed motiverer en stigning i den samlede erhvervsdeltagelse relativt til grundforløbet. En højere grad af erhvervstilknytning øger befolkningens mobilitet både inden for og på tværs af kommunegrænser, hvilket således mindsker befolkningen relativt til grundforløbet. Uddannelsesindekset er generelt lidt højere end i grundforløbet, da fraflytningen typisk har en lavere uddannelse.

Betragtes marginaleksperimenterne konsekvenser for boligstrukturen havde tilflytning af højtuddannede en relativt stor effekt på søgningen mod ejerboliger, mens de øvrige boligtyper berørtes i mindre udstrækning. Hvad angår øget tilflytning fra udvalgte kommuner og af familier uden eller med delvis arbejdsmarkedstilknytning sås ændringer i flere boligtyper. Forskellen skal tilskrives, at tilflytningen i de sidstnævnte tilfælde er mere heterogen, end når det alene er højtuddannede, der betragtes, hvorfor boligpræferencerne er langt mindre entydige. Baseret på karakteristika for den risikogruppe, som marginaleksperimenterne berører og på den indbyrdes sammenhæng mellem boligkarakteristika, blev variationen på tværs af eksperimenterne i boligpræferencerne angående boligtype naturligt gengivet i præferencerne for de øvrige boligkarakteristika. Grundet det i grundforløbet relativt beskedne tilflytningsomfang, var det særdeles vanskeligt at præsentere resultater for tilflytningseksperimenterne, der var karakteriseret af den ønskede grad af robusthed. Således ses betragtelige fluktuationer i ændringerne relativt til grundforløbet over tid, hvorfor der henstilles til, at resultaterne i de pågældende tilfælde, i overensstemmelse med vejledningen i fortolkning af modellen, primært tillægges en kvalitativ frem for en kvantitativ værdi.

Formålet med marginaleksperimenterne var primært at give illustrative eksempler på ændrede adfærdsmønstre, der selv på kort eller mellemlangt sigt potentielt kan dæmpe eller øge de budgetmæssige udfordringer, som den grundlæggende strukturelle udvikling alt andet lige giver

anledning til. Det er dog alene en politisk beslutning at gennemføre tiltag, der kan motivere ændringer i befolkningens beslutningsmønstre, der kan lede til ændringer i stil med de her præsenterede. Ved at belyse sammenhængen mellem modellens underliggende karakteristika vurderes det herudover, at resultatet med fordel kan finde anvendelse til en eksempelvis mere målrettet markedsføring over for de familietyper, der vil finde allerede eksisterende boliger eller fremtidige byggeprojekter attraktive. Desuden kan ændringerne potentielt finde anvendelse til beslutningerne vedrørende omlægning eller udstykning af jord samt forhold vedrørende bevarelse af den eksisterende boligmasse.

8 Referencer

Andersen, H. S. (2015): Indvandring, integration og etnisk segregation: udviklingen i indvandringens bosætning siden 1985. København: SBI forlag (SBI, Vol. 2015:01)

DREAM (2014): Langsigtet Økonomisk Fremskrivning 2014, DREAM rapport 2014. www.dreammodel.dk.

Hansen, M. F. & T. Markeprand (2015): Fremskrivning af familiekarakteristika og boligefterspørgslen i danske kommuner. DREAM rapport 2015. www.dreammodel.dk.

Hansen J. Z., P. Stephensen & J. B. Kristensen (2013): Fremskrivning af den danske boligefterspørgsel. DREAM rapport 2013. www.dreammodel.dk.

Momentum (2014): 6. ÅRGANG. 4. UDGAVE, 18. FEBRUAR 2014, Kommunernes Landsforening. http://www.kl.dk/ImageVault/Images/id_66394/ImageVaultHandler.aspx

9 Appendiks

Tabel 9.1. Aldersfordelt beskæftigelse 16-67-årige, antal 1.000 personer og (frekvenser)

	2000	2013	2020	2030	2040
Morsø					
16-29 år	1.7 (0.5)	1 (0.34)	1 (0.34)	0.9 (0.38)	0.8 (0.36)
30-39 år	2.4 (0.8)	1.5 (0.75)	1.3 (0.7)	1.4 (0.74)	1.3 (0.72)
40-49 år	2.5 (0.78)	2.2 (0.76)	1.7 (0.74)	1.2 (0.72)	1.5 (0.74)
50-59 år	2.3 (0.73)	2.3 (0.72)	2.1 (0.68)	1.5 (0.66)	1.2 (0.68)
60-67 år	0.4 (0.22)	0.7 (0.27)	1 (0.42)	1.2 (0.51)	1 (0.57)
Alle (16-67 år)	9.3 (0.64)	7.8 (0.57)	7 (0.57)	6.3 (0.59)	5.8 (0.6)
Nordjylland					
16-29 år	41.3 (0.42)	29.8 (0.3)	34.6 (0.34)	31.5 (0.34)	28.5 (0.32)
30-39 år	64.2 (0.78)	50.2 (0.76)	44.2 (0.72)	51 (0.73)	47.6 (0.73)
40-49 år	65 (0.81)	64.6 (0.8)	54 (0.76)	45.7 (0.75)	52.6 (0.76)
50-59 år	56.7 (0.71)	61.1 (0.77)	58.3 (0.72)	48.2 (0.7)	41.3 (0.69)
60-67 år	8.3 (0.19)	17.1 (0.28)	26.4 (0.45)	33.4 (0.54)	31.2 (0.59)
Alle (16-67 år)	235.6 (0.61)	222.8 (0.57)	217.4 (0.58)	209.9 (0.59)	201.3 (0.6)
Danmark					
16-29 år	390.7 (0.43)	293.7 (0.3)	337.5 (0.32)	324.4 (0.33)	302.2 (0.31)
30-39 år	627.7 (0.78)	525.4 (0.75)	471.5 (0.71)	560.7 (0.72)	542.5 (0.72)
40-49 år	594.8 (0.8)	650 (0.8)	570.1 (0.77)	491.9 (0.75)	581.2 (0.75)
50-59 år	538.6 (0.72)	554.6 (0.76)	570.6 (0.72)	507.7 (0.7)	443.6 (0.69)
60-67 år	85.3 (0.21)	165.1 (0.29)	246.2 (0.46)	333.7 (0.55)	328.1 (0.6)
Alle (16-67 år)	2237.1 (0.62)	2189 (0.58)	2195.8 (0.58)	2218.4 (0.59)	2197.6 (0.6)

Anm.: Frekvenserne er opgjort som andel af befolkningen i den relevante aldersgruppe.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.2. Aldersfordelt arbejdsstyrke 16-67-årige, antal 1.000 personer og (frekvenser)

	2000	2013	2020	2030	2040
Morsø					
16-29 år	1.8 (0.53)	1.2 (0.38)	1.2 (0.4)	1.1 (0.43)	0.9 (0.41)
30-39 år	2.6 (0.86)	1.6 (0.82)	1.4 (0.79)	1.6 (0.83)	1.5 (0.8)
40-49 år	2.6 (0.82)	2.4 (0.82)	1.8 (0.81)	1.4 (0.8)	1.7 (0.82)
50-59 år	2.5 (0.78)	2.5 (0.79)	2.3 (0.76)	1.7 (0.74)	1.4 (0.76)
60-67 år	0.4 (0.23)	0.7 (0.28)	1.1 (0.48)	1.4 (0.61)	1.1 (0.67)
Alle (16-67 år)	10 (0.68)	8.4 (0.61)	7.8 (0.63)	7.1 (0.67)	6.6 (0.68)
Nordjylland					
16-29 år	46.6 (0.48)	34.1 (0.34)	39.8 (0.39)	36.4 (0.4)	32.8 (0.37)
30-39 år	71 (0.87)	54.4 (0.82)	49 (0.79)	56.2 (0.81)	52.5 (0.81)
40-49 år	70 (0.87)	68.8 (0.85)	58.7 (0.83)	50.1 (0.82)	57.5 (0.83)
50-59 år	64 (0.8)	65.7 (0.83)	64.5 (0.79)	53.7 (0.78)	45.9 (0.77)
60-67 år	8.9 (0.2)	17.9 (0.29)	29.5 (0.5)	38.8 (0.62)	36.5 (0.69)
Alle (16-67 år)	260.5 (0.68)	240.9 (0.62)	241.6 (0.64)	235.3 (0.66)	225.2 (0.67)
Danmark					
16-29 år	428.7 (0.47)	331.8 (0.34)	390.1 (0.37)	375.1 (0.38)	350.1 (0.36)
30-39 år	678.3 (0.84)	570.1 (0.81)	523.7 (0.79)	621.9 (0.8)	602.2 (0.8)
40-49 år	631.1 (0.85)	693.4 (0.85)	621.5 (0.83)	540.8 (0.82)	637.1 (0.83)
50-59 år	590 (0.79)	596.1 (0.82)	630.2 (0.8)	565.1 (0.78)	494.9 (0.77)
60-67 år	90.8 (0.23)	172.9 (0.31)	275 (0.51)	384.8 (0.63)	381.5 (0.7)
Alle (16-67 år)	2418.9 (0.67)	2364.4 (0.63)	2440.4 (0.64)	2487.6 (0.66)	2465.8 (0.67)

Anm.: Frekvenserne er opgjort som andel af befolkningen i den relevante aldersgruppe.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.3. Aldersfordelt ledighed 16-67-årige, antal 1.000 personer og (frekvenser)

	2000	2013	2020	2030	2040
Morsø					
16-29 år	0.1 (0.07)	0.1 (0.11)	0.2 (0.15)	0.1 (0.11)	0.1 (0.13)
30-39 år	0.2 (0.07)	0.1 (0.08)	0.1 (0.11)	0.2 (0.1)	0.2 (0.1)
40-49 år	0.1 (0.05)	0.2 (0.07)	0.2 (0.09)	0.1 (0.1)	0.2 (0.09)
50-59 år	0.2 (0.07)	0.2 (0.09)	0.2 (0.1)	0.2 (0.11)	0.1 (0.1)
60-67 år	0 (0.05)	0 (0.03)	0.1 (0.12)	0.2 (0.15)	0.2 (0.15)
Alle (16-67 år)	0.6 (0.06)	0.7 (0.08)	0.8 (0.11)	0.8 (0.12)	0.7 (0.11)
Nordjylland					
16-29 år	5.2 (0.11)	4.3 (0.13)	5.2 (0.13)	4.9 (0.13)	4.4 (0.13)
30-39 år	6.8 (0.1)	4.2 (0.08)	4.8 (0.1)	5.3 (0.09)	4.9 (0.09)
40-49 år	5 (0.07)	4.3 (0.06)	4.8 (0.08)	4.4 (0.09)	4.8 (0.08)
50-59 år	7.2 (0.11)	4.6 (0.07)	6.3 (0.1)	5.5 (0.1)	4.6 (0.1)
60-67 år	0.6 (0.07)	0.7 (0.04)	3.1 (0.11)	5.4 (0.14)	5.2 (0.14)
Alle (16-67 år)	24.9 (0.1)	18.1 (0.08)	24.1 (0.1)	25.4 (0.11)	23.9 (0.11)
Danmark					
16-29 år	38.1 (0.09)	38.1 (0.11)	52.5 (0.13)	50.7 (0.14)	47.9 (0.14)
30-39 år	50.6 (0.07)	44.7 (0.08)	52.2 (0.1)	61.2 (0.1)	59.8 (0.1)
40-49 år	36.3 (0.06)	43.4 (0.06)	51.4 (0.08)	49 (0.09)	56 (0.09)
50-59 år	51.4 (0.09)	41.4 (0.07)	59.7 (0.09)	57.4 (0.1)	51.3 (0.1)
60-67 år	5.4 (0.06)	7.8 (0.04)	28.8 (0.1)	51 (0.13)	53.4 (0.14)
Alle (16-67 år)	181.8 (0.08)	175.4 (0.07)	244.6 (0.1)	269.3 (0.11)	268.3 (0.11)

Anm.: Frekvenserne er opgjort som andel af arbejdsstyrken i den relevante aldersgruppe.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.4. Antal og andel boliger fordelt på boligtype for Morsø, Nordjylland og hele landet, 1.000 boliger

	2000	2013	2020	2030	2040
Morsø					
Ejer	7.4 (72.5%)	6.8 (67.2%)	6.4 (63.6%)	5.9 (59.9%)	5.5 (57.5%)
Almen	0.8 (7.6%)	1 (10.2%)	1.2 (11.8%)	1.3 (13.5%)	1.4 (14.3%)
Andel	0.2 (2.4%)	0.2 (2.2%)	0.3 (2.7%)	0.3 (2.9%)	0.3 (3.4%)
Offentlig udlejning	0.1 (1.1%)	0.3 (2.9%)	0.2 (2.2%)	0.2 (2.1%)	0.2 (2%)
Privat udlejning	1.7 (16.4%)	1.8 (17.6%)	2 (19.6%)	2.1 (21.5%)	2.2 (22.9%)
Nordjylland					
Ejer	160.8 (62.3%)	157.7 (57.3%)	158.4 (55.3%)	157.9 (54.2%)	154.2 (53.4%)
Almen	40.6 (15.7%)	47 (17.1%)	50.5 (17.7%)	52.2 (17.9%)	52.6 (18.2%)
Andel	7.7 (3%)	10.1 (3.7%)	10.4 (3.6%)	10.7 (3.7%)	10.5 (3.7%)
Offentlig udlejning	4.8 (1.9%)	5 (1.8%)	5 (1.8%)	5.6 (1.9%)	6.4 (2.2%)
Privat udlejning	44.3 (17.1%)	55.2 (20.1%)	61.9 (21.6%)	64.9 (22.3%)	65 (22.5%)
Danmark					
Ejer	1292.2 (52.8%)	1319.3 (50.3%)	1355.6 (48.3%)	1392.7 (47.2%)	1403.3 (46.5%)
Almen	483.3 (19.8%)	537.1 (20.5%)	581 (20.7%)	615.1 (20.8%)	634.2 (21%)
Andel	159.7 (6.5%)	205.1 (7.8%)	211.5 (7.5%)	225.2 (7.6%)	235.5 (7.8%)
Offentlig udlejning	45.7 (1.9%)	48.9 (1.9%)	49.2 (1.8%)	56.2 (1.9%)	63.6 (2.1%)
Privat udlejning	465.1 (19%)	514 (19.6%)	606.8 (21.6%)	661.4 (22.4%)	678.9 (22.5%)

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.5. Antal og andel boliger fordelt på boligart for Morsø, Nordjylland og hele landet, 1.000 boliger

	2000	2013	2020	2030	2040
Morsø					
Stuehus	1.2 (12.3%)	1.1 (10.9%)	1 (10.1%)	0.9 (9.1%)	0.8 (8.6%)
Parcelhus	6.2 (60.8%)	6 (59.6%)	5.8 (57.3%)	5.4 (55.3%)	5.1 (53.7%)
Rækkehus	1.2 (12%)	1.4 (13.9%)	1.5 (14.6%)	1.6 (16.2%)	1.6 (16.8%)
Etagebolig	1.3 (12.7%)	1.5 (14.7%)	1.6 (15.5%)	1.6 (16.7%)	1.7 (17.5%)
Øvrige	0.2 (2.2%)	0.1 (1%)	0.3 (2.5%)	0.3 (2.8%)	0.3 (3.4%)
Nordjylland					
Stuehus	24.1 (9.2%)	21.3 (7.7%)	19.8 (6.9%)	18 (6.2%)	16.3 (5.7%)
Parcelhus	131.6 (50.6%)	136.4 (49.6%)	137.5 (48.1%)	137.4 (47.1%)	133.8 (46.4%)
Rækkehus	29.4 (11.3%)	37.9 (13.8%)	41.4 (14.5%)	44.2 (15.2%)	45.4 (15.7%)
Etagebolig	67.3 (25.8%)	73.7 (26.8%)	79 (27.6%)	82.4 (28.3%)	83.3 (28.8%)
Øvrige	7.9 (3%)	5.7 (2.1%)	8.5 (3%)	9.4 (3.2%)	9.8 (3.4%)
Danmark					
Stuehus	128.2 (5.2%)	111.2 (4.2%)	111.1 (4%)	106.9 (3.6%)	102.4 (3.4%)
Parcelhus	994 (40.3%)	1050.7 (40%)	1086.7 (38.8%)	1113 (37.7%)	1114.1 (36.9%)
Rækkehus	312 (12.7%)	386 (14.7%)	414.2 (14.8%)	442.7 (15%)	454.9 (15.1%)
Etagebolig	935.9 (38%)	1006.6 (38.4%)	1099.7 (39.2%)	1186.1 (40.2%)	1237.5 (41%)
Øvrige	95 (3.9%)	70 (2.7%)	92.5 (3.3%)	101.8 (3.5%)	106.7 (3.5%)

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.6 Antal og andel boliger fordelt på boligstørrelse for Morsø, Nordjylland og hele landet, 1.000 boliger

	2000	2013	2020	2030	2040
Morsø					
0-59 m ²	0.7 (7%)	0.7 (6.5%)	0.6 (5.5%)	0.6 (5.9%)	0.6 (6.6%)
60-79 m ²	1.4 (13.6%)	1.3 (13.1%)	1.4 (14.3%)	1.5 (15.4%)	1.5 (15.5%)
80-99 m ²	1.5 (14.7%)	1.3 (13.2%)	1.4 (14.2%)	1.4 (14.7%)	1.4 (14.6%)
100-119 m ²	1.6 (15.4%)	1.4 (13.5%)	1.3 (12.8%)	1.2 (12.5%)	1.2 (12.6%)
120-159 m ²	2.7 (26.2%)	2.6 (26.2%)	2.6 (25.4%)	2.5 (25.4%)	2.5 (25.7%)
159- m ²	2.3 (23.1%)	2.8 (27.6%)	2.8 (27.8%)	2.6 (26.1%)	2.4 (25.1%)
Nordjylland					
0-59 m ²	24.6 (9.5%)	23.6 (8.6%)	21 (7.4%)	21 (7.2%)	20.9 (7.2%)
60-79 m ²	39.2 (15.1%)	42.5 (15.5%)	41.9 (14.6%)	41.7 (14.3%)	41.5 (14.4%)
80-99 m ²	45.4 (17.5%)	46.2 (16.8%)	53.8 (18.8%)	57.5 (19.7%)	58.4 (20.2%)
100-119 m ²	36.9 (14.2%)	36.1 (13.1%)	40.8 (14.2%)	43.4 (14.9%)	44.2 (15.3%)
120-159 m ²	64.3 (24.8%)	66.1 (24%)	68.4 (23.9%)	69.3 (23.8%)	68 (23.5%)
159- m ²	48.8 (18.8%)	60.5 (22%)	60.4 (21.1%)	58.4 (20%)	55.7 (19.3%)
Danmark					
0-59 m ²	336.2 (13.7%)	318 (12.1%)	312 (11.1%)	320.6 (10.9%)	327.3 (10.9%)
60-79 m ²	457.5 (18.7%)	480.2 (18.3%)	487.7 (17.4%)	504.3 (17.1%)	514.9 (17.1%)
80-99 m ²	465.1 (19%)	488 (18.6%)	565.4 (20.2%)	617.3 (20.9%)	643.2 (21.3%)
100-119 m ²	331.5 (13.5%)	349.6 (13.3%)	399.5 (14.2%)	438.1 (14.8%)	457.5 (15.2%)
120-159 m ²	517.2 (21.1%)	555.1 (21.2%)	588.4 (21%)	612.2 (20.8%)	617 (20.5%)
159- m ²	342.7 (14%)	433.5 (16.5%)	451.3 (16.1%)	458 (15.5%)	455.6 (15.1%)

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.7 Antal og andel boliger fordelt på bystørrelse for Morsø, Nordjylland og hele landet, 1.000 boliger

	2000	2013	2020	2030	2040
Morsø					
Over 50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
10.000-50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
1000-10.000	4.5 (44.8%)	4.8 (47.3%)	4.8 (47.5%)	4.8 (48.7%)	4.7 (49%)
Under 1000	5.6 (55.2%)	5.3 (52.7%)	5.3 (52.4%)	5.1 (51.3%)	4.9 (51%)
Nordjylland					
Over 50.000	61.7 (24.1%)	57.2 (20.8%)	58.8 (20.5%)	60.9 (20.9%)	61.8 (21.4%)
10.000-50.000	45.1 (17.6%)	54.6 (19.9%)	57 (19.9%)	58.2 (20%)	57.6 (19.9%)
1000-10.000	69.2 (27%)	84.6 (30.8%)	90.8 (31.7%)	93.4 (32%)	92.8 (32.2%)
Under 1000	80.3 (31.3%)	78.5 (28.5%)	79.7 (27.8%)	78.9 (27.1%)	76.5 (26.5%)
Danmark					
Over 50.000	887.2 (36.5%)	1027.3 (39.1%)	1091.1 (38.9%)	1162.3 (39.4%)	1214.4 (40.3%)
10.000-50.000	535 (22%)	580.5 (22.1%)	594.2 (21.2%)	605.8 (20.5%)	602.1 (20%)
1000-10.000	521.9 (21.5%)	552.1 (21%)	618.8 (22.1%)	661.2 (22.4%)	674.9 (22.4%)
Under 1000	484.4 (19.9%)	464.5 (17.7%)	500.1 (17.8%)	521.2 (17.7%)	524.2 (17.4%)

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.8 Absolut og relativ ændring i boligefterspørgslen relativt til grundforløbet for øget tilflytning af højt uddannede fordelt på boligkarakteristika, 100 boliger (pct.)

	2020	2025	2030	2035	2040
Boligtype					
Ejer	-0.2 (-0.3%)	0.2 (0.3%)	2 (3.4%)	2.3 (4.1%)	2.4 (4.4%)
Almen	-0.2 (-1.9%)	0.3 (2.3%)	-0.4 (-2.8%)	-0.1 (-0.5%)	-0.3 (-1.9%)
Andel	0 (-0.5%)	0 (0.8%)	0 (1%)	0 (-1.5%)	0.1 (3%)
Offentlig udlejning	-0.2 (-7.6%)	-0.2 (-8.4%)	-0.2 (-11.3%)	-0.2 (-10.1%)	0 (-0.7%)
Privat udlejning	0.1 (0.5%)	0.4 (1.8%)	0.8 (3.8%)	-0.9 (-4.1%)	-0.1 (-0.6%)
Boligart					
Stuehus	0.3 (3.1%)	0.3 (3%)	0.2 (2.2%)	0.2 (2.7%)	0.2 (2.7%)
Parcelhus	-0.3 (-0.5%)	0.3 (0.5%)	1.4 (2.5%)	1.3 (2.4%)	1.8 (3.4%)
Rækkehus	0.5 (3.5%)	0.6 (3.6%)	0 (-0.1%)	0.1 (0.8%)	0.1 (0.6%)
Etagebolig	-0.7 (-4.3%)	-0.1 (-0.9%)	0.6 (3.5%)	0 (-0.2%)	0.1 (0.6%)
Øvrige	-0.4 (-13.9%)	-0.3 (-9.7%)	0.1 (3.1%)	-0.5 (-15.2%)	-0.1 (-2.3%)
Boligstørrelse					
0-59 m²	-0.1 (-2.2%)	0.1 (2.3%)	0.1 (1.5%)	-0.5 (-7.9%)	-0.6 (-9.2%)
60-79 m²	-0.1 (-0.7%)	0 (-0.2%)	0.1 (0.8%)	-0.2 (-1%)	0.4 (2.5%)
80-99 m²	-0.9 (-6.5%)	-0.3 (-2.2%)	-0.1 (-1%)	-0.2 (-1.5%)	0.1 (0.5%)
100-119 m²	0.3 (2%)	0.6 (4.3%)	0.7 (5.9%)	-0.1 (-0.8%)	0.5 (3.8%)
120-159 m²	0.5 (1.9%)	0 (0%)	0.5 (2.2%)	0.9 (3.6%)	0.3 (1.2%)
160- m²	-0.1 (-0.2%)	0.3 (1.3%)	0.9 (3.4%)	1.1 (4.6%)	1.5 (6.2%)
Bystørrelse					
Over 50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
10.000-50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
1000-10.000	-0.7 (-1.4%)	-0.7 (-1.4%)	0.7 (1.5%)	-0.2 (-0.4%)	0.6 (1.3%)
Under 1000	0.2 (0.5%)	1.4 (2.8%)	1.5 (3.1%)	1.3 (2.5%)	1.5 (3%)

Kilde: Egen beregninger på SMILE

Tabel 9.9 Absolut og relativ ændring i boligefterspørgslen relativt til grundforløbet for øget tilflytning fra de fem historisk mest populære tilflytningskommuner fordelt på boligkarakteristika, 100 boliger (pct.)

	2020	2025	2030	2035	2040
Boligtype					
Ejer	-0.3 (-0.5%)	1.1 (1.8%)	2.2 (3.6%)	3.2 (5.7%)	3.5 (6.4%)
Almen	0.2 (2.1%)	0.1 (0.5%)	0.3 (2.5%)	0.7 (4.9%)	0.4 (3.2%)
Andel	-0.1 (-4.8%)	0.2 (7.6%)	0.4 (12.3%)	0.2 (7.3%)	0.4 (12.9%)
Offentlig udlejning	-0.1 (-6.3%)	-0.1 (-4.7%)	-0.1 (-2.9%)	-0.2 (-7.2%)	-0.2 (-8.1%)
Privat udlejning	0.8 (4%)	1.6 (7.8%)	2 (9.5%)	0.8 (3.8%)	1.6 (7.5%)
Boligart					
Stuehus	0.1 (0.5%)	0.4 (4.8%)	0.6 (6.8%)	0.7 (8.2%)	0.5 (6.4%)
Parcelhus	0.2 (0.3%)	1.3 (2.3%)	1.8 (3.4%)	2.4 (4.5%)	2.7 (5.2%)
Rækkehus	0 (0.2%)	0.1 (0.4%)	0.9 (5.7%)	1.1 (6.9%)	1.3 (8.2%)
Etagebolig	0.5 (3.5%)	1.4 (8.7%)	1.2 (7.1%)	0.9 (5.2%)	1 (5.9%)
Øvrige	-0.3 (-12.9%)	-0.3 (-10.9%)	0.3 (10%)	-0.2 (-7%)	0.4 (11.1%)
Boligstørrelse					
0-59 m ²	0.1 (1.4%)	0.2 (3.4%)	0.4 (6.8%)	0.1 (1.3%)	0 (0.5%)
60-79 m ²	0 (0.3%)	0.3 (2.3%)	0.3 (2.3%)	0.6 (3.7%)	1.8 (12.1%)
80-99 m ²	-0.2 (-1.6%)	0.6 (4%)	0.6 (4.3%)	0.5 (3.9%)	0.8 (6.1%)
100-119 m ²	0.2 (1.7%)	0.5 (4.1%)	0.9 (7.4%)	0.5 (4%)	0.7 (5.5%)
120-159 m ²	0 (0%)	0.4 (1.7%)	0.9 (3.5%)	1.2 (4.9%)	1.2 (4.8%)
160- m ²	0.4 (1.3%)	0.8 (3.1%)	1.7 (6.5%)	1.9 (7.8%)	1.4 (5.6%)
Bystørrelse					
Over 50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
10.000-50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
1000-10.000	0.4 (0.9%)	1.1 (2.2%)	2.5 (5.2%)	2.2 (4.7%)	2.8 (6%)
Under 1000	0.1 (0.1%)	1.9 (3.6%)	2.3 (4.5%)	2.6 (5.2%)	3.1 (6.3%)

Kilde: Egen beregninger på SMILE

Tabel 9.10 Absolut og relativ ændring i bolig efterspørgslen relativt til grundforløbet for øget tilflytning med ingen eller delvis arbejdsmarkedstilknøytning fordelt på boligkarakteristika, 100 boliger (pct.)

	2020	2025	2030	2035	2040
Boligtype					
Ejer	-0.1 (-0.2%)	1.2 (1.9%)	2.2 (3.6%)	1.9 (3.3%)	1.3 (2.3%)
Almen	-0.1 (-1.2%)	0.2 (1.5%)	-0.1 (-1%)	0.4 (3.1%)	-0.7 (-5.4%)
Andel	-0.3 (-10%)	-0.1 (-5.3%)	0.1 (4.4%)	-0.1 (-4.3%)	0.1 (1.9%)
Offentlig udlejning	0.1 (4.3%)	0.1 (6.2%)	0.1 (7.3%)	0 (-0.1%)	0.1 (7.3%)
Privat udlejning	0.2 (1.3%)	0.8 (3.7%)	0.8 (3.8%)	-0.1 (-0.3%)	1.1 (4.9%)
Boligart					
Stuehus	0.3 (3.4%)	0.3 (3.1%)	0.3 (3.1%)	0.8 (9.8%)	0.9 (10.6%)
Parcelhus	-0.5 (-0.9%)	1 (1.7%)	1.7 (3.2%)	0.9 (1.7%)	0.4 (0.8%)
Rækkehus	0.3 (1.9%)	0.5 (3.1%)	0.7 (4.4%)	1 (6.4%)	0.4 (2.5%)
Etagebolig	-0.2 (-1.5%)	0.5 (2.9%)	0.2 (1.3%)	-0.2 (-1.4%)	0.2 (1.4%)
Øvrige	-0.1 (-2.5%)	-0.1 (-2.3%)	0.2 (6.2%)	-0.4 (-10.5%)	-0.1 (-2.6%)
Boligstørrelse					
0-59 m ²	0.2 (3.5%)	0.5 (8.9%)	0.2 (3.6%)	0.1 (2.3%)	-0.4 (-7%)
60-79 m ²	-0.2 (-1.4%)	0.1 (0.6%)	0.8 (5.5%)	0.7 (4.3%)	0.8 (5.3%)
80-99 m ²	-0.7 (-4.9%)	0.4 (3.1%)	0.3 (2.4%)	0.2 (1.4%)	0.4 (3%)
100-119 m ²	0.1 (1.2%)	0.2 (1.5%)	0.6 (5%)	-0.2 (-1.4%)	0.1 (1.2%)
120-159 m ²	0.2 (0.7%)	0 (0.1%)	0.4 (1.6%)	0.6 (2.6%)	0.1 (0.5%)
160- m ²	0.2 (0.6%)	0.9 (3.2%)	0.7 (2.6%)	0.7 (2.7%)	0.8 (3.4%)
Bystørrelse					
Over 50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
10.000-50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
1000-10.000	-0.1 (-0.2%)	0.9 (1.9%)	1.7 (3.6%)	1.6 (3.3%)	1.6 (3.5%)
Under 1000	-0.1 (-0.2%)	1.3 (2.4%)	1.4 (2.7%)	0.5 (1%)	0.2 (0.3%)

Kilde: Egen beregninger på SMILE